

ความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุ ที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร

รายงานการวิจัย
ของ
นางภัทสรวิญญา กังเจริญ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่
พฤษภาคม 2548

ความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุ ที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

นางภัทสรวิญญา กังเจริญ

12 ส.ค. 2550

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่

พฤษภาคม 2548

ภัสสรวิญญา กังเจริญ. (2548). ความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุ ที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร.

รายงานการวิจัย กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่) . กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญแข ประจวบจั่น

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุ ที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ด้านสื่อบุคคล และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และเปรียบเทียบความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุ ที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่างๆ การมีงานทำ รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์การฝึกอบรมด้านคอมพิวเตอร์ ตลอดจนรวบรวมข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการจัดการใช้สื่อให้แก่ผู้สูงอายุ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ จำนวน 196 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) การเก็บรวบรวมข้อมูล ทำโดย แบบสอบถามมาตราส่วนซึ่งมีลักษณะเป็นประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test) และการทดสอบรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. ผู้สูงอายุมีความต้องการการใช้สื่อในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ด้านสื่อบุคคล และด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์
2. เมื่อเปรียบเทียบความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุจำแนกตามเพศ การมีงานทำ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
3. เมื่อเปรียบเทียบความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุจำแนกตามตัวแปรด้านอายุ สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว สมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ การมีงานทำ ประสบการณ์การฝึกอบรม โดยรวมพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. เมื่อเปรียบเทียบความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุจำแนกตามตัวแปรด้านระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน โดยรวมพบว่ามี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการการใช้สื่อ ของผู้สูงอายุในด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ต้องการให้จัดทำหนังสือ แผ่นพับ ป้ายโฆษณาตัวโตๆ ให้ผู้สูงอายุอ่านง่าย ในด้านสื่อบุคคลต้องการให้จัดแพทย์หรือวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้ในเรื่องการดูแลสุขภาพ ในด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ต้องการให้รัฐสนับสนุนผู้สูงอายุให้มีความก้าวหน้าในด้านเทคโนโลยีมีการทำ Website เรื่องต่างๆ เกี่ยวกับผู้สูงอายุ และมีรายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุ และในด้านอื่นๆ ต้องการให้จัดสวนสาธารณะที่มีดอกไม้ ต้นไม้ บรรยากาศดี ๆ ให้มากในเมืองใหญ่ๆ เช่น กรุงเทพฯ

NEEDS FOR THE USAGE OF MEDIA OF THE MEMBERS OF SRINAKHARINWIROT
UNIVERSITY SENIOR CITIZEN ASSOCIATION AND SENIOR CITIZEN SOCIETY OF
CHULALONGKORN HOSPITAL

ABSTRACT

By

PATSARINYA KUNGCHAROEN

๑
305.26
๓391ค

Presented in partial fulfillment of the requirements
For the Master of Education degree in Adult Education

At Srinakharinwirot University

May 2005

Patsarinya Kungcharoen. (2004). Needs for the Usage of Media of the Members of Srinakharinwirot University Senior Citizen Association and Senior Citizen Society of Chulalongkorn University. Research Report for M.Ed . Degree in Adult Education Srinakharinwirot University, Bangkok : Thailand.

Advisor: Associate Professor Doctor Penkhae Prachonpachanuk .

The main purposes of the study were to find out the needs for the usage of media of the members of Srinakharinwirot University Senior Citizen Association and Senior Citizen Society of Chulalongkorn University in 3 areas : printed media , human resource and electronic media . The needs for the usage of media varied by sex , age , marital status , family size , educational level , group member-, work and monthly income and training experiences in computer were also compared . Suggestions concerning ways for management of media for the elderly were also compiled.

One hundred and ninety - six elderly members were randomly selected by simple random technique . Data collection was made by the questionnaire . Data analysis was made by various types of statistics percentage , means , t- test ,F-test and Scheffe ' s method.

Research results were as follows :

1. The needs of the elderly for the usage of the media were at medium level by all and by each area : printed media , human resource and electronic media .

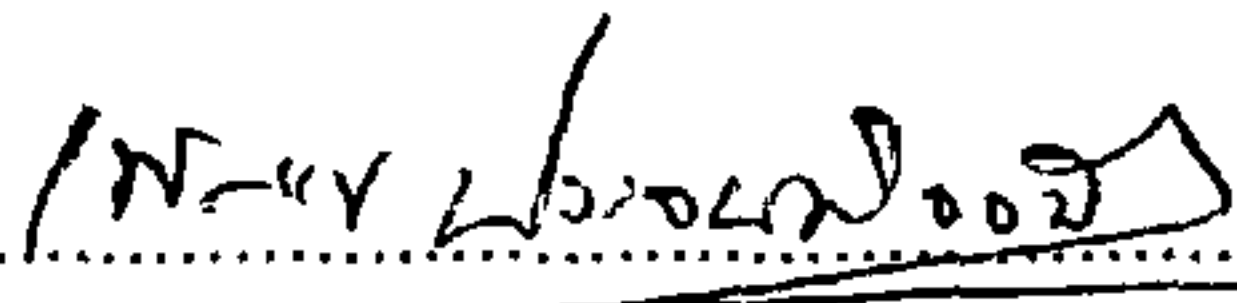
2. Comparing needs of the elderly varied by sex , the differences were found . However , it was found that the elderly with different marital status , family size , group member , work and training experiences in computer had different needs in usage of media by all and by each area at .01 level of statistically significantly differences.

3. Comparing needs of the elderly varied by educational level and monthly income , differences were found by all and by each level at .05 level of statistically significantly differences.

4. As for suggestions , the elderly suggested that books , printed materials and brochures etc should be printed in big letters to help the elderly to read easily . Moreover , medical or health personnels should be provided to help the elderly understand ways to take care of ones' health . In terms of electronic media , the government should support the elderly by producing the website and television program for the elderly . Lastly , good recreation area such as park should be provided for the elderly in big city such as Bangkok.

อาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณางานวิจัยฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

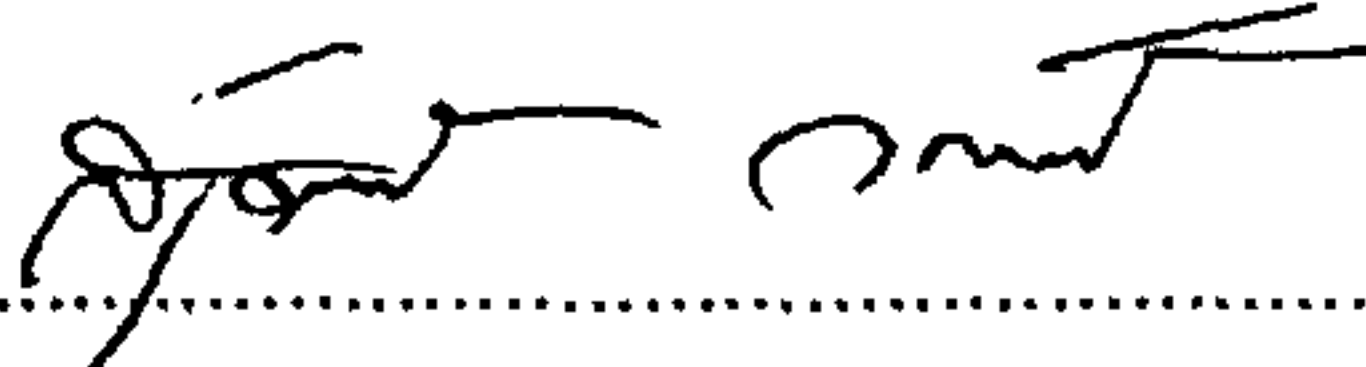
อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญแข ประจนปัจจนึก)

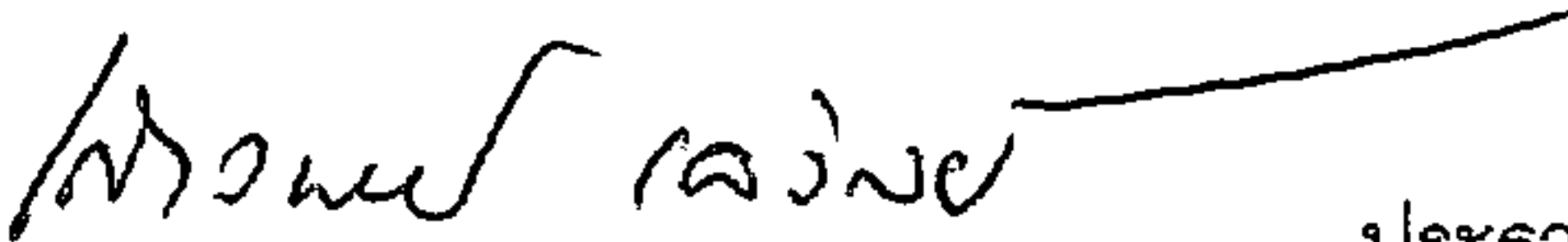
คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญแข ประจนปัจจนึก)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เลวลักษณ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ วัฒนวงศ์)

อนุมัติให้รับรายงานการวิจัยฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เลวลักษณ์)

วันที่ ๒๗ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๘

ประกาศคุณูปการ

รายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ โดยได้รับความกรุณาให้คำปรึกษาแนะนำและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญแข ประจวบปัจฉนิก อาจารย์ที่ปรึกษา งานวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอกราบขอบคุณคุณคณาจารย์ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างมากแก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยครั้งนี้ได้จนกระทั่งสำเร็จ ลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ทุกท่านที่ได้สละเวลาและได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

คุณค่าอันพึงมีจากรายงานการวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบให้บิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้เป็นผู้ให้การส่งเสริมสนับสนุน ให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนและในการทำ รายงานการวิจัยฉบับนี้จนประสบความสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ภัทสรินญา กังเจริญ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1	บทนำ.....1
	ภูมิหลัง.....1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....3
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....3
	ประชากร.....4
	กลุ่มตัวอย่าง.....4
	ตัวแปรที่ศึกษา.....4
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....7
	ความหมายของผู้สูงอายุ.....7
	การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมของผู้สูงอายุ.....10
	ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ.....15
	ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ.....21
	ปัญหาที่พบในผู้สูงอายุ.....24
	ความต้องการของผู้สูงอายุ.....25
	สิทธิตามรัฐธรรมนูญของผู้สูงอายุไทย.....27
	แผนพัฒนาผู้สูงอายุระยะยาว พ.ศ. 2525 – 2544.....28
	แผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (2545 – 2564).....33
	ข้อจำกัดของแผนและการดำเนินงานตามแผน.....38
	แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการทางการศึกษาตามอัธยาศัย.....40
	ความหมายประเภทและประโยชน์ของสื่อ.....41
	ความหมาย.....41
	ประเภทของสื่อ.....42
	ประโยชน์ของสื่อ.....44

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
ประวัติและความเป็นมาของชมรมผู้สูงอายุ.....	46
ชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.....	47
ชมรมผู้สูงอายุ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์.....	49
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	50
งานวิจัยในประเทศ.....	50
งานวิจัยต่างประเทศ.....	54
สมมติฐานของการวิจัย.....	56
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	58
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	58
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	59
วิธีการสร้างเครื่องมือวิจัย.....	60
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	60
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	88
สรุป.....	88
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	88

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ)	
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	88
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	89
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	89
วิธีการสร้างเครื่องมือวิจัย.....	90
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	90
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	90
สรุปผลของการศึกษาค้นคว้า.....	91
การอภิปรายผล.....	95
ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้.....	100
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป.....	101
บรรณานุกรม.....	102
ภาคผนวก.....	107
ภาคผนวก ก. หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจเครื่องมือการวิจัย.....	108
ภาคผนวก ข. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย.....	112
ภาคผนวก ค. แบบสอบถามการวิจัย.....	117
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	125

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1. ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง.....64
2. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุ
ที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร โดยรวม และรายด้าน.....66
3. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุ
ที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุ
โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ด้านสื่อสิ่งพิมพ์เป็นรายข้อ.....67
4. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุ
ที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุ
โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ด้านสื่อบุคคลเป็นรายข้อ.....69
5. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุ
ที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุ
โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นรายข้อ.....71
6. ความแตกต่างของความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาล
จุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ.....73
7. ความแตกต่างของความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาล
จุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ.....74
8. ความแตกต่างของความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพสมรส.....75
9. ความแตกต่างของความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
กรุงเทพมหานคร จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว.....76

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

10. ความแตกต่างของความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ.....77
11. ความแตกต่างของความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการมีงานทำ.....78
12. ความแตกต่างของความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์การฝึกอบรม ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์.....79
13. ความแตกต่างของความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา.....80
14. ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร มีความต้องการใช้สื่อ จำแนกตาม การศึกษา ด้านสื่อสิ่งพิมพ์.....81
15. ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร มีความต้องการใช้สื่อ จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านสื่อบุคคล.....82
16. ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร มีความต้องการใช้สื่อ จำแนกตามการศึกษา ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์.....83
17. ความแตกต่างของความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และ สมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามรายได้ต่อเดือน.....84

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

18. ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
และชมรม ผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร
มีความต้องการใช้สื่อ จำแนกตามรายได้ ด้านสื่อสิ่งพิมพ์.....85
19. ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
และชมรม ผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร
มีความต้องการใช้สื่อ จำแนกตามรายได้ ด้านสื่อบุคคล.....85
20. ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร
มีความต้องการใช้สื่อ จำแนกตามระดับรายได้ ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์.....86
21. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจัดการใช้สื่อให้แก่ผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
และสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร.....87

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันเป็นที่ทราบ และเข้าใจกันดีว่า กลุ่มผู้สูงอายุ เป็นกลุ่มที่มีจำนวนประชากรเพิ่มสูงขึ้นมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ เนื่องจากระบบสาธารณสุขและความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์ การบริการครบวงจรที่ดี การบริการอื่น ๆ ทางการแพทย์และสาธารณสุขที่ช่วยทำให้คนมีอายุยืนยาวขึ้น และรวมไปถึงความสำเร็จของการวางแผนครอบครัว เป็นผลทำให้สัดส่วนประชากรในกลุ่มเด็กลดน้อยลง และคาดว่าในปี พ.ศ. 2554 ประเทศไทยจะมีประชากรกลุ่มนี้ราวร้อยละ 9.4 ของประชากรทั้งประเทศ และจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 11.3 ในปี พ.ศ. 2558 (เพ็ญแข ประจวบจักษ์. 2534 : 1) นอกจากนี้แล้วยังพบว่า อายุขัยเฉลี่ยของประชากรไทยจะยืนยาวขึ้น คนไทยคนหนึ่งอาจมีอายุต่อไปได้อีก 15 – 20 ปี หลังจากอายุ 60 ปีไปแล้ว และจากข้อมูลของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ศึกษาการคาดประมาณประชากรไทย พ.ศ. 2543 – 2568 พบอายุเฉลี่ยเพิ่มขึ้นทั้งชาย – หญิง โดยหญิงจะมีอายุเฉลี่ยถึง 80.25 ปี ในช่วงเวลาส่วนชายจะมีอายุเฉลี่ยเพียง 74.72 ปีดังกล่าวนี้ (จดหมายข่าว ชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.2546 : 1) การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างทางประชากรของไทย ดังกล่าวข้างต้น เป็นผลให้ต้องมีการเตรียมการเพื่อผู้สูงอายุในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการบริการและสวัสดิการต่าง ๆ รวมถึงต้องมีการพัฒนาตัวผู้สูงอายุเอง เพื่อให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุที่เคยชินกับสภาพการดำเนินชีวิตในอดีต อาจจะต้องเผชิญกับปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและเศรษฐกิจ (เขมิกา ยามะรัต. 2527 : 2-3) ให้เข้ากับสภาพการดำเนินชีวิตในแบบของสังคมปัจจุบัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ยากสำหรับผู้สูงอายุที่จะต้องเปลี่ยนความเคยชินแบบเก่าให้เข้ากับลักษณะสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปให้ทันกับเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้น มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย ผู้สูงอายุจึงต้องได้รับการเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนอย่างต่อเนื่อง อันเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมรอบด้านเพื่อสามารถปรับบทบาทของตนให้สมวัย (เพ็ญแข ประจวบจักษ์. 2545 : 39) จากการวิจัยในประเทศและการวิจัยต่างประเทศพบว่า ผู้สูงอายุต้องได้รับการเรียนรู้และให้ได้รับการศึกษา เพื่อการปรับตัว ซึ่งการศึกษาตามอัธยาศัยจะเป็นการเรียนรู้ที่ผู้สูงอายุต้องการมากที่สุด

การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่มนุษย์สามารถเรียนด้วยตนเอง จากสภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 : 13) ตั้งแต่เกิดจน

ถึงวัยหลังเลิกการประกอบอาชีพและจนตายโดยมีลักษณะสำคัญคือ ไม่มีหลักสูตร ไม่มีเวลาเรียนแน่นอน ไม่จำกัดอายุ เรียนที่ไหนก็ได้ แต่ในการศึกษาตามอัธยาศัยนั้นเป็นพื้นฐานที่จำเป็น และมีคุณค่าในตัวเอง ซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ การศึกษาตามอัธยาศัยเน้นที่การพัฒนาเพื่อความรู้ ความสามารถในการนำศักยภาพของบุคคลออกมาใช้ เพื่อสร้างและสนองความต้องการ และก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ซึ่งเป็นหัวใจของการศึกษาทุกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัยจึงเป็นการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ที่มีอยู่อาจในรูปของกิจกรรม การพูดคุย การเสนอเรื่องราว หรือข้อมูลต่าง ๆ การให้คำแนะนำ แนะนำ ซึ่งรวมไปถึงการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ และสนองความต้องการของกลุ่มบุคคล โดยผ่านสื่อต่าง ๆ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มาช่วยให้การทำกิจกรรมต่าง ๆ มีความง่ายขึ้น และสื่อสารสนเทศ เข้ามาเป็นตัวช่วยอีกทางหนึ่ง ในการพัฒนาศักยภาพของบุคคล

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือการศึกษาให้กับผู้สูงอายุ สื่อถือเป็นสิ่งจำเป็นและมีประสิทธิภาพที่สูงที่สุดเพราะสื่อเป็นตัวกลางที่ใช้ในการสื่อความหมายต่าง ๆ และเป็นเครื่องมือที่มาช่วยในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้ง่ายขึ้น (เชียรศรี วิวิธสิริ . 2535 : 59) การที่สังคมไทยกำลังพัฒนาไปสู่ยุคของความก้าวหน้าทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคม ต้องอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อรองรับการขยายตัวของการพัฒนาประเทศ เน้นความรู้ที่อยู่รอบ ๆ ตัว ดังนั้นผู้สูงอายุจึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ความสนใจและศึกษาการเรียนรู้ต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาศักยภาพตนเองให้กับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งความจำเป็นอันนี้ระบุอยู่ในกฎหมายหลาย ๆ ประเทศและในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รวมทั้งปฏิญญาผู้สูงอายุ 9 ข้อ ที่รัฐบาลไทยได้จัดทำขึ้น เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้สูงอายุซึ่งในข้อ 3 ที่ว่าไว้ว่าผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการศึกษาเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง เข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการทางสังคมอันเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต (เพ็ญแข ประจันปัจฉนิก . 2545 : 49)

จากการเห็นความจำเป็นของผู้สูงอายุในการใช้ข้อมูลข่าวสาร ในการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการในการใช้สื่อของผู้สูงอายุ เพื่อให้ทราบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการในการใช้สื่อเป็นอย่างไร โดยศึกษาจากผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นชมรมผู้สูงอายุที่มีสมาชิกเป็นอาจารย์และข้าราชการบำนาญและมีระดับการศึกษาและอาชีพที่ดีมาก่อน น่าที่จะเป็นตัวแบบ ของกลุ่มผู้สูงอายุที่มีการใช้สื่อได้เป็นอย่างดี ข้อมูลที่ได้รับในครั้งนี้น่าจะสามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการจัดสื่อประเภทต่าง ๆ ที่เหมาะสมให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้สูงอายุไทยในอนาคตได้ต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ , ด้านสื่อบุคคล , ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตัวแปรด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ การมีงานทำ รายได้ต่อเดือน ประสบการณ์การฝึกอบรมด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์ เป็นต้น
3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุชมรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการจัดสื่อประเภทต่าง ๆ ให้แก่ผู้สูงอายุ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลของการศึกษาค้นคว้าจะเป็นประโยชน์แก่ภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานอื่น ๆ ตลอดจนสถาบัน องค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการนำไปใช้เป็นข้อมูลในการนำไปวางแผนการจัดโครงการ หรือกิจกรรมด้านสื่อให้กับผู้สูงอายุ
2. ผลจากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุให้กับบุคคลต่าง ๆ ที่สนใจ เรื่องผู้สูงอายุและตัวผู้สูงอายุเอง ในการใช้สื่อเพื่อเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน
3. ทำให้ได้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์สามารถนำมาใช้ในการจัดสื่อ ให้แก่ผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อการศึกษาความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ , ด้านสื่อบุคคล , ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในครั้งนี ได้แก่ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 487 คน และสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 980 คน รวม 1,467 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้มาจากกลุ่มประชากรข้างต้น โดยสุ่มเอามาร์ย่อยละ 20 ของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 98 คนและสุ่มเอามาร์ย่อยละ 10 ของชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์จำนวน 98 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 196 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1.1 เพศ

1.1.1 ชาย

1.1.2 หญิง

1.2 อายุ

1.2.1 60-70 ปี

1.2.2 71 ปีขึ้นไป

1.3 สถานภาพสมรส

1.3.1 โสด

1.3.2 สมรส

1.4 จำนวนสมาชิกในครอบครัว

1.4.1 ต่ำกว่า 3 คน

1.4.2 3 คนขึ้นไป

1.5 ระดับการศึกษา

1.5.1 ปริญญาตรี

1.5.2 สูงกว่าปริญญาตรี

1.6 การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ

1.6.1 เป็นสมาชิกเพียง 1 ชมรมหรือกลุ่ม

1.6.2 เป็นสมาชิกมากกว่า 1 ชมรมหรือกลุ่ม

1.7 การมีงานทำ

1.7.1 ในปัจจุบันทำงานเต็มเวลาหรือครึ่งเวลา

1.7.2 ในปัจจุบันไม่ได้ทำงาน

1.8 รายได้ต่อเดือน

1.8.1 ต่ำกว่า 20,000 บาท

1.8.2 20,000 - 30,000 บาท

1.8.3 สูงกว่า 30,000 บาท

1.9 ประสบการณ์การฝึกอบรมด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เช่น คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

1.9.1 เคย

1.9.2 ไม่เคย

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ , ด้านสื่อบุคคล , ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ผู้สูงอายุ ในที่นี้ได้แก่ ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร

2. สื่อ หมายถึง ตัวกลางที่ทำหน้าที่ถ่ายทอด แลกเปลี่ยน เนื้อหา ประสบการณ์ แนวคิด ทักษะ เจนคติ ที่ผ่านกระบวนการประมวลผลและกระบวนการต่าง ๆ ทางเทคโนโลยีที่จัดกระทำมาแล้วสามารถนำมาใช้ประกอบให้เกิดเป็นความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ กระบวนการความรู้สึกรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ของผู้ให้และผู้ใช้สื่อ เพื่อจุดมุ่งหมายที่ต้องการในด้านต่าง ๆ นำมาใช้ประโยชน์ได้ทันที โดยสามารถแบ่งสื่อออกมาได้ 3 ด้านได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ , สื่อบุคคล , สื่ออิเล็กทรอนิกส์

3. ความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุ หมายถึง ความประสงค์ที่ผู้สูงอายุ จะได้รับการใช้สื่อในการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน

3.1 สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง สื่อที่ใช้ระบบการพิมพ์ มีทั้งสิ่งพิมพ์ที่จัดทำขึ้น และสื่อสิ่งพิมพ์ทั่วไป เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร จุลสาร จดหมาย คู่มือ ไปสเตอร์ แผ่นพับ แผ่นภาพ เป็นต้น

3.2 สื่อบุคคล หมายถึง ตัวบุคคลที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดสาระความรู้ แนวคิดและวิธีปฏิบัติตนไปสู่บุคคลอื่น ๆ จะเป็นทั้งการพูดคุย การอภิปราย การประชุม เป็นต้น

3.3 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง สื่อที่นำเสนอด้วยเครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ โทรศัพท์ โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ วิดีโอ ฯลฯ

4. สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ หมายถึง การรวมตัวกันของผู้สูงอายุ เพื่อจัดกิจกรรม และทำเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันเพื่อเป็นการพัฒนาร่างกายและจิตใจให้สมบูรณ์ ในที่นี้หมายถึง

ชมรมผู้สูงอายุสองแห่ง ได้แก่ ชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

5. ชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายถึง ชมรมผู้สูงอายุที่รับสมาชิกซึ่งเป็นอาจารย์และข้าราชการเกษียณอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่สมัครเข้าเป็นสมาชิก 2 ประเภท ได้แก่ สมาชิกสมทบ และสมาชิกสามัญ ในปัจจุบันชมรมฯ มีสมาชิกที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปทั้งหมด 487 คน

6. ชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ หมายถึง ชมรมผู้สูงอายุที่รับสมาชิกซึ่งเป็นอาจารย์และข้าราชการเกษียณอายุของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สมาชิกของชมรมฯ มี 3 ประเภท ได้แก่ สมาชิกกิตติมศักดิ์, สมาชิกสามัญ และ สมาชิกสมทบ ในปัจจุบันชมรมฯ มีสมาชิกผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 980 คน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ความหมายของผู้สูงอายุ
2. การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมของผู้สูงอายุ
3. ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
4. ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ
5. ปัญหาที่พบในผู้สูงอายุ
6. ความต้องการของผู้สูงอายุ
7. สิทธิตามรัฐธรรมนูญของผู้สูงอายุไทย
8. แผนพัฒนาผู้สูงอายุระยะยาว พ.ศ. 2525 – 2544
9. แผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (2545 – 2564)
10. แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการทางการศึกษาตามอัธยาศัย
11. ความหมาย ประเภทและประโยชน์ของสื่อ
12. ประวัติและความเป็นมาของชมรมผู้สูงอายุ
13. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของผู้สูงอายุ

คำว่าผู้สูงอายุ (Elderly) ชูติมา หฤทัย (2531: 1) ได้ให้ความหมายของผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีความอ่อนแอทางร่างกายและจิตใจ อาจเจ็บป่วย หรือพิการร่วมด้วย เป็นวัยที่เกิดการเปลี่ยนแปลงสู่ความเสื่อมทางด้านร่างกายและจิตใจ การเปลี่ยนแปลงจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับภาวะพันธุกรรม สิ่งแวดล้อม และภาวะโภชนาการ

สุรกุล เจนอบรม (2534 : 3 – 5) กล่าวว่า การกำหนดว่าบุคคลใดเป็นผู้สูงอายุพิจารณาจากเกณฑ์กระบวนการสูงอายุ ซึ่งนักชราภาพวิทยา (Gerontologist) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ 4 ลักษณะ ดังนี้

1. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากลักษณะอายุจริงที่ปรากฏ (Chronological Aging)
2. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากลักษณะการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย (Biological Aging) ดูได้จากการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย

3. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ (Psychological Aging) ซึ่งนับรวมไปถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงด้านสติปัญญาด้วย เช่น ระบบความจำเปลี่ยนไป

4. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากลักษณะบทบาททางสังคม (Social Aging) รวมถึงถึงด้านครอบครัว เพื่อนฝูง ตลอดจนความรับผิดชอบในการทำงานและบทบาททางสังคมอื่นๆ ด้วย จากเกณฑ์ทั้ง 4 ลักษณะสามารถสรุปได้ว่า บุคคลเมื่อมีอายุมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางเสื่อมจะเพิ่มมากขึ้น สติปัญญา ความจำ การเรียนรู้ สภาพทางจิตใจจะเปลี่ยนแปลงไป บทบาทภาระหน้าที่ทางสังคมก็จะเปลี่ยนตามไปด้วย

ศรีธรรม ธนะภูมิ (2535 : 105) ได้กล่าวว่า ผู้สูงอายุจะเริ่มตั้งแต่อายุ 60 ปีขึ้นไป ภาวะชราภาพมีความแตกต่างกัน ในแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับการดูแลร่างกาย พันธุกรรมและการพัฒนาในอดีต วัยชราเป็นระยะสุดท้ายของชีวิต อาจมีช่วงเวลายาวนานถึง 10 – 20 ปี หรือมากกว่านั้นแตกต่างกัน ถ้ามีการเตรียมตัวเตรียมใจก่อนเข้าสู่วัยนี้ล่วงหน้ามาตั้งแต่วัยกลางคน จะสามารถปรับตัวรับบทบาทของวัยชราได้ตามสมควรแก่ฐานะ วัยชราเป็นวัยของการพักผ่อน มีการพัฒนาจิตใจ สามารถปรับตัวต่อสภาพต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างภาคภูมิใจ

ทิมิราส (ชูศักดิ์ เวชแพทย์ . 2538 : 1 ; อ้างอิงจาก Timiras . 1998 . Physiological Basis of Aging and Geriatrics.) ได้ให้ความหมายผู้สูงอายุดังนี้

1. ภาวะของการมีอายุสูงขึ้น เป็นภาวะที่เปลี่ยนแปลงตามอายุขัย ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากผลรวมของการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดในร่างกายเมื่อเวลาผ่านไป โดยถือว่าเซลล์ต่างๆในร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงเป็นขั้นตอนตั้งแต่เกิดจนถึงวัยสืบพันธุ์แล้วเข้าสู่วัยสูงอายุและตายไปในที่สุด

2. ภาวะสูงอายุเป็นกระบวนการเสื่อมสลาย โดยมีการเปลี่ยนแปลงของเซลล์ต่าง ๆ ในร่างกาย ซึ่งเป็นการเสื่อมเมื่ออายุมากขึ้นเป็นผลทำให้ทำหน้าที่ไม่ได้

3. ภาวะสูงอายุเป็นภาวะที่มีการทำลายเซลล์และโมเลกุล โดยเชื่อว่าเมื่อเวลาผ่านไป ทำให้เซลล์มีการเปลี่ยนแปลง

ชูศักดิ์ เวชแพทย์ (2538 : 2 – 3) คำว่าผู้สูงอายุเกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศไทย โดย พล.ต.ต.อรรถสิทธิ์ สิทธิสุนทร ในการประชุมระหว่างแพทย์อาวุโสและผู้สูงอายุจากวงการต่าง ๆ เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2505 จนเป็นที่เข้าใจยอมรับ และใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน การกำหนดเกณฑ์ว่า การเข้าสู่ผู้สูงอายุจะถืออายุเท่าใดได้มีการศึกษาเรื่องนี้เป็นอย่างมาก ตามคำจำกัดความของมติสมัชชาโลกผู้สูงอายุที่กรุงเวียนนา เมื่อ พ.ศ. 2525 หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จึงได้ใช้อายุนี้เป็นเกณฑ์เกษียณอายุการทำงาน แต่ในประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์ พบว่าผู้ที่มีอายุ 60 ปีแล้วยังแข็งแรงและยังสามารถทำงานได้ดี จึงมีความพยายามที่จะเพิ่มอายุของการ

เข้าสู่วัยสูงอายุให้สูงขึ้น คือเป็น 65 ปี หรือมีแนวโน้มจะเป็น 70 ปี) สำหรับประเทศไทยได้กำหนดลักษณะของผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และถือเป็นเกณฑ์ในการปลดเกษียณอายุราชการของประเทศด้วย

อย่างไรก็ตาม การใช้อายุจริงที่ปรากฏหรืออายุตามปีปฏิทินจะเป็นมาตรฐานอันแรกที่ใช้ตัดสินใจว่าผู้ใดอยู่ในวัยสูงอายุ และด้วยเหตุที่ว่าในปัจจุบันบุคคลมีอายุยืนยาวขึ้น เควก (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2538 : 593-594 ; อ้างอิงจาก Craig. 1991. Human Development. 6th ed.) กล่าวว่า มีนักชราภาพวิทยาได้แบ่งช่วงสูงอายุออกเป็น 4 ช่วง โดยใช้เกณฑ์ตามลักษณะจิตสังคมชีววิทยา ดังนี้

1. ช่วงไม่ค่อยแก่ (The Young-Old) อายุ 60-69 ปี
2. ช่วงแก่ปานกลาง (The middle-Aged Old) อายุตั้งแต่ 70-79 ปี
3. ช่วงแก่จริง (The Old-Old) อายุประมาณ 80-89 ปี
4. ช่วงแก่จริง ๆ (The Very Old-Old) อายุประมาณ 90 ปีขึ้นไป

การที่แบ่งผู้สูงอายุออกเป็น 4 กลุ่มแบบนี้ ได้ให้เหตุผลไว้ว่าในระยะแรกของการศึกษาเรื่องผู้สูงอายุนั้นการแบ่งกลุ่มแบบนี้ เป็นการแบ่งกลุ่มอายุแบบนักประชากรศาสตร์ที่มักแบ่งกลุ่มในช่วงอายุ 10 ปี ต่อมาได้มีการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุมากขึ้น นักวิจัยจึงได้ค้นพบคุณลักษณะที่แสดงถึงความแตกต่างของผู้สูงอายุแต่ละกลุ่มค่อนข้างชัดเจนโดยเฉพาะด้านภาวะสุขภาพกาย จิต ซึ่งเกิดภาวะเสื่อมถอยมากขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้น ข้อค้นพบเหล่านี้ช่วยยืนยันให้นักวิจัยเกิดความมั่นใจในการแบ่งกลุ่มอายุว่าแบ่งได้เหมาะสมในแต่ละกลุ่มอายุผู้สูงอายุมีลักษณะแตกต่างค่อนข้างชัดเจน ดังนี้

1. กลุ่มผู้สูงอายุไม่ค่อยแก่ จะเป็นช่วงที่บุคคลต้องประสบกับการเปลี่ยนแปลงของชีวิตที่เป็นภาวะวิกฤตหลายด้าน เช่น การเกษียณอายุ การสูญเสียตำแหน่งทางสังคม สูญเสียรายได้ทั่วไป ผู้สูงอายุจะยังคงเป็นคนที่ค่อนข้างแข็งแรง กระฉับกระเฉง ภาวะความเสื่อมถอยมีร่องรอยปรากฏบ้างเล็กน้อย

2. กลุ่มผู้สูงอายุช่วงแก่ปานกลาง มีภาวะสุขภาพกาย-จิต แข็งแรงลดลง ภาวะความเสื่อมถอยปรากฏเพิ่มมากขึ้น ความกระฉับกระเฉงลดลง ความสามารถความต้องการทำงานและการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่นลดลง พบกับความสูญเสียการจากไปของเพื่อน คู่ครองหรือสมาชิกในครอบครัวที่มีอายุใกล้เคียงกันมากขึ้น

3. กลุ่มผู้สูงอายุช่วงแก่จริง ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทำได้ยากขึ้น ต้องการความเป็นส่วนตัวมากขึ้น ไม่ถนัดววย และต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่นมากกว่าในวัยที่ผ่านมาย้อนคิดถึงอดีตมากขึ้นด้วย

4. กลุ่มผู้สูงอายุช่วงแก่จริงๆ มีภาวะความเสื่อมถอยของร่างกาย จิตใจมาก ต้องการการพักผ่อนตามลำพังอย่างสงบมากกว่าทุกกลุ่ม ช่วยเหลือตัวเองได้น้อยลงกว่าเดิมมาก ผู้สูงอายุจะมีลักษณะอยู่กับที่มากกว่าจะเข้าสังคม สำหรับผู้สูงอายุที่ผ่านวิกฤตต่างๆ มาแล้วด้วยดีมากมายจะเป็นระยะแห่งความสุขสงบพอใจในตนเอง

การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมของผู้สูงอายุ

เชิยรศรี วิวิธสิริ (2534: 67- 68)ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า วัยชรามักเป็นวัยที่ถูกแยกออกจากสังคม อาจเป็นเพราะเกษียณอายุการทำงานแล้ว สุขภาพไม่ดี หูตึง เป็นต้น จึงมีชีวิตโดดเดี่ยว เป็นเหตุให้อารมณ์ไม่เบิกบาน อาจมีอาการเศร้า คนชรามักไม่ชอบของใหม่ นิสัยหัวโบราณ แสดงออกมากขึ้น มีความสนใจในชีวิตอดีต มักไม่ฟังความคิดเห็นของใครอาจทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่ อารมณ์ห้วนโหรง่ายแบบเด็ก มีความวิตกกังวลเรื่องร่างกาย การเจ็บป่วย การสูญเสียคนรัก กลัวตนเองจะตาย นอกจากนี้ ศรีเรือน แก้วกังวาน (2530: 253 - 260) ยังได้กล่าวถึงเรื่องเดียวกันนี้ว่า ความเสื่อมทางด้านอารมณ์และจิตใจมักเกิดควบคู่กับความเสื่อมโทรมทางร่างกาย ความเสื่อมโทรมสมรรถภาพทางกายภาพ มักทำให้คนเรารู้สึกเป็นบุคคลที่ไร้ค่า ต้องพึ่งพาผู้อื่น คนชรามักมีอาการกังวล ใจร้อน และกระทบกระเทือนได้ง่ายเกิดความเหงา การเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ เป็นดังต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายและสรีรวิทยา (Anatomical and Physiological Change)กระบวนการสูงอายุ (Aging Process) ทำให้ผู้สูงอายุต้องพบกับการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายและสรีรวิทยาซึ่งอวัยวะบางอย่างมีการเปลี่ยนแปลงน้อยหรือไม่เปลี่ยนแปลงเลยแต่อวัยวะต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงมากในช่วงการเจริญเติบโตของมนุษย์ มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและสรีระวิทยาเป็นอย่างมาก การทำงานของอวัยวะต่างๆ เพิ่มมากขึ้นในอัตราที่สูงจนเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ระยะที่อวัยวะต่างๆ ทำหน้าที่ได้สูงสุดนั้นอยู่ในช่วงอายุ 20-30 ปี แล้วอวัยวะต่างๆของมนุษย์จะเริ่มเสื่อมสภาพไปประมาณ 1% ต่อไปตั้งแต่อายุ 30 ปีขึ้นไป จะเห็นความเสื่อมหรือความแก่อย่างชัดเจนเมื่ออายุ 40 ปีขึ้นไป ส่วนความเสื่อมของอวัยวะและเนื้อเยื่อต่างๆ ในร่างกายไม่ได้เสื่อมไปในอัตราเดียวกันหรือในลักษณะเดียวกันซึ่งการทำหน้าที่ต่างๆ ทางสรีรวิทยาเริ่มลดน้อยลงด้วยอัตราที่ค่อนข้างเป็นกราฟเชิงเส้นจนถึงอายุประมาณ 80 ปี อย่างไรก็ตามอัตราความสูงอายุในแต่ละบุคคลแต่ละเชื้อชาติหรือสิ่งแวดล้อมก็พบที่มีความแตกต่างกันเช่นเดียวกันการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายและสรีรวิทยาในระบบต่างๆ ประกอบด้วย

1.1 การเปลี่ยนแปลงรูปร่างและลักษณะท่าทางเมื่ออายุมากขึ้นลักษณะรูปร่างมีการเปลี่ยนแปลงไป เช่น มีหลังงอ ข้อเข่า และสะโพกงอเล็กน้อย ทำให้ความสูงของร่างกายลด

ลง ความสูงของร่างกายที่ลดลงส่วนใหญ่เกิดจากกระดูกสันหลังสั้นลง โดยเกิดจากฮอร์โมนกระดูกสันหลังแคบลง รวมทั้งความสูงของสันหลังสั้นลงด้วย อีกทั้งพบว่าภาวะกระดูกสันหลังพรุนจะพบในเพศหญิงมากกว่าเพศชาย การที่ผู้สูงอายุมีความสูงของลำตัวลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับแขน และขา จึงทำให้อัตราส่วนของความสูงต่อช่วงแขน และขาสลับกับวัยทารก และวัยเด็กเล็กโดยเฉลี่ยแล้ว ความสูงของร่างกายจะลดลงประมาณ 2 นิ้วฟุต อย่างช้าๆ ตั้งแต่อายุ 20 – 70 ปี

1.2 การเปลี่ยนแปลงของกระดูกและข้อ ในผู้สูงอายุทั้งเพศหญิงและผู้สูงอายุทั้งเพศชาย พบว่า กระดูกกะโหลกศีรษะมีขนาดโตขึ้น โดยวัดจากเส้นรอบวงของกระดูกกะโหลกศีรษะ ในบุคคลอายุ 65 ปี มีค่ามากกว่าบุคคลอายุ 20 ปี ถึงร้อยละ 2 เนื่องจากรอยต่อของกระดูกกะโหลกศีรษะบางรอยต่อจะเริ่มปิดเมื่ออายุ 30 ปี และปิดอย่างสมบูรณ์เมื่ออายุ 80 ปี ส่วนข้อต่อต่างๆ มีการเสื่อมถอยจึงทำให้ผู้สูงอายุเคลื่อนไหวได้ไม่คล่องตัวเกิดความเจ็บปวดโดยเฉพาะข้อเข่า มักพบว่าเป็นปัญหามากที่สุด ข้อต่อของกระดูกสันหลังมีการเปลี่ยนแปลงดังนี้ คือ ฮอร์โมนกระดูกสันหลังบางลง และช่องว่างระหว่างปล้องของกระดูกสันหลัง (Joint Space) แคบลง นอกจากนี้ ยังมีภาวะกระดูกงอกเกิดขึ้นที่ขอบของกระดูกสันหลัง จึงอาจนำภาพของกระดูกงอกนี้มาใช้คาดคะเนอายุโดยประมาณของผู้สูงอายุได้ ภาวะกระดูกงอกนี้อาจเป็นมากจนกลายเป็นกระดูกเชื่อมต่อระหว่างกระดูกสันหลังแต่ละปล้อง โดยพบภาวะกระดูกงอกนี้ได้บริเวณที่มีการเคลื่อนไหวมาก เช่น กระดูกคอ กระดูกสันหลังบริเวณอก และเอว ส่วนด้านกล้ามเนื้อของผู้สูงอายุมีขนาดเล็กลงเนื่องจากการขาดน้ำและความเข้มข้นของอีออน (Eion) ในเนื้อเยื่อเปลี่ยนแปลงไป สำหรับค่ากำลังกล้ามเนื้อ พบว่า ในอายุ 60-90 ปี มีกำลังกล้ามเนื้อลดลงกว่าอายุ 25-30 ปี ไป 20-30% และอัตราการทำงานของกล้ามเนื้อจะลดลง 45% ผู้สูงอายุจึงมีความสามารถทำงานได้น้อยกว่าคนอายุน้อย ดังนั้น ปัญหาของกระดูก-ข้อ-กล้ามเนื้อ ทำให้ผู้สูงอายุปฏิบัติกิจวัตรประจำวันต่างๆ ได้ลำบากขึ้น และต้องพึ่งพาผู้อื่น ผู้สูงอายุจึงควรดำเนินชีวิตประจำวันเช่นที่เคยทำมาเท่าที่จะทำได้ เช่น ทำงานบ้าน เดินขึ้นบันได ออกกำลังกายเพื่อป้องกันการฝ่อของกล้ามเนื้อ และการยึดติดของเส้นเอ็นและข้อโดยต้องออกกำลังกายให้สม่ำเสมอทุกวัน

1.3 การเปลี่ยนแปลงของผิวหนัง พบว่า ไขมันใต้ผิวหนังบางแห่งลดลง โดยเฉพาะบริเวณใบหน้าและหลังมือทำให้รูปทรงเปลี่ยนแปลงไป คือ ขอบของกระดูกจะเด่นชัดขึ้น เช่น ขอบตาขุนเด่นทำให้มีขนตาโบ้ บริเวณรักแร้ ไหล่ลาช้า และช่องกระดูกซี่โครงเห็นเด่นชัดขึ้น การฝ่อลีบของไขมันไม่กลับคืนมาเป็นปกติแม้ว่าจะรับประทานอาหารมากขึ้นก็ตาม บริเวณที่ไขมันลดลงนี้ทำให้ผิวหนังรับอันตรายได้ง่าย รวมทั้งการกดทับที่เป็นอันตรายต่อเนื้อเยื่อในร่างกาย รอยย่นบนใบหน้าเกิดขึ้นเนื่องจากการหดตัวของกล้ามเนื้อบนใบหน้าร่วมกับการมีไขมันใต้ผิวหนังลดลงและความยืดหยุ่นของผิวหนังลดลง การที่มีผิวหนังหย่อนมากจึงถูกแรงโน้มถ่วงของโลกดึงจนให้หนังตาตก หูยาว และเหนียงยาวขึ้น ส่วนสีผิวบริเวณใบหน้ามีลักษณะซีด และไม่มีสีเลือดบริเวณแก้ม เพราะหลอดเลือดฝอย

บริเวณผิวหนังลดลง รวมทั้งสารที่ทำให้เกิดสีเข้มลดลงเนื่องจากผู้สูงอายุอยู่ในที่ร่มมากขึ้นในผู้สูงอายุเพศหญิงนั้นมีเส้นผมบนศีรษะลดน้อยลงแต่ไม่มากเท่ากับผู้สูงอายุเพศชาย ขณะที่รักแร้และหัวเหน่าก็ลดน้อยลงด้วย ในด้านผู้สูงอายุเพศชายนั้นผมบนศีรษะและเคราลดน้อยลงแต่กลับมีขนเพิ่มขึ้นบริเวณหู คิ้วและจมูก รูปแบบศีรษะล้านในเพศชายมักเป็นแบบ M-shaped คือ ศีรษะจะล้านบริเวณข้างๆ เหลือเฉพาะแนวกลาง อีกตำแหน่งหนึ่งคือ ศีรษะล้านด้านข้างกว้างขึ้นเรื่อยๆ จนเหลือผมหย่อมเล็กๆบริเวณกลางศีรษะ

1.4 การเปลี่ยนแปลงของระบบประสาท พบว่า ในผู้สูงอายุระบบประสาทเสื่อมลงมีสมองฝ่อเป็นหย่อมๆ โพรงภายในสมองกว้างขึ้นและลึกขึ้น สมองเหี่ยวเล็กลงและน้ำหนักน้อยลง เซลล์ประสาทจำนวนมากและไซแนปส์เสื่อมลง ความเสื่อมนี้มีผลให้ความว่องไวต่อปฏิกิริยาต่างๆ ช้าลง การนึกคิด ตัดสินใจต้องใช้เวลาานมากขึ้น ความจำด้อยลงโดยเฉพาะการจำเรื่องใหม่ๆ ไม่ค่อยได้แต่เรื่องเก่าๆจะจำได้แม่นยำ

1.5 การเปลี่ยนแปลงของอวัยวะรับความรู้สึก มีความเสื่อมของอวัยวะรับความรู้สึกระบบต่างๆ คือ

1.5.1 ตา - การมองเห็น โดยกล้ามเนื้อควบคุมรูปร่างแก้วตาอ่อนกำลังลงทำให้มองเห็นไม่ชัดเจนกล้ามเนื้อกลอกตาอ่อนกำลัง รูม่านตาเล็กลง ม่านตาสีจางลง กระจกตาหนาขึ้นไม่เป็นประกายสดใส ประสาทตาอาจเสื่อมและฝ่อลง การกระพริบตาช้าและน้อยลง หนังตาห้อยปิดลูกตาอย่างหลวมๆ เพราะกล้ามเนื้ออ่อนกำลังลง การปรับสายตาในความมืดช้าลง

1.5.2 หู - การได้ยิน ประสาทหูค่อยๆ เสื่อมลง การได้ยินเสียงต่ำดีกว่าเสียงสูง แต่ถ้าเสียงสูงมากๆ จะไม่ได้ยินเลย การเสื่อมของหูเป็นในผู้สูงอายุเพศชายมากกว่าเพศหญิง

1.5.3 จมูก - การรับกลิ่น มีความไวน้อยลง

1.6 การเปลี่ยนแปลงของระบบทางเดินอาหาร มีการเคี้ยวอาหารได้ไม่ดีเนื่องจากปัญหาฟันเสื่อม การหลั่งน้ำย่อยลดลง การย่อยและการดูดซึมสารอาหารได้ไม่ดี การเคลื่อนไหวของลำไส้ลดลงจึงทำให้อาหารไม่ย่อย ท้องอืด แน่นท้อง ท้องผูกง่าย

1.7 การเปลี่ยนแปลงของระบบทางเดินปัสสาวะ ไตเสื่อมจึงทำหน้าที่ขับของเสียได้น้อย แต่ขับน้ำออกมามากทำให้ปัสสาวะบ่อยกล้ามเนื้อหูรูดของกระเพาะปัสสาวะหย่อนจึงกลั้นปัสสาวะได้ไม่ดี ขนาดและความจุของกระเพาะปัสสาวะลดลง ทำให้มีปริมาณปัสสาวะคั่งค้างในกระเพาะปัสสาวะเพิ่มมากขึ้นในผู้สูงอายุเพศชายมักพบต่อมลูกหมากโตทำให้ถ่ายปัสสาวะลำบากกลั้นปัสสาวะไม่อยู่ต้องถ่ายบ่อยขึ้น

1.8 การเปลี่ยนแปลงของระบบหัวใจและหลอดเลือด ผนังของหลอดเลือดแดงเล็กมีขนาดหนาขึ้นและมีเกลือแคลเซียมมาเกาะที่ผนังทำให้รูของหลอดเลือดแคบลง ไม่ยืดหยุ่นขยายตัวได้

น้อย เกิดภาวะหลอดเลือดแข็ง ทำให้เลือดไปเลี้ยงอวัยวะต่างๆ ได้น้อยลง ถ้าหลอดเลือดแข็งเกิดที่อวัยวะใดจะก่อให้เกิดการขาดเลือดได้ เช่น หลอดเลือดแข็งที่สมองทำให้สมองพิการ ถ้าเกิดที่หัวใจจะทำให้กล้ามเนื้อหัวใจตาย

1.9 การเปลี่ยนแปลงของระบบทางเดินหายใจ มีการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างผนังกล้ามเนื้ออกมีความแข็งเพิ่มขึ้น เพราะกระดูกซี่โครงเคลื่อนไหวช้าลงทำให้ความจุปอดลดลง การไหลเวียนในเลือดฝอยที่ถุงลมปอดไม่ดี การทำงานของเซลล์ขน (Cilia) ตลอดทางเดินหายใจลดลง ทำให้การกำจัดสิ่งแปลกปลอมในทางเดินหายใจไม่ดี ทำให้ติดเชื้อในทางเดินหายใจได้ง่าย เช่น โรคหลอดลมอักเสบ โรคหัดแพ้ากาศ

จะเห็นได้ว่าในภาวะการเปลี่ยนแปลงของสภาพร่างกายของผู้สูงอายุเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องทางด้านร่างกาย โดยเปลี่ยนไปในทางด้านเสื่อมถอย ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพ ซึ่งมีผลกระทบต่อสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์และจิตใจของผู้สูงอายุ

2. การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ (Psychological Change) การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและสังคม เพราะความเสื่อมของอวัยวะต่างๆ มีอิทธิพลต่อสภาพจิตใจของผู้สูงอายุและยังเป็นอุปสรรคต่อการติดต่อกับบุคคลอื่น ๆ รวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่างๆ การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจของผู้สูงอายุเป็นผลมาจากการสูญเสียในด้านต่างๆ ประกอบด้วย

2.1 การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก เนื่องจากเพื่อน ญาติสนิท หรือคู่ชีวิตต้องตายจากหรือแยกย้ายไปอยู่ที่อื่น ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกถูกพรากจากบุคคลอันเป็นที่รักซึ่งก่อให้เกิดความซึมเศร้าได้ง่าย

2.2 การสูญเสียสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ เนื่องวัยสูงอายุเป็นวัยที่ควรออกจากการทำงาน ขณะเดียวกันความสัมพันธ์ทางสังคมก็ลดน้อยลง เนื่องจากหมดภารกิจทางด้านธุรกิจ การงานหรือหมดหน้าที่ความรับผิดชอบ ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกสูญเสียตำแหน่งหน้าที่ ไร้คุณค่า ไม่มีความหมายในชีวิต นอกจากนี้ยังมีผลให้ผู้สูงอายุขาดเพื่อน ขาดความผูกพันที่เคยมีต่อสังคม ขณะเดียวกันก็ทำให้ขาดรายได้หรือรายได้ลดน้อยลงผลจากสิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้สูงอายุต้องพยายามปรับตัวเพื่อรับกับเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

2.3 การสูญเสียสัมพันธภาพในครอบครัว เนื่องจากในวัยนี้บุตร - ธิดา มักแต่งงานมีครอบครัวและโดยเฉพาะลักษณะสังคมในปัจจุบันที่ครอบครัวมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากกว่าครอบครัวขยายทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ซึ่งเป็นผู้สูงอายุกับบุตรหลานของตนลดลง บทบาทด้านการให้คำปรึกษาดูแลและสั่งสอนจึงน้อยลง ทำให้ผู้สูงอายุต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยวเกิดความว่าเหว่และรู้สึกว่าตนเองมีค่าน้อยลง

2.4 การไม่สามารถสนองความต้องการทางเพศนับเป็นความสูญเสียทางจิตใจที่สำคัญ เพราะการเปลี่ยนแปลงทางเคมีของร่างกายทำให้ไม่สามารถสนองความต้องการทางเพศได้ ทั้งๆ ที่ยังมีความต้องการทางเพศอยู่ โดยเฉพาะผู้สูงอายุเพศชายจึงมักมีงานวิจัยที่รายงานว่ายังมีความต้องการทางเพศอยู่ แม้จะมีอายุถึง 90 ปี ส่วนในผู้สูงอายุเพศหญิงหน้าที่ทางเพศยังใช้การได้ดี ในเพศหญิงที่มีอายุระหว่าง 51 - 78 ปี แต่การตอบสนองทางเพศบางอย่างอาจเปลี่ยนแปลงไปจากวัยเจริญพันธุ์ อย่างไรก็ตามการไม่สามารถสนองความต้องการทางเพศในวัยสูงอายุนั้นยังมีสาเหตุทางสังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะเจตคติของสังคมที่มีต่อเพศสัมพันธ์ในวัยสูงอายุว่าเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมจึงเป็นผลกระทบต่อจิตใจของผู้สูงอายุด้วจากการศึกษาของนภาพร ชโยวรรณและจอนัน โนเดล (2539 : 151-153) พบว่า ความเข้มข้นในทางเพศและความถี่ ของการมีเพศสัมพันธ์ของผู้สูงอายุลดลงตามอายุที่เพิ่มขึ้น และยังพบว่าผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ มีระดับการมีเพศสัมพันธ์ต่ำกว่าผู้สูงอายุในต่างจังหวัด ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการมีเพศสัมพันธ์

ผลการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจทำให้ผู้สูงอายุหมดหวัง ท้อแท้ต่อชีวิต โดยเฉพาะคนที่รับสภาพการเปลี่ยนแปลงไม่ได้ก่อให้เกิดความเครียด ความคับข้องใจและประกอบกับลักษณะสังคมรอบข้างของผู้สูงอายุบางครั้งไม่เกื้อหนุนทางด้านกำลังใจมีผลทำให้ผู้สูงอายุนั้นเกิดปัญหาทางสุขภาพจิต

3. การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Change)

ปัจจัยทางด้านสังคมและวัฒนธรรมมีส่วนเกี่ยวข้องกับสาเหตุของปัญหาทางกายและทางจิตของผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทยไปทางตะวันตกมากขึ้นกว่าเดิมมากจึงย่อมเกิดผลกระทบต่อผู้สูงอายุการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ได้แก่

3.1 การเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางสังคม เนื่องจากสังคมปัจจุบันมีลักษณะกีดกันผู้สูงอายุในด้านต่างๆ เช่น บทบาทที่เกี่ยวข้องกับงาน ตลอดจนบทบาทในครอบครัว ผู้สูงอายุเคยเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัวเป็นหัวหน้าครอบครัวต้องกลายมาเป็นผู้พึ่งอาศัย เป็นผู้รับมากกว่าผู้ให้ ทำให้ผู้สูงอายุสูญเสียอำนาจและบทบาททางสังคมที่เคยมี

การเปลี่ยนแปลงบทบาทมาเป็นผู้อาศัยในครอบครัว ทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกที่ตนเองหมดความสำคัญลง บทบาทใหม่ที่ผู้สูงอายุได้รับ คือ คนเลี้ยงเด็กมาแทนที่บทบาทผู้นำและผู้แนะแนว ทิงเกอร์ (Tinker, 1981: 156) กล่าวว่า ถ้าคนเรารู้สึกว่าไม่มีบทบาทสำคัญเช่นเดิมและยังต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่นอีกด้วยปัจจัยเหล่านี้อาจก่อให้เกิดความอับอาย คิดว่าตนเองเป็นตัวปัญหาหรือเป็นภาระของสังคม

3.2 การถูกทอดทิ้ง ผลของการเปลี่ยนแปลงสังคมแบบดั้งเดิมไปสู่สังคมสมัยใหญ่ ทำให้เกิดการขยายตัวหรือการเติบโตของชุมชนเมือง (Urbanization) ระบบการผลิตเปลี่ยนจากเกษตร

กรรมสู่อุตสาหกรรมทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไป ผู้สูงอายุกลายเป็นภาระหรือไม่สามารถประกอบอาชีพได้หรือไม่มีความค่าทางเศรษฐกิจ จึงถูกทอดทิ้ง (พีรสิทธิ์ คำฉ้วนศิลป์และคณะ. 2533 : 3) ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุเกิดความว่าเหว่

3.3 การเสื่อมความเคารพ ในสมัยก่อนผู้สูงอายุได้รับความเคารพนับถือจากคนวัยหนุ่ม - สาวในฐานะผู้มีประสบการณ์ ผู้แนะนำสั่งสอน แต่ในปัจจุบันค่านิยมเหล่านี้ได้เปลี่ยนแปลงไปตามอย่างสังคมตะวันตกที่ยึดถืออิสรภาพส่วนบุคคลและคิดว่าผู้สูงอายุเป็นคนไม่ทันต่อเหตุการณ์ ผู้สูงอายุควรอยู่ในส่วนของตัวเองไม่ควรไปยุ่งเกี่ยวกับคนหนุ่มสาว ซึ่งความคิดเหล่านี้ก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างวัยขึ้น (สุพัตรา สุภาพ. 2531 : 63)

ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ได้มีทฤษฎีต่างๆ มากมายที่อธิบายเกี่ยวกับเรื่องการสูงอายุได้ดังนี้ แต่ยังไม่เป็นที่แน่ชัดว่าทฤษฎีใดถูกต้องและเหมาะสมที่สุด อย่างไรก็ตามสามารถรวบรวมทฤษฎีต่าง ๆ ของการสูงอายุได้ดังนี้ (ศรีเรือน แก้วกังวาน . 2533 : 1 – 22)

1. **ทฤษฎีการสูงอายุทางชีววิทยา (Biological Theories of Aging)** ทฤษฎีนี้ อธิบายการสูงอายุ โดยอาศัยทฤษฎีที่มีรากฐานกล่าวถึง ยีน โมเลกุลของ DNA ใน ยีน การโยกย้าย DNA และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับเซลล์ เนื้อเยื่อ ซึ่งจะสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มทฤษฎี คือ

1.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับยีน (Genetic Theories) วิวัฒนาการของสัตว์ที่มีหลายเซลล์ เช่น มนุษย์มีความสำคัญมาก แต่ละเซลล์ต้องทำหน้าที่แตกต่างกัน เซลล์จึงมีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างได้อย่างมาก เซลล์พันธุกรรมมีการพัฒนาไปมากขึ้น โดยมีกลไกทางพันธุกรรมเป็นตัวควบคุมและตัดแปลงจากชีวิตหนึ่งไปสู่ชีวิตอีกรุ่นหนึ่ง เซลล์พันธุกรรมนี้ต้องพึ่งพาอาศัยเซลล์ของร่างกายเพื่อรักษาสถานะแวดล้อมภายในเซลล์ให้เหมาะสมอาจเป็นไปได้ว่ามีโปรแกรมทางพันธุกรรม (Genetic Program) สำหรับการเปลี่ยนแปลงรูปร่างวิวัฒนาการของเซลล์ โปรแกรมทางพันธุกรรมนี้จึงเป็นตัวกำหนดการมีอายุเพิ่มขึ้นของเซลล์

การวิวัฒนาการเซลล์จะมีกลไกในระดับโมเลกุลที่ควบคุมขณะที่เซลล์มีการแบ่งตัว ดังนั้นถ้ามีการแทนที่ใหม่หรือมีการเปลี่ยนแปลงใหม่ของโครงสร้างโมเลกุลในขณะที่เซลล์มีการแบ่งตัว อาจจะทำให้พ้นจากการมีอายุขัยที่กำหนดไว้แน่นอนแล้ว (Finite Live Span)

นักชีววิทยาได้แบ่งทฤษฎีเกี่ยวกับยีนเป็น 3 ทฤษฎีย่อยๆ ดังนี้

1.1.1 ทฤษฎีเซลล์ยีนว่าด้วยความเสียหายของ DNA (Cellular Genetic Theory-DNA Danage) ทฤษฎีนี้อธิบายการสูงอายุว่าเกิดขึ้นได้ถ้ามีการตายของเซลล์เกิดขึ้น เนื่องจากเกิดความ

เสียหายใน DNA ซึ่ง DNA มีข้อมูลสำคัญสำหรับการสร้างเอนไซม์ และโปรตีนแต่ละชนิด เมื่ออายุมากขึ้นจะมี DNA บางส่วนที่ผิดปกติเพิ่มมากขึ้นซึ่งจะถูกเอนไซม์ตัวอื่นย่อยสลายไป แล้วร่างกายจะพัฒนาระบบการซ่อมแซม DNA ที่มีประสิทธิภาพ คือ DNA-Repair Capacity ซึ่งมีหน้าที่สร้าง DNA ขึ้นมาใหม่ ดังนั้นถ้ามี DNA-Repair Capacity สูงจะทำให้มีอายุขัยที่ยืนนานมากขึ้น แต่ในวัยสูงอายุนั้นระบบของร่างกายไม่สามารถสร้าง DNA-Repair Capacity เพื่อมาซ่อมแซม DNA ที่ผิดปกติได้มากเพียงพอจึงทำให้เซลล์ต่าง ๆ ตายจากการขาดเอนไซม์และโปรตีนที่สร้างจาก DNA เซลล์ต่าง ๆ นั้นจึงเกิดการเสื่อมสภาพลงการทำหน้าที่จะเสียไปทำให้บุคคลแสดงลักษณะผู้สูงอายุออกมา

1.1.2 ทฤษฎีว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงรูปร่างของเซลล์ (Somatic Mutation Theory) ทฤษฎีนี้อธิบายว่า การเป็นผู้สูงอายุเกิดจากการเปลี่ยนแปลงรูปร่างของเซลล์ที่มีภาวะ การแบ่งตัวผิดปกติของเซลล์ ทำให้เกิดการสูงอายุดีเร็ว เนื่องจากการแบ่งตัวผิดปกติของเซลล์ร่างกายจะไปทำลายยีนและโครโมโซมอย่างช้าๆ จนกระทั่งความสามารถทางด้านหน้าที่ของโครโมโซมถูกทำลายไป และชีวิตในช่วงนี้เมื่อมีการแบ่งตัวผิดปกติของเซลล์สะสมเพิ่มมากขึ้นจนถึงจุดที่สูญเสียหน้าที่ของยีนและโครโมโซมแล้วนั้นจะมีผลทำให้ไม่สามารถผลิตโปรตีนได้ ในที่สุดเซลล์จึงตาย นอกจากนั้นการได้รับรังสีอย่างรุนแรงจะเร่งให้เกิดโครโมโซมผิดปกติมากและเร็วขึ้นซึ่งมีผลให้เซลล์เปลี่ยนรูปร่างและตายเร็วขึ้นได้เช่นกันโดยที่เซลล์ไม่สามารถแบ่งตัวเพื่อสร้างเซลล์มาแทนที่ได้เลย

1.1.3 ทฤษฎีความผิดพลาดของเซลล์ร่างกาย (Error Theory) ทฤษฎีความผิดพลาดของเซลล์อธิบายการสูงอายุก่อเกิดจากการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้าง DNA และถูกส่งต่อไปยัง RNA และเอนไซม์ที่สังเคราะห์ใหม่ เอนไซม์ที่ผิดปกตินี้จะผลิตสารขึ้นมาชนิดหนึ่งภายในเซลล์ ซึ่งมีผลกระทบต่อกระบวนการเผาผลาญ หากจำนวน RNA ลดต่ำลงมากจนเซลล์ไม่สามารถทำหน้าที่ได้ อาจส่งผลให้เสียชีวิตได้ คนที่มีความปกติของ RNA จะทำให้เกิดลักษณะสูงอายุทั้งๆ ที่อายุจริงอยู่ในวัยเด็กได้

1.2 ทฤษฎีไม่เกี่ยวกับยีน (Nongenetic Theories) ทฤษฎีที่ไม่เกี่ยวกับยีนเป็นอีกทฤษฎีหนึ่งที่อธิบายการเป็นผู้สูงอายุทางชีววิทยา ทฤษฎีกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงในระดับเซลล์และเนื้อเยื่อที่ไม่ใช่ DNA หรือยีน แต่กาลเวลาทำให้สมรรถภาพของเซลล์และเนื้อเยื่อลดลงหรือเสียไป เกิดการสูงอายุดี สามารถแบ่งออกเป็น 5 ทฤษฎีย่อย ดังนี้

1.2.1 ทฤษฎีว่าด้วยความเสื่อมถอย (Wear and Tear Theory) ทฤษฎีนี้อธิบายการเป็นผู้สูงอายุโดยการเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตว่าเหมือนเครื่องจักร เมื่อเครื่องจักรถูกใช้งานมานานเครื่องมือสึกหรอต้องได้รับการซ่อมแซม ส่วนมนุษย์นั้นเมื่อเกิดการสึกหรอเสื่อมถอยหน้าที่ของอวัยวะต่างๆ โดยธรรมชาติจะมีการซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอได้ด้วยตัวเองโดยการสร้างเซลล์ใหม่ขึ้นแทนเซลล์เก่าที่ชำรุด แต่อวัยวะบางส่วนร่างกายไม่สามารถสร้างเซลล์ใหม่ขึ้นมาทดแทนเซลล์เก่าทำให้เซลล์เดิม

เสื่อมประสิทธิภาพและตายไปในที่สุด การทำงานหนัก พักผ่อนน้อยเกิดความเครียดสูง มีผลให้เซลล์เสื่อมสมรรถภาพในการทำหน้าที่และบางส่วนไม่สามารถซ่อมหรือสร้างเซลล์ใหม่เมื่อมีอายุมากขึ้นได้ จึงพบว่าในผู้สูงอายุมีเซลล์ที่เสื่อมประสิทธิภาพหรือมีเซลล์ตายมากจึงส่งผลให้บุคคลแก่เร็วได้

1.2.2 ทฤษฎีการดูดซึมบกพร่อง (Deprivation of Theory Diffusion) ทฤษฎีนี้มุ่งความสนใจไปที่การลำเลียงและการแลกเปลี่ยนอาหาร ออกซิเจนไปยังเซลล์ต่างๆ เมื่ออายุเพิ่มสูงขึ้นจะพบว่าผนังหลอดเลือดแดงแข็งตัว (Atherosclerosis) มากขึ้นและการทำหน้าที่ของเซลล์และเนื้อเยื่อต่างๆ เสื่อมโทรมลงทำให้การดูดซึมเลือดไปเลี้ยงส่วนต่างๆ ของร่างกายทำได้น้อยลงเกิดโรคระบบทางเดินโลหิตและเซลล์บริเวณนั้นตายจึงเป็นอุปสรรคต่อการส่งลำเลียงอาหารและออกซิเจนในเลือดไปยังเซลล์ต่างๆ จึงทำให้เซลล์รับอาหารและออกซิเจนได้น้อยหรือไม่เพียงพอ อวัยวะนั้นจึงเสื่อมลงหรือตายไป เช่น โรคกล้ามเนื้อหัวใจตาย

1.2.3 ทฤษฎีว่าด้วยการสะสมของเสียในเซลล์ (Waste Product Accumulation Theory) การสูงอายุเกิดจากการคั่งค้างของเสียในเซลล์เป็นระยะเวลานาน ซึ่งของเสียนี้จะไม่ละลายและยังมีผลระงับการเจริญเติบโตของเซลล์และเนื้อเยื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปร่างและหน้าที่ของเซลล์ จนกระทั่งความสามารถของเซลล์ลดลงหรือทำให้เซลล์ตาย นอกจากนี้ยังพบว่า สารของเสียนี้จะพบในวัยสูงอายุเท่านั้น และไม่พบในบุคคลที่มีอายุน้อย เพราะว่าการสะสมของเสียจากเมตาบอลิซึมทั้งในเซลล์และระหว่างเซลล์อาจจัดเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเซลล์ร่างกายที่ไม่มีการแบ่งตัวได้อีก เช่น เซลล์กล้ามเนื้อหัวใจ เซลล์ประสาทสมอง ไช ลันหลัง ไต ตับ เป็นต้น

1.2.4 ทฤษฎีว่าด้วยอนุมูลอิสระ (Free Radical Theory) การสูงอายุเกิดจากการที่ผนังเซลล์ถูกทำลายไปทำให้เสื่อมสลายซึ่งส่งผลต่ออวัยวะต่างๆ สารทำลายเซลล์ตามทฤษฎีคือ สารจำพวกอนุมูลอิสระ (Free-Radical) ซึ่งเกิดจากการเผาผลาญพวกโปรตีน คาร์โบไฮเดรต และอื่นๆ จึงมีความไวต่อการทำปฏิกิริยาเคมีมากเป็นตัวทำให้เกิดความผิดปกติของยีน ทำให้คอลลาเจนและอีลาสติน ซึ่งเป็นโปรตีนองค์ประกอบสำคัญของเนื้อเยื่อยึดเหนี่ยวมีความเสื่อมจึงเสียความยืดหยุ่นไป ถ้าเซลล์ไม่สามารถซ่อมแซมได้จะทำให้เสียชีวิตได้ จากการศึกษาของนักชีววิทยาพบการเสื่อมสลายของผนังเซลล์ในผู้สูงอายุมากกว่าวัยหนุ่มสาว นอกจากนี้ยังพบว่า การฉายรังสีจะเป็นการช่วยเร่งเพิ่มการเกิดอนุมูลอิสระมากขึ้นด้วย

1.2.5 ทฤษฎีว่าด้วยการเชื่อมไขว้ของคอลลาเจน (Collagen Cross Linkage Theory) ความสูงอายุเกิดจากสารที่เป็นส่วนประกอบของคอลลาเจนและโปรตีนจากเส้นใย (Fibrous Protein) จะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นและเกิดการจับตัวมากขึ้นทำให้เส้นใยคอลลาเจนหดสั้นเข้า ทำให้

เกิดการสูญเสียการยืดหยุ่น เกิดความแข็งและฉีกขาดง่าย เช่น ผิวหนัง เส้นเลือด อาการที่สังเกตได้คือ ผิวหนังของผู้สูงอายุเหี่ยวขาดความยืดหยุ่น ในบางรายการอาจมีอาการเส้นยึด

2. ทฤษฎีการสูงอายทางสรีระวิทยา (Physiological Theories of Aging)

2.1 ทฤษฎีความเครียด (Stress Theory) สภาพการเป็นผู้สูงอายุเกิดจากผลของความเครียด และการปรับตัว ผู้สูงอายุผ่านชีวิตอันยาวนานจะมีการสะสมความเครียดไว้ทีละน้อย ผู้สูงอายุต้องปรับตัวเพื่อคลายความเครียด แต่ในบุคคลที่เกิดความเครียดสูงและมักเกิดเป็นประจำ มีผลให้เซลล์ถูกทำลายหากเซลล์นั้นไม่ได้รับการซ่อมแซมหรือขึ้นใหม่ทดแทนเซลล์ที่ตายไป ทำให้เซลล์ของอวัยวะนั้นๆ ทำหน้าที่ผิดปกติหรือเสียไป บุคคลนั้นก็จะเข้าสู่ภาวะสูงอายุเร็วขึ้น

2.2 ทฤษฎีภูมิคุ้มกัน (Immunological Theory) การสูงอายุก่อเกิดจากการความบกพร่องของระบบภูมิคุ้มกัน ในภาวะปกติของร่างกายจะมีการติดเชื้อของแบคทีเรีย ไวรัส เชื้อรา และเซลล์มะเร็งอยู่ในค่าคงที่ ร่างกายแสดงบทบาทโดยอาศัยระบบภูมิคุ้มกันเพื่อที่จะต่อต้านเชื้อโรคเหล่านี้ ทำให้ร่างกายมีชีวิตอยู่ต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ ต่อมาระบบภูมิคุ้มกันเริ่มเสื่อมลงตามอายุที่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะเม็ดเลือดขาว ที – ลิมโฟไซต์ (T- lymphocyte) สูญเสียความสามารถในการแบ่งตัวตามอายุที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นหน้าที่การทำงานของ T- lymphocyte จึงเสื่อมลงตามอายุที่เพิ่มขึ้นด้วย ร่างกายจึงสร้างภูมิคุ้มกันได้น้อยลง จึงทำให้ผู้สูงอายุมีโอกาสติดเชื้อโรคต่างๆ ได้มากขึ้น ยิ่งกว่านั้นร่างกายยังมีการสร้างภูมิคุ้มกันชนิดทำลายตนเองมากขึ้นด้วย (Auto Immune Disease)

3. ทฤษฎีการสูงอายทางจิตวิทยาสังคม (Psychological Theories of Aging)

ทฤษฎีการสูงอายทางจิตวิทยาสังคม เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงจิตวิทยาสังคมของผู้สูงอายุ ซึ่งมีนักชราภาพวิทยา (Gerontologist) ได้เสนอเป็นแนวความคิด ดังนี้

3.1 ทฤษฎีจิตสังคมของอีริกสัน (Erikson's Theory) ทฤษฎีนี้อธิบายถึงการพัฒนาของบุคคล ซึ่งแบ่งได้เป็น 8 ระยะเวลา ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยสูงอายุ ซึ่งขั้นที่ 8 คือขั้นความสุขสมบูรณ์ในจิตใจแย้งกับความท้อแท้ (Ego Integrity VS. Despair) จะอยู่ในช่วงวัยสูงอายุซึ่งเป็นขั้นสุดท้ายที่มีพื้นฐานมาจากการปรับตัวในขั้นแรกๆ ของชีวิต วัยนี้จะมีการปรับตัวแสวงหาความอบอุ่น มั่นคงภายในจิตใจ ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลสามารถพัฒนาผ่านขั้นต่างๆ มาได้อย่างดี แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้สูงอายุปรับตัวในขั้นต่างๆ ที่ผ่านมาไม่ได้ จะเกิดความรู้สึกท้อแท้และเหนื่อยหน่ายต่อชีวิตของตนเอง วัยสูงอายุเป็นวัยสุดท้ายของชีวิต ผู้สูงอายุจึงควรมีความพึงพอใจในชีวิต รู้จักการหาความสุขสงบในจิตใจพอใจกับการมีชีวิตของตนในวัยสูงอายุไม่รู้สึกเสียดายเวลาที่ผ่านมา ยอมรับสภาพความเป็นอยู่ของตนในปัจจุบัน

3.2 ทฤษฎีพัฒนาการของเพ็ค (Peck's Developmental Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าผู้สูงอายุวัยต้น ซึ่งอยู่ในช่วงอายุ 55 - 75 ปี และผู้สูงอายุวัยปลาย อายุ 75 ปีขึ้นไป มีความแตกต่างกัน

ทั้งลักษณะนิสัยและการปฏิสัมพันธ์ด้านจิตวิทยาสังคม และทฤษฎีนี้เชื่อว่าผู้สูงอายุมีพัฒนาการ 3 ประการ คือ

3.2.1 ความสามารถในการแยกความแตกต่างของตนกับบทบาทในช่วงชีวิตที่ผ่านมา ความภาคภูมิใจในตนเองและความรู้สึกที่ตนเองมีคุณค่าขึ้นอยู่กับบทบาทหน้าที่ที่ทำงาน ในทางตรงกันข้ามเมื่อเกษียณอายุผู้สูงอายุบางคนจะมีความรู้สึกที่ไร้คุณค่า แต่ถ้าความรู้สึกภาคภูมิใจและความมีคุณค่าของงานไม่ได้มาจากตำแหน่งหน้าที่ที่เคยทำแล้วภายหลังเกษียณอายุความรู้สึกภาคภูมิใจนั้นก็ยังคงมีอยู่ตลอดไป เช่น ผู้สูงอายุที่ชอบปลูกต้นไม้ ภายหลังเกษียณอายุ ก็ยังคงพึงพอใจที่ได้ทำสิ่งที่ต้องการแทนงานอาชีพที่เคยทำเป็นประจำ

3.2.2 ความสามารถทางร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติ ถ้าผู้สูงอายุนึกถึงสภาพร่างกายที่ยังมีความแข็งแรงก็จะทำให้ผู้สูงอายุยอมรับความสามารถทางร่างกายที่ลดลงและพยายามปรับตัวให้เหมาะสมแล้วชีวิตจะพบแต่ความสุข แต่ถ้าผู้สูงอายุนึกถึงความถดถอยของร่างกายจะทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขและความพอใจลดน้อยลง

3.2.3 การยอมรับว่าร่างกายของตนเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาตินี้ยังมีผลทำให้ผู้สูงอายุยอมรับความตายโดยไม่รู้สึกหวาดกลัว การยอมรับนี้รวมไปถึงกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับความตายด้วย ในทางตรงกันข้ามคนที่ยึดติดกับสภาพร่างกายขณะที่อยู่ในวัยที่อายุน้อยกว่าก็จะพยายามยืดชีวิตไว้ให้ยาวนานที่สุด โดยไม่พึงพอใจกับสภาพที่เป็นอยู่และมีความหวาดกลัวกับความตาย

3.3 ทฤษฎีบทบาท (Role Theory) สังคมใช้เกณฑ์มาตรฐานทางเป็นอายุเป็นเครื่องกำหนดบทบาทและความเหมาะสมของบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้นจึงทำให้บุคคลที่มีอายุมากขึ้นเข้าสู่วัยสูงอายุมักจะสูญเสียบทบาททางสังคมที่เคยได้รับมาแต่อดีต เช่น สูญเสียบทบาทของการมีชีวิตคู่เมื่อมีการตายจากไปของคู่สมรส ถึงแม้ว่ามีการแต่งงานใหม่หรือมีการทำงานอีกในภายหลังเกษียณอายุแล้วก็ตาม ซึ่งผู้สูงอายุต่างก็พยายามที่พัฒนาบทบาททางสังคมของตนขึ้นมาใหม่เพื่อทดแทนบทบาทที่ตนได้สูญเสียไป ดังนั้นบทบาททางสังคมที่มาทดแทนใหม่และสามารถทดแทนบทบาทเก่าที่สูญเสียไปได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับมโนทัศน์ของผู้สูงอายุนั้น ตลอดจนการมองเห็นถึงคุณค่าของตัวเองเป็นสำคัญ (สุรกุล เจนอบรม. 2534 : 33)

3.4 ทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory) ทฤษฎีกิจกรรมเป็นทฤษฎีหนึ่งที่ทำให้มองเห็นภาพทางสังคมของผู้สูงอายุได้มากยิ่งขึ้น ทฤษฎีกิจกรรมนี้พัฒนามาจากการวิเคราะห์ของโรเบิร์ต ฮาวิกเฮิร์ท (Robert Havighurst) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าการที่ผู้สูง-อายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมเป็นเพราะมีภาพพจน์เกี่ยวกับตนเองด้านบวกและชอบในการเข้าร่วมกิจกรรมและต้องการคงลักษณะนิสัยไว้เหมือนเมื่ออยู่ในวัยกลางคนมากที่สุด และยังเป็นการทดแทนบทบาทที่สูญเสียไปของผู้สูง-อายุด้วยผู้

สูงอายุที่สามารถดำรงกิจกรรมทางสังคมไว้ได้จะเป็นผู้มีความพึงพอใจในชีวิตสูงทำให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีความรู้สึกว่าเป็นประโยชน์ต่อสังคม

3.5 ทฤษฎีการแยกตนเอง (Disengagement Theory) ทฤษฎีนี้อธิบายว่าวิธีการปรับตัวเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ คือ การปล่อยวางผู้สูงอายุควรลดบทบาทต่างๆ ทางสังคม เพราะวิธีนี้เหมาะสมกับสภาพร่างกายที่เริ่มเสื่อมถอย นอกจากนั้นกิจการงานและกิจกรรมสังคมต่างๆ ซึ่งได้วางมือไปแล้ว ดังนั้น ผู้สูงอายุจึงควรอยู่อย่างเรียบง่าย และเริ่มคิดถึงความตายที่กำลังจะมาถึง ไม่ควรเข้าไปวุ่นวายกับภารกิจทางสังคมและครอบครัวมากนัก เมื่อผู้สูงอายุมีความต้องการและเกี่ยวข้องกับสังคมน้อยวิธีนี้จึงเป็นวิธีที่รักษาคุณภาพแห่งชีวิต อารมณ์ จิตใจ และร่างกาย (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2538 : 603-604)

3.6 ทฤษฎีความต่อเนื่อง (Continuity Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ผู้สูงอายุแสวงหาบทบาททางสังคมใหม่มาทดแทนบทบาททางสังคมเดิมที่ตนสูญเสียไปและยังคงสภาพที่พยายามปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่อย่างต่อเนื่องเสมอ ตามแนวคิดของทฤษฎีนี้จะเห็นว่า บุคคลไม่ว่าอยู่ในวัยผู้ใหญ่หรือวัยสูงอายุมักมีบุคลิกภาพและมีรูปแบบของความพอใจในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันไป โดยที่บุคลิกภาพและรูปแบบของการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลนั้นสามารถบอกให้ทราบถึงการปรับตัวเพื่อให้เกิดความพึงพอใจในชีวิตเมื่ออยู่ในวัยสูงอายุ เช่น บุคคลที่ไม่ค่อยยุ่งเกี่ยวกับผู้อื่นมักไม่ชอบมีกิจกรรมร่วมกับใครเมื่อเกษียณอายุแล้ว ในทำนองเดียวกันบุคคลที่พบปะสังสรรค์มีกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นเสมอ มักไม่ชอบที่จะอยู่คนเดียวเงียบๆ หรืออาจสรุปได้ว่า การปรับตัวในวัยสูงอายุขึ้นอยู่กับชีวิตในอดีตที่ผ่านมาและการที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตขึ้นอยู่กับการคงไว้ซึ่งบุคลิกภาพหรืออาจกล่าวได้ว่า บุคคลทั่วไปมักเตรียมแนวทางที่ตนเองคิดว่าประสบความสำเร็จในชีวิตของการเป็นผู้สูงอายุที่พยายามปรับตัวเองให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของสังคม

3.7 ทฤษฎีระดับชั้นอายุ (Age Stratification Theory) ทฤษฎีนี้อธิบายถึงความสัมพันธ์ทางสังคมที่เกิดภายในกลุ่มอายุและระหว่างชั้นอายุที่แตกต่างกัน โดยทฤษฎีนี้ถือว่า อายุเป็นหลักเกณฑ์ทางสังคมที่กำหนดบทบาท สิทธิ หน้าที่ ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามชั้นอายุหนึ่งไปสู่อีกอายุหนึ่ง สังคมให้คุณค่าของบุคคลแตกต่างกันไปตามระดับชั้นอายุ เพราะฉะนั้นผู้สูงอายุจึงมีบทบาทที่เป็นอิสระและมีบทบาทที่ค่อนข้างจำกัดในสังคมยุคใหม่ หรืออาจสรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม นอกจากจะเป็นองค์ประกอบสำคัญของความสูงอายุแล้วยังเป็นตัวที่กำหนดถึงความสามารถของแต่ละบุคคลในแต่ละระดับชั้นอายุด้วย ดังนั้น ผู้สูงอายุที่มีอายุต่างกันก็มีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไปตามแต่ละบทบาทหน้าที่ ระดับชั้นอายุนี้ส่งผลมายังสถานภาพทางสังคมของบุคคลนั้นตลอดชั่วชีวิต

นักชราภาพวิทยาที่มีชื่อเสียง เช่น Butler และ Neugarten ได้ให้ความเห็นถึงแนวทางในการปรับ ตัวทางทฤษฎีต่างๆ นั้นไม่เหมาะกับทุกคน แต่ละทฤษฎีมีจุดดีจุดด้อยของตนเองและเหมาะสมกับบุคลิกภาพของบุคคลเป็นกลุ่มๆ ไป บางครั้งในช่วงหนึ่งการปรับตัวอาจใช้ทฤษฎีหนึ่งดีที่สุด แต่เมื่อเวลาผ่านไปทฤษฎีที่สองอาจดีที่สุด อย่างไรก็ตามทฤษฎีกิจกรรมเป็นทฤษฎีที่นักจิตวิทยาส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นทฤษฎีที่ดีที่สุดทำให้บุคคลสามารถดำรงความกระฉับกระเฉงมีสุขภาพดีและชะลอความแก่ได้นานที่สุด ร่างกายและสมองเสื่อมช้าที่สุด แต่ทฤษฎีกิจกรรมนี้ใช้ไม่ได้เลยกับผู้สูงอายุที่มีลักษณะเก็บตัวมีเพื่อนน้อยมาตลอดชีวิต ดังนั้นการที่ให้ผู้สูงอายุคนนั้นปฏิบัติตามทฤษฎีกิจกรรมคงไม่มีทางเป็นไปได้และอาจทำให้บุคคลนั้นมีความทุกข์มากกว่าความสุข (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2538 : 604)

จากการศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุและทฤษฎีผู้สูงอายุที่กล่าวไว้ข้างต้น พอสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุ คือ ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป การสูงอายุนี้นับอยู่กับปัจจัยหลายอย่างโดยอาศัยทฤษฎีต่างๆ มาอธิบาย ได้แก่ ทฤษฎีชีววิทยา ทฤษฎีด้านจิตวิทยาสังคม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุนั้นจะเกิดไม่เท่ากันทุกคนในการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมเศรษฐกิจ ดังนั้นจึงเป็นแนวทางในการเข้าใจบุคคลที่อยู่ในวัยสูงอายุได้มาก

ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ

1. ทฤษฎีสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเอง (Constructivism)

ทฤษฎีสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเอง (Constructivism) เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีพื้นฐานทางจิตวิทยา ปรัชญา และมานุษยวิทยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากจิตวิทยาด้วยปัญญา (Cognitive Psychology) เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงการได้มาซึ่งความรู้ และนำความรู้นั้นเป็นของตน ดังที่เพอร์กิน (Perkin. 1991) ได้อธิบายว่า การสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเองคือการที่ผู้เรียนไม่รับเอาหรือเก็บเอาไว้แต่เฉพาะข้อมูลที่ได้รับ แต่ต้องแปลความของข้อมูลเหล่านั้นโดยประสบการณ์และเสริมขยายตลอดจนทดสอบการแปลความนั้นด้วย (พลสันต์ โพธิ์ทอง, 2542 : 1- 4)

ในทฤษฎีของการสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเองนี้ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นโดยผ่านประสบการณ์และวัฒนธรรมของแต่ละคน ศักยภาพในการเรียนรู้ตามระดับต่างๆ ที่ก้าวหน้าขึ้นนั้นจะเป็นไปตามที่ผู้เรียนได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม หรือสิ่งแวดล้อมที่มีมากขึ้นตามลำดับนั่นเอง

หลักการของทฤษฎีสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเองนี้ มีหลักการว่า การเรียนรู้คือการแก้ปัญหา ซึ่งขึ้นอยู่กับการค้นพบของแต่ละบุคคล และผู้เรียนจะมีแรงจูงใจจากภายในผู้เรียนจะเป็นผู้ที่กระตือรือร้น (Active) มีการควบคุมตนเอง (Self Regulating) และเป็นผู้ที่มีอุปกรณ์การสอน

(Physical Technology)ด้วย เพราะทฤษฎีนี้เหมาะสำหรับเครื่องมืออุปกรณ์ที่ผู้เรียนสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการหาความรู้ด้วยตนเอง เช่น คอมพิวเตอร์ ดังนั้น ฮาร์ดแวร์ (Hardware) และซอฟต์แวร์ (Software) จะต้องเหมาะสมเพื่อสนับสนุนทฤษฎีนี้(ถนอมพร เลหาจรัสแสง . 2541 : 55 – 66)

จากทฤษฎีนี้สอดคล้องกับงานวิจัยกล่าวคือ ทฤษฎีนี้ผู้เรียนจะต้องมีอุปกรณ์ในการสร้างองค์ความรู้ นั่นก็คือ คอมพิวเตอร์ เพื่อใช้งานเป็นตัวเชื่อมเพื่อเข้าไปหาความรู้และนำความรู้ที่ได้รับมาแปลผลให้เข้ากับความรู้เดิมและประมวลได้เป็นความรู้ใหม่เกิดขึ้น

2. ทฤษฎีวิชณุกรมนิยม (Constructionism)

ทฤษฎีวิชณุกรมนิยมนี้เป็นทฤษฎีที่กล่าวว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ดีเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างผลผลิตที่มีความหมายกับตัวผู้เรียนเอง เช่น การสร้างโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น จึงเกี่ยวข้องกับการสร้าง 2 อย่าง คือ เมื่อผู้เรียนสร้าง ทำบางสิ่งบางอย่างออกมา ผู้เรียนก็จะได้รับความรู้ขึ้นด้วย ความรู้ใหม่นี้จะช่วยให้ผู้เรียนนำไปสร้างสิ่งต่าง ๆ ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ทำให้เกิดความรู้เพิ่มมากขึ้นไปด้วย เป็นวงจรเสริมแรงภายในตนเองไปเรื่อย ๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

ทฤษฎีนี้ยึดหลักการสำคัญที่ว่า การเรียนที่ทำให้มีกำลังทางความคิดมากที่สุดเกิดเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างสิ่งที่มีความหมายต่อตนเอง สร้างสิ่งที่ผู้เรียนชอบและสนใจไม่มีใครที่จะบงการหรือกำหนดได้ว่าสิ่งใดคือสิ่งที่มีความหมายของอีกคนหนึ่ง ด้วยเหตุนี้การมีทางเลือก จึงมีโอกาสดำเนินการว่าจะสร้างอะไรได้มากเท่าใด ผู้เรียนก็จะเต็มใจมีส่วนร่วมและทำงานกัน และการที่ผู้เรียนสามารถเชื่อมสิ่งที่ลงมือทำได้เท่าใดผู้เรียนก็จะสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่ให้เข้ากับความรู้ที่มีอยู่เดิม ซึ่งเรียกว่า การดูดซึมความรู้ (Assimilation of Knowledge) ยิ่งไปกว่านี้ก็คือ การที่บุคคลนั้นสามารถเชื่อมโยงความรู้เข้าด้วยกันด้วยความใส่ใจจะทำให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่ลึกมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรให้เวลากับการมีสัมพันธกับบุคคลอื่นที่มีความสนใจทำอะไรที่คล้ายกัน เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้มากยิ่งขึ้น

จากทฤษฎีสอดคล้องกับงานวิจัยครั้งนี้ ในแง่ของการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้โดยมุ่งให้ผู้เรียนและผู้เรียน รวมถึงผู้เรียนและผู้สอนมีเวลาในการปฏิสัมพันธ์กันและสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้มากขึ้น

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-ditected Learning)

การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-ditected Learning) โนลส์ (Knowles, 1975) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นกระบวนการซึ่งผู้เรียนแต่ละคน มีความคิดริเริ่มด้วยตนเองโดยอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่น หรือไม่ต้องการก็ได้ ผู้เรียนจะทำการวิเคราะห์ความต้องการที่จะเรียนรู้ของตน กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ แยกแยะ แจกแจง แหล่งข้อมูลในการเรียนรู้ ทั้งที่เป็นคนและ

อุปกรณ์คัดเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม และประเมินผลการเรียนรู้นั้น ๆ การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนที่เกิดจากความสนใจของผู้เรียนเอง ไม่ใช่การบังคับ

สมคิด อิศระวัฒน์ (2538) อธิบายว่า ลักษณะของคนที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง จะต้องเป็นคนช่างคิด ช่างสังเกต ช่างวิเคราะห์ มีความสนใจใฝ่รู้ สามารถวางแผนจะเรียนได้ด้วยตนเอง รู้วิธีที่จะหาข้อมูลเปิดกว้างต่อประสบการณ์มีการประเมินผลตนเอง มีความคิดริเริ่มและมีความรับผิดชอบ

การเรียนรู้ด้วยตนเอง มีหลักการดังนี้ (Knowles, 1975 : 19-21)

1. การเรียนรู้โดยพึ่งตนเอง ถือหลักว่ามนุษย์มีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองเป็นผู้มีวุฒิภาวะสูง ซึ่งสามารถพึ่งพาตนเองได้

2. ประสบการณ์ของผู้เรียนจะมีมากขึ้น ถ้าผู้เรียนแสดงหาความรู้ด้วยตนเอง

3. ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียนในสิ่งที่เห็นว่าจำเป็นและนำไปแก้ปัญหาของตนเองได้ และผู้เรียนแต่ละคนมีความพร้อมในการเรียนรู้ต่างกัน

4. การเรียนรู้ขึ้นอยู่กับงานหรือปัญหาเป็นหลัก ดังนั้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จึงอยู่ในลักษณะของโครงการหรือหน่วยการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหา (Problem-solving Learning Project or Unit)

5. การเรียนรู้มาจากแรงจูงใจภายใน เช่น ความต้องการบรรลุผลสำเร็จ (Self esteem) ความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน เป็นต้น

ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย (Candy, 1991 : 206)

1. ก้าวไปตามความสะดวก โดยผู้เรียนเป็นผู้กำหนดเวลา สถานที่ที่เห็นว่าสะดวกและเหมาะสมกว่า

2. มีการเลือก ผู้เรียนเป็นผู้วางแผนการเรียน กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามความต้องการ

3. ผู้เรียนกำหนดวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น การศึกษาด้วยตนเอง การเข้าฟังบรรยาย การอ่านหนังสือ การใช้สื่อการเรียนการสอน ชุดการเรียนรู้หน่วยการเรียนการสอน บทเรียน โปรแกรม โปรแกรมคอมพิวเตอร์

4. ผู้เรียนกำหนดเนื้อหา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน การเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนมีบทบาทในการรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองโดยเริ่มจากการวางแผนการเรียนปรึกษาผู้สอนเพื่อให้ผู้สอนตรวจสอบแผนการขอคำแนะนำในเรื่องวิธีการและแหล่งความรู้ที่ไปศึกษาค้นคว้า โดยผู้เรียนทำสัญญาการเรียน (Learning Contract) เพื่อเป็นหลักประกันแก่ผู้สอนว่าผู้เรียนจะดำเนินการตามแผนการเรียน และเป็นแรงจูงใจที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบตามที่สัญญาที่ให้กับผู้สอน (Buzzell and Roman.1998 : 135)

จะพบว่าทฤษฎีนี้จะมีความสอดคล้องกับงานวิจัยครั้งนี้ คือ การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนสามารถเข้าไปศึกษาในเว็บเพจที่แสดงข้อมูลที่ต้องการบนอินเทอร์เน็ตได้ ซึ่งการใช้อินเทอร์เน็ตนี้จะสามารถช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นได้(นารีรัตน์ สุวรรณวาริ.2543 ; 98 – 104)

ปัญหาที่พบในผู้สูงอายุ

สุภัททา บิณฑะแพทย์ (2527 : 127) ได้กล่าวถึงปัญหาที่พบในผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมักประสบปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

ปัญหาสุขภาพกาย เป็นผลจากการเสื่อมของสังขาร ทำให้ไม่สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ตามปกติ ดังนั้นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดจึงควรให้การเอาใจใส่ดูแลและควรได้รับการตรวจร่างกายจากแพทย์เป็นระยะ ๆ

ปัญหาสุขภาพจิต จากการเสื่อมทางระบบประสาทและอวัยวะต่าง ๆ ส่งผลให้การทบทวนสติปัญญา ความจำ และอารมณ์ของผู้สูงอายุให้เปลี่ยนแปลงไปในทางลบด้วย นอกจากนี้ผู้สูงอายุมักจะรู้สึกอ้างว้างและถูกทอดทิ้ง หากไม่ได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากผู้ใกล้ชิด และอาจมีอาการนอนไม่หลับอีกด้วย

ปัญหาทางเศรษฐกิจ เป็นปัญหาที่สำคัญมากสำหรับผู้สูงอายุ เพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะไม่ได้ประกอบอาชีพ จึงต้องพึ่งพาบุตรหลาน หากผู้สูงอายุไม่ได้เก็บสะสมเงินไว้บ้างหรือไม่ได้รับการดูแลจากบุตรหลานเท่าที่ควรแล้ว ผู้สูงอายุอาจประสบปัญหาในการดำรงชีวิตในบ้านปลายนี้ได้ ปัญหาเรื่องโภชนาการ เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการดำรงชีวิต ผู้สูงอายุมักประสบปัญหาการไม่ได้รับสารอาหารที่ร่างกายต้องการอย่างเพียงพอ เนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจ ทำให้ไม่มีเงินพอที่จะซื้ออาหารให้เพียงพอได้ และอีกสาเหตุประการหนึ่ง คือ ความเสื่อมของสังขารทำให้ไม่มี ความอยากที่จะรับประทานอาหาร

ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุมักช่วยตัวเองไม่ได้ จึงจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยบุตรหลาน หรือผู้ใกล้ชิด การเลือกใช้ชีวิตในบ้านของตนเองหรือบ้านของบุตรหลาน ก็อาจก่อให้เกิดปัญหาได้เช่นกัน

นอกจากนี้ จากผลการสำรวจจากสถาบันวิจัยสังคมพบว่า ผู้สูงอายุมีปัญหาเรียงตามลำดับความสำคัญดังต่อไปนี้ คือ

1. ปัญหาทางเศรษฐกิจอันสืบเนื่องจากรายได้ไม่แน่นอน
2. ปัญหาทางสุขภาพอนามัยทรุดโทรม

3. ปัญหาขาดเพื่อนสนิท ทำให้รู้สึกโดดเดี่ยว
4. ปัญหาไม่รู้จะมีชีวิตอยู่ไปเพื่ออะไร
5. ปัญหาความสัมพันธ์กับครอบครัว
6. ปัญหาเกี่ยวกับทรัพย์สินและอื่น ๆ

ความต้องการของผู้สูงอายุ

ความต้องการของผู้สูงอายุไม่ได้มีความแตกต่างไปจากความต้องการพื้นฐานของบุคคลโดยทั่วไปนัก ผู้สูงอายุต้องการปัจจัยจำเป็นพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิต เช่นบุคคลทั่วไป และยังต้องการการได้รับการยอมรับ การดูแล และความสุขทางใจเพิ่มขึ้นอีกด้วย โดยทั่วไปจะแบ่งความต้องการของผู้สูงอายุเป็นประเภทใหญ่ ๆ คือ (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. 2534 : 24 - 26)

1. ความต้องการทางกายและจิตใจ (Physical and Psychological Needs)
2. ความต้องการทางสังคม (Social Needs)
3. ความต้องการทางเศรษฐกิจ (Economical Needs)

1. **ความต้องการทางกายและจิตใจ** เป็นความต้องการด้านพื้นฐานที่สุดในชีวิตมนุษย์ เพราะเป็นสิ่งที่ธรรมชาติของร่างกายต้องการ เพื่อมาเสริมสร้างร่างกายให้ดำรงอยู่ได้ ความต้องการด้านนี้ ได้แก่ ความต้องการทางด้านปัจจัย 4 อันได้แก่ อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และการรักษาพยาบาล ในเรื่องของอาหารนั้นผู้สูงอายุต้องการอาหารและน้ำที่เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของร่างกาย อาหารของผู้สูงอายุควรเป็นอาหารที่สามารถชดเชยความเสื่อมถอยของสภาพร่างกายได้และง่ายต่อการบริโภค ซึ่งเช่นเดียวกับเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ซึ่งแต่ละปีพบว่า มีผู้สูงอายุต้องเสียชีวิตลงเนื่องจากการขาดแคลนเครื่องนุ่งห่มเป็นจำนวนไม่น้อย ส่วนความต้องการทางจิตใจ เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นภายหลังจากความต้องการประเภทแรก เพราะเป็นความต้องการที่เกิดจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ของบุคคล ความต้องการทางด้านจิตใจ เป็นสิ่งที่มองไม่เห็นสัมผัสไม่ได้ แต่รู้สึกได้ ความต้องการเหล่านี้ได้แก่ ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย (Security Needs) ความต้องการได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition Needs) ซึ่งเป็นความต้องการที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นสมาชิกของสังคม กลุ่ม และครอบครัว ความต้องการมีโอกาสก้าวหน้า (Opportunity) โดยเฉพาะในเรื่องความสำเร็จของการทำงานในบั้นปลายชีวิตในด้านที่อยู่อาศัยนั้น ถึงแม้จะเป็นปัญหาที่ไม่รุนแรงนัก แต่ผู้สูงอายุมักจะมีความรู้สึกวิตกกังวล หวาดกลัว โดยเฉพาะเกิดความรู้สึกไม่มั่นคง ดังนั้น ความต้องการด้านที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัย จึงเป็นการสร้างความมั่นคงทางจิตใจได้อย่างหนึ่งในเรื่องการรักษาพยาบาลนั้นจากการศึกษาของ ฟิรลิตี คำนวณศิลป์และคณะ (2523) พบว่า 25 เปอร์เซ็นต์ของคนชราต้องการให้รัฐจัดบริการทางด้านกายภาพ การ

พยาบาล หรือการรักษาโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ให้คนชราโดยเฉพาะ และคนชราต้องการให้บริการนี้มีแพร่หลายโดยทั่วไป โดยมีต้องเสียงค์ารักษาหรือบริการอย่างใด ซึ่งจะเห็นว่าความต้องการทางกายและจิตใจที่สำคัญ คือ ความต้องการให้มีสุขภาพกายและจิตใจที่ดี ผู้สูงอายุส่วนมากมักจะประสบปัญหาด้านความเจ็บป่วยและความไม่สมบูรณ์ของสุขภาพ การศึกษาเกี่ยวกับภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่าร้อยละ 40.9 ร้อยละ 13.2 และร้อยละ 3.6 ของผู้สูงอายุรายงานว่าคนมีสุขภาพไม่ดี ดี และดีมากตามลำดับ การประเมินภาวะสุขภาพทั่วไปของผู้สูงอายุชี้แนะว่า กว่า 1 ใน 3 ของผู้สูงอายุ มีภาวะสุขภาพที่ไม่ดีหรือต้องการการดูแลรักษา ในด้านสุขภาพจิตนั้น คนเราสามารถป้องกันตนเองจากการเจ็บป่วยทางจิตใจได้ง่ายกว่าทางกาย ผู้สูงอายุมีความต้องการที่จะได้รับการเตรียมตนให้รับการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ต้องการความรู้และคำแนะนำในการปรับตัวและการดำรงชีวิตตามสภาพการสูงอายุ รวมทั้งการพัฒนาด้านจิตใจ

2. **ความต้องการทางสังคม** เป็นความต้องการที่เกี่ยวข้องกับความต้องการด้านจิตใจเป็นอย่างมาก บางครั้งจะแยกออกจากกันไม่ได้ ลักษณะความต้องการทางสังคม ได้แก่ ความยกย่องนับถือ ความสำคัญ ความเป็นเจ้าของ ความมีโอกาสในการทำสิ่งที่ปรารถนา การเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้ทัศนคติและค่านิยมที่มีต่อคนสูงอายุเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ลดน้อยลง เช่น การเคารพนับถือ การดูแลและการยกย่องในด้านต่าง ๆ ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่ "เคยให้" ผู้อื่นมาตลอด ให้ความรักแก่บุตรหลาน ให้คำแนะนำปรึกษา ให้การเลี้ยงดู ซึ่งเป็นสิ่งที่ตนเองภาคภูมิใจ ดังนั้น จึงต้องการให้ผู้อื่นเห็นความสำคัญและยกย่องตนเองดังเช่นที่เคยมีมา ความต้องการเหล่านี้หากได้รับการตอบสนองก็จะทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขขึ้น รู้สึกตนเองมีคุณค่าและส่งผลถึงความสุขทางด้านกายาและจิตใจ

3. **ความต้องการทางเศรษฐกิจ** ในสภาพของการดิ้นรนทางเศรษฐกิจเช่นในปัจจุบัน ประชาชนบางกลุ่มไม่สามารถจะดูแลผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึง ผู้สูงอายุต้องการได้รับการช่วยเหลือทางด้านกาเงินจากบุตรหลานของตน เพื่อสะสมไว้ใช้จ่ายในสภาวะที่ตนเองเจ็บป่วย ผู้สูงอายุต้องการให้รัฐช่วยในการจัดหาอาชีพ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนรายได้ ซึ่งความต้องการดังกล่าวนี้จะเห็นว่า นอกจากผู้สูงอายุจะมีได้คิดที่จะเป็นเพียงผู้คอยรับความช่วยเหลือจากครอบครัวและผู้อื่นแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังต้องการที่จะเป็นผู้มีบทบาททางเศรษฐกิจอีกด้วย นอกจากนั้นจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ ความต้องการที่จะช่วยตนเอง เพื่อให้พ้นจากสภาวะความบีบคั้นทางเศรษฐกิจดังกล่าวข้างต้นการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมนี้ไม่ได้มีผลกระทบต่อผู้สูงอายุโดยเท่าเทียมกัน ผู้สูงอายุบางกลุ่มจะปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้ดีกว่าและง่ายกว่า ผู้สูงอายุบางพวกที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจำนวนหนึ่ง อาจปรับตัวได้ดีเพราะมีเงินทองพอใช้ มีลูกหลานบริวารคอยเอาใจ หรือ ถ้าประสบปัญหาช่องว่างระหว่างวัยก็มีเงินพอที่จะแก้ไขสถานการณ์และเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจะไม่

ประสบปัญหาทั้งหมด ยังมีผู้สูงอายุอีกจำนวนหนึ่งที่มีปัญหาในการดำเนินชีวิตบางประการ เช่นเดียวกับผู้สูงอายุจำนวนมากที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี มักจะประสบปัญหาทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม อารมณ์ และจิตใจ กลุ่มผู้สูงอายุเหล่านี้เป็นกลุ่มที่จะต้องให้ความสนใจดูแลเป็นพิเศษ เพื่อเป็นการตอบแทนที่เขาเหล่านี้ได้เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าและเคยทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติมาก่อน การดูแลผู้สูงอายุนั้นจะออกมาในรูปของบริการต่าง ๆ ที่จัดขึ้นโดยรัฐและเอกชนเพื่อให้ความรู้ และการพัฒนาผู้สูงอายุ

สิทธิตามรัฐธรรมนูญของผู้สูงอายุไทย

เพ็ญแข ประจวบจันติก (2545 : 49 – 51) ได้กล่าวว่าในปัจจุบันผู้สูงอายุได้รับความสนใจจากทุกกลุ่มโดยได้ให้ความช่วยเหลือและให้สิทธิต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุมากขึ้น และได้บัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เรื่องสิทธิผู้สูงอายุ ในหมวดสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา 54 ว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติในปี พ.ศ. 2542 หน่วยงานต่าง ๆ ได้พิจารณายกร่าง พระราชบัญญัติสวัสดิการผู้สูงอายุที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และหลักการของสหประชาชาติ ว่าด้วยเรื่อง ผู้สูงอายุ ได้จัดทำปฏิญญาผู้สูงอายุเพื่อถือปฏิบัติในแนวทางเดียวกันและให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้สูงอายุ ปฏิญญาผู้สูงอายุถือเป็นพันธกรณีเพื่อให้ผู้สูงอายุหรือคนชรา ได้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิโดยมีสาระสำคัญ 9 ประการ

1. ผู้สูงอายุต้องได้รับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรีได้รับการพิทักษ์และคุ้มครองให้พ้นจากการถูกทอดทิ้งและละเมิดสิทธิโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติโดยเฉพาะ
2. ผู้สูงอายุควรอยู่กับครอบครัวโดยได้รับความเคารพรัก ความเข้าใจ เอื้ออาทรดูแลเอาใจใส่ ยอมรับบทบาทของกันและกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
3. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการศึกษา เรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนอย่างต่อเนื่องเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการบริการทางสังคมอันเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต เข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมรอบด้าน เพื่อสามารถปรับบทบาทของตนให้สมวัย
4. ผู้สูงอายุควรได้ถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ให้สังคมมีโอกาสได้ทำงานที่เหมาะสมกับวัยตามความสมัครใจ โดยได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเห็นชีวิตมีคุณค่า

5. ผู้สูงอายุควรได้เรียนรู้ในการดูแลสุขภาพของตนเอง ต้องมีหลักประกันและสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพอย่างครบวงจรโดยเท่าเทียมกัน ได้รับการดูแลจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิตอย่างสงบตามคตินิยม

6. ผู้สูงอายุควรมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยเฉพาะการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และความเข้าใจอันดีระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันและกับบุคคลทุกวัย

7. รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคม ต้องกำหนดนโยบายและแผนหลักด้านผู้สูงอายุ ส่งเสริมและประสานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้บรรลุตามเป้าหมาย

8. รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคม ต้องตรากฎหมาย ว่าด้วยผู้สูงอายุ เพื่อเป็นหลักประกันและการบังคับใช้ในการพิทักษ์สิทธิคุ้มครองสวัสดิภาพ และจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ

9. รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคมต้องรณรงค์ปลูกฝังค่านิยมให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุ ตามวัฒนธรรมไทยที่เน้นความกตัญญู กตเวทีและความเอื้ออาทรต่อกัน (ปฏิญญาผู้สูงอายุไทยฉบับนี้ได้รับความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2542)

แผนพัฒนาผู้สูงอายุระยะยาว พ.ศ. 2525 – 2544

ด้วยการเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการดูแลผู้สูงอายุ รัฐบาลไทยหลังจากได้ประชุมร่วมกับประเทศต่าง ๆ ในองค์กรสหประชาชาติ คณะรัฐมนตรีได้มีมติการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้สูงอายุขึ้น เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2525 และคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้น 7 คณะ คือ (คณะกรรมการวิสามัญสวัสดิการผู้สูงอายุและการพัฒนาสังคม, 2534 : 33 – 41)

1. คณะอนุกรรมการศึกษาวิจัยและวางแผนระยะยาวเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
2. คณะอนุกรรมการประสานงานการบริการสุขภาพผู้สูงอายุ
3. คณะอนุกรรมการศึกษาวัฒนธรรมและกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ
4. คณะอนุกรรมการวิเทศสัมพันธ์เพื่อผู้สูงอายุ
5. คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์กิจการผู้สูงอายุ
6. คณะอนุกรรมการสวัสดิการผู้สูงอายุ
7. คณะอนุกรรมการจัดหาทุนส่งเสริมกิจการผู้สูงอายุ

สำหรับคณะกรรมการการศึกษาวิจัยและวางแผนระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ ได้จัดทำแผนระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุแห่งชาติ (พ.ศ. 2525 – 2545) โดยมีแผนแม่บทสำหรับใช้เป็นแนวทางในการทำแผนปฏิบัติงาน 5 ด้าน คือ ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านความมั่นคงของรายได้ ด้านสังคมวัฒนธรรมและด้านสวัสดิการ สำหรับด้านศึกษานั้นได้วางนโยบายและมาตรการดังต่อไปนี้

นโยบาย

1. เร่งรัดจัดการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยเฉพาะการศึกษานอกระบบ ให้มีรูปแบบและเนื้อหาสาระ ที่สูงอายุมาร่วมกิจกรรมและได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง
2. เน้นความสำคัญด้านการศึกษา เพื่อชีวิตในครอบครัว (Family Life Education) ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ เพื่อเตรียมตัวรับการเปลี่ยนแปลง ในแต่ละช่วงชีวิต ด้วยการระดมความร่วมมือจากภาคเอกชนโดยเฉพาะจากสื่อมวลชนทุกรูปแบบ พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนว่าสุขภาพของผู้สูงอายุจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับสุขภาพตั้งแต่เยาว์วัย ฉะนั้นการชะลอความเสื่อมของสุขภาพนั้นต้องทำมาแต่เด็ก โดยการรู้จักป้องกันรักษาสุขภาพปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมอยู่เสมอ
3. สนับสนุนให้มีระบบวิธีการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์จากผู้สูงอายุ โดยเฉพาะจากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้สูงอายุให้เป็นที่ยอมรับของสังคมมากขึ้น

มาตรการ

1. จัดทำสื่อต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร คำแนะนำ ในด้านการเตรียมตัวของผู้สูงอายุ ให้รู้จักวิธีการรักษาและป้องกันสุขภาพอนามัยของตนเอง ให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางกายและจิตใจ รวมทั้งให้รู้จักบทบาทและหน้าที่ของการเป็นผู้สูงอายุที่ดี
2. ให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุเรื่องวิธีการเลี้ยงดูอบรมเด็ก เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถมีบทบาท มีส่วนร่วมในครอบครัวได้อย่างดี
3. ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้ว เช่น วัด ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและสถานที่สาธารณะอื่น ๆ ให้เป็นที่พบปะแลกเปลี่ยนข่าวสาร ข้อมูล ระหว่างผู้สูงอายุและกับประชาชนกลุ่มอื่น ๆ ด้วย
4. เตรียมบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการดูแลการปฏิบัติต่อผู้สูงอายุ และแทรกเนื้อหาสาระเหล่านี้ไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนในทุกระดับการศึกษา ในระบบสาธารณสุขมูลฐาน
5. จัดกิจกรรมทางศาสนาโดยมุ่งเน้นการศึกษาหลักธรรมและการปฏิบัติมากกว่ามุ่งเน้นรูปแบบพิธีกรรมอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและชักจูงให้ประชาชนทุกวัย โดยเฉพาะผู้สูงอายุให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ

6. จัดกิจกรรมในรูปแบบที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มาแสดงความสามารถในสาขาวิชาต่าง ๆ ต่อสาธารณชน เพื่อให้สังคมยอมรับในบทบาทผู้สูงอายุมากขึ้น

7. ปรับปรุงกฎระเบียบของทางราชการให้มีความเหมาะสมและคล่องตัวที่จะนำความสามารถของผู้สูงอายุที่ทรงคุณวุฒิมาใช้ ในบทบาทที่เป็นที่ปรึกษา เขียนหนังสือหรือเอกสารตำราวิชาการในเชิงรวบรวมข้อมูล แนวปฏิบัติ วิธีการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานเฉพาะเรื่องต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์แก่การศึกษา ค้นคว้าอย่างมาก

จากแผนพัฒนาผู้สูงอายุระยะยาว ปี 2525 – 2544 นี้ ได้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ของไทยมีการศึกษาน้อย ยิ่งขาดความรู้ ขาดข้อมูลข่าวสาร ที่จะช่วยเหลือตนเองให้ดำรงชีวิตในวัยชราได้อย่างมีคุณภาพได้ นอกจากนั้น วิธีการการศึกษาที่จะให้แก่ผู้สูงอายุก็ยิ่งขาดแคลนทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ โดยเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ นั้นย่อมแสดงว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจตุรงจัดบริการให้ความรู้การศึกษาแก่ผู้สูงอายุโดยด่วน และจัดให้ครอบคลุมทั่วถึงในเชิงปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสม

ในแผนดังกล่าวนี้ได้ให้นโยบายและมาตรการในการจัดการศึกษาแก่ผู้สูงอายุไว้ในด้านเนื้อหาและวิธีการที่จะให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุไว้ ได้แก่

- การเตรียมตัวรับการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงชีวิตของผู้สูงอายุ
- การศึกษาชีวิตครอบครัว
- การศึกษาสุขภาพกายและจิตใจ
- การปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม
- บทบาทหน้าที่การเป็นผู้สูงอายุที่ดี
- การเลี้ยงดูเด็ก (เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถช่วยครอบครัว)
- ศาสนา

ในด้านของวิธีการในการให้ความรู้นั้นอาจสรุปได้ดังนี้

- จัดในลักษณะการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต เน้นการศึกษานอกระบบ
- ให้ความรู้โดยใช้สื่อต่าง ๆ หลากรูปแบบ
- ใช้สถานที่ที่มีอยู่ในชุมชน เช่น วัด ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ฯลฯ ให้เป็นที่พบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและจัดกิจกรรม
- จัดกิจกรรมทางศาสนา
- จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์อันมีคุณค่าต่อ

สังคม

แผนพัฒนาผู้สูงอายุระยะยาวฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2535 - 2554

หลังจากที่รัฐบาลได้ดำเนินการการจัดกิจกรรมแก่ผู้สูงอายุตามแผนระยะยาว สำหรับผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2525 - 2545 มาได้ 10 ปี ในปี 2535 รัฐบาลโดยมีนายอนันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีการทบทวนแผนขึ้นเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและเศรษฐกิจ ผลจากการทบทวนทำให้ได้นโยบายและมาตรการสำหรับผู้สูงอายุระยะยาว พ.ศ. 2535 - 2554 ขึ้นมา (กรมการศึกษานอกโรงเรียน , 2537 : 36-38) รายละเอียดในแผนระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุทบทวนใหม่นี้ ยังมีความคล้ายคลึงกับของเดิมแต่เปลี่ยนบางส่วนให้ทันต่อเหตุการณ์มากขึ้น ดังรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

นโยบายและมาตรการสำหรับผู้สูงอายุระยะยาว (พ.ศ. 2535 - 2554) จำแนกออกเป็น 5 ด้าน คล้ายฉบับแรกคือ

1. ด้านสุขภาพอนามัยและโภชนาการ
2. ด้านสังคม การศึกษา วัฒนธรรม และจิตใจ
3. ด้านการงาน และรายได้
4. ด้านสวัสดิการสังคม
5. ด้านวิจัยและพัฒนา

จากแผนพัฒนาผู้สูงอายุฉบับทบทวนนี้ ได้มีการกำหนดนโยบายไว้ 8 ประการหลัก ดังนี้คือ

1. ส่งเสริมและให้การบริการความรู้ต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้สูงอายุรู้จักปรับตัว ดูแลรักษาสุขภาพพลานามัยป้องกันโรค และการออกกำลังกายที่ถูกต้อง เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตบนปลายอย่างมีคุณค่าและมีความสุข
2. ให้บริการพื้นฐานทางสวัสดิการสังคม ตลอดจนการสงเคราะห์ด้านต่าง ๆ ต้องการและจำเป็นอย่างเพียงพอต่อผู้สูงอายุ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำและไม่มีผู้อุปการะ
3. สนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้ทำงานตามกำลัง ความถนัด และความสามารถ และได้ถ่ายทอดประสบการณ์และความชำนาญงานให้แก่คนรุ่นหลัง รวมทั้งได้ทำประโยชน์อื่น ๆ แก่สังคม
4. ส่งเสริมลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวแบบสังคมไทยไทยดั้งเดิมรวมทั้งเสริมสร้างค่านิยมในการให้ความเคารพและกตัญญูแก่ผู้สูงอายุ
5. สนับสนุนให้สถาบันศาสนามีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่คุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์
6. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนและภาคเอกชนมีบทบาทสำคัญในการจัดสวัสดิการและบริการแก่ผู้สูงอายุ

7. สนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาบุคลากรสำหรับดูแล รักษา และการให้บริการผู้สูงอายุ

8. จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้มีการศึกษา วิจัย ติดตาม และประเมินผลเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

จากนโยบายดังกล่าว รัฐบาลได้กำหนดมาตรการไว้ 6 ด้าน เพื่อให้ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนถือเป็นแนวทางในการนำมาจัดเป็นแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมดังนี้

1. เผยแพร่ความรู้ให้ผู้สูงอายุรู้จักปรับตัว การดูแลสุขภาพ การป้องกันโรคโภชนาการ การออกกำลังกาย ด้วยรูปแบบวิธีการต่าง ๆ

2. ขยายบริการและสวัสดิการด้านสุขภาพ อนามัย สังคมและสาธารณสุขปโภคสำหรับผู้สูงอายุ

3. ให้การศึกษา อบรม หรือการแนะแนวอาชีพสำหรับผู้สูงอายุที่ยังสามารถทำงานได้ ให้มีความรู้และทักษะสำหรับการเลือกประกอบอาชีพที่เหมาะสม

4. จัดกิจกรรมด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วม ทั้งเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์แก่การพัฒนาชุมชน

5. รณรงค์ให้ประชาชนและสังคมเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการมีผู้สูงอายุอยู่รวมกันในครอบครัว

6. ขอความร่วมมือจากสถาบันศาสนาเพื่อเป็นที่พึ่งทางจิตใจแก่ผู้สูงอายุ

จากแผนพัฒนาผู้สูงอายุระยะยาวฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2535 – 2554 นี้ สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ในภาพรวมมีความคล้ายคลึงกับแผนพัฒนาผู้สูงอายุฉบับเดิม ปี 2525 -2544 อยู่ เพียงแต่ปรับเปลี่ยนในรายละเอียดบ้าง ในส่วนของการจัดการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ มีลักษณะสำคัญ ดังนี้

ด้านเนื้อหาที่จะให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ

-เนื้อหาที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ (ยังคงคล้ายคลึงกับแผนพัฒนาผู้สูงอายุฉบับเดิม) ได้แก่ ระยะเวลาเปลี่ยนแปลงในวัยต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ การปรับตัว การรักษาสุขภาพ การป้องกันโรค การออกกำลังกาย การใช้ชีวิตบั้นปลายอย่างมีคุณค่า ฯลฯ

-การให้ความรู้หรือฝึกอบรมและการแนะแนวอาชีพสำหรับผู้สูงอายุที่ยังสามารถทำงานได้ เพื่อให้เลือกประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับความถนัดและศักยภาพของตน

ในส่วนวิธีการก็ยังคงคล้ายคลึงกับแผนพัฒนาผู้สูงอายุฉบับเดิม คือ ให้จัดด้วยรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ หลาย ๆ วิธี เป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วม ได้มีโอกาสถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์และเน้นกิจกรรมทางศาสนาเพื่อเป็นที่พึ่งทางใจแก่ผู้สูงอายุ

แผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2564)

แผนฉบับนี้จัดแบ่งยุทธศาสตร์ออกเป็น 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ (สำนักนายกรัฐมนตรี. 2545 : 4)

1. ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ
2. ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ
3. ยุทธศาสตร์ด้านการคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ
4. ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุ ระดับชาติและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ
5. ยุทธศาสตร์ด้านการประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ และติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ

- 1) มาตรการ หลักประกันสุขภาพได้ครอบคลุมบุคคลทั่วไป
 - 1.1 ขยายหลักประกันสุขภาพให้ครอบคลุมบุคคลทั่วไป
 - 1.2 ส่งเสริมการออมตั้งแต่วัยทำงาน
 - 1.3 ลดหย่อนภาษีเพื่อส่งเสริมการออมสำหรับวัยสูงอายุ
- 2) มาตรการ การให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
 - 2.1 ส่งเสริมพฤติกรรมอนามัยตั้งแต่เด็ก ให้มีหลักสูตรวิชาการดูแลสุขภาพและพฤติกรรมอนามัย
 - 2.2 ส่งเสริมการจัดบริการการศึกษาเพื่อความเข้าใจตลอดชีวิตและพัฒนาการในแต่ละวัย และเพื่อการเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุที่เหมาะสม
 - 2.3 รณรงค์ให้สังคมตระหนักถึงความจำเป็นของการเตรียมการเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ
 - 2.4 เตรียมการที่จะเข้าสู่วัยสูงอายุให้มีความรู้ที่ถูกต้องในทุกเรื่องที่เป็น (Preretirement Program)
- 3) มาตรการ การปลูกจิตสำนึกให้ในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ
 - 3.1 ส่งเสริมให้ประชาชนทุกวัยเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการดูแลรับผิดชอบครอบครัวผู้สูงอายุและชุมชน
 - 3.2 จัดให้มีการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยเริ่มตั้งแต่ระดับอนุบาล

3.3 ส่งเสริมให้มีกิจกรรมสัมพันธ์ระหว่างสูงวัยกับคนทุกวัย โดยดำเนินการเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และการกีฬา

3.4 รณรงค์ให้สังคมมีจิตสำนึกและตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ

1) มาตรการ ส่งเสริมความรู้ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันดูแลตนเองเบื้องต้น

1.1 จัดบริการการอบรมในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ

1.1 จัดบริการให้คำปรึกษาทั่วไปในสถานบริการทางสุขภาพของรัฐและเอกชน

1.2 ดำเนินการให้มีการสื่อสารข่าวสารแก่ผู้สูงอายุอย่าง เป็นระบบและต่อเนื่อง

2) มาตรการ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ

2.1 ส่งเสริมการจัดตั้งและดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุและเครือข่าย

2.2 สนับสนุนกิจกรรมขององค์กรเครือข่ายผู้สูงอายุ

3) มาตรการ ส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ

3.1 ส่งเสริมการทำงานทั้งเต็มเวลาและไม่เต็มเวลา ทั้งในระบบและนอกระบบ

3.2 ส่งเสริมการฝึกอาชีพและจัดหางานให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถ

3.3 ส่งเสริมการรวมกลุ่มของชุมชนเพื่อจัดทำกิจกรรมเสริมรายได้ โดยให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมด้วย

4) มาตรการ สนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ

4.1 ประกาศเกียรติคุณผู้สูงอายุที่เป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม

4.2 ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุและให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคมในด้านต่าง ๆ

5) มาตรการ ส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ

5.1 ส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุ

5.2 ส่งเสริมการผลิตและการเข้าถึงสื่อและข่าวสารที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้สูงอายุ

5.3 ดำเนินการให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง 5.1

6) มาตรการ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย

6.1 กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับสถานสงเคราะห์คนชราและหน่วยงานที่ให้บริการด้านที่พักอาศัยแก่ผู้สูงอายุไม่ว่าของรัฐหรือของเอกชนและหน่วยงานของเอกชนหรือหน่วยงานของเอกชนที่ให้บริการด้านนี้ต้องได้รับอนุญาตจัดตั้งและจดทะเบียนกับทางราชการ

6.2 สนับสนุนให้องค์กรทั้งภาครัฐ ชุมชนและเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และจัดบริการด้านที่พักอาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

6.3 กำหนดมาตรการแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อที่อยู่อาศัย การปรับปรุงเพื่อที่อยู่อาศัย และระบบสาธารณูปโภค สำหรับผู้สูงอายุ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

1) มาตรการ คุ้มครองด้านรายได้

1.1 จัดสวัสดิการด้านรายได้แก่ผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอ

1.2 ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนในชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ

2) มาตรการ หลักประกันด้านสุขภาพ

2.1 พัฒนาและส่งเสริมระบบประกันสุขภาพที่มีคุณภาพสำหรับผู้สูงอายุทุกคน

3) มาตรการ ด้านครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง

3.1 ลดหย่อนภาษีรายได้ให้แก่บุตรซึ่งเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่เป็นบุพการี และไม่มีเงินได้รวมทั้งไม่ได้รับผลประโยชน์อื่นใดมาก่อน

3.2 เร่งรัดให้มีกฎหมายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ

3.3 ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่องจนวาระสุดท้ายของชีวิต

3.3.1 รณรงค์ให้เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ

3.3.2 ส่งเสริมค่านิยมในการอยู่ร่วมกันกับผู้สูงอายุ

3.3.3 ส่งเสริมสมาชิกในครอบครัวให้มีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุ โดยการให้ความรู้ และข้อมูลแก่ผู้ดูแลและผู้สูงอายุเกี่ยวกับบริการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์

4) มาตรการ ระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน

4.1 ปรับปรุงบริการสาธารณะทุกระบบให้สามารถอำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุในการดำรงชีวิต และติดต่อสัมพันธ์กับสังคม กลุ่ม และบุคคล

4.1.1 ลดราคาโดยสารระบบขนส่งสาธารณะและระบบขนส่งมวลชนแก่ผู้สูงอายุ

4.1.2 ปรับปรุงบริการระบบขนส่งสาธารณะให้สะดวกเหมาะสมกับผู้สูงอายุ

4.1.3 จัดทำมาตรฐานสถานที่สาธารณะแก่ผู้สูงอายุ เช่น ถนน ทางเดินอาคาร ห้องสุขา

4.1.4 จัดสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่สาธารณะแก่ผู้สูงอายุเช่น ถนน ทางเดินอาคาร ห้องสุขา

4.1.5 จัดทำมาตรฐานสวนสาธารณะและสนามกีฬาสำหรับการออกกำลังกายและพักผ่อนที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ

4.1.6 จัดทำสวนสาธารณะและสนามกีฬาสำหรับการออกกำลังกายและพักผ่อนที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุอย่างเพียงพอ

4.2 จัดตั้งและพัฒนาบริการทางสุขภาพและทางสังคมในชุมชนที่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุมากที่สุดโดยเน้นบริการถึงบ้าน และมีการสอดประสานกันระหว่างบริการทางสุขภาพและทางสังคม โดยควรครอบคลุมบริการดังต่อไปนี้

4.2.1 ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ (Multipurpose Senior Center)

4.2.2 ศูนย์ดูแลกลางวัน (Day Care Center)

4.2.3 บริการเยี่ยมบ้าน (Home Visit)

4.2.4 บริการดูแลบ้าน (Home Care)

4.2.5 บริการสุขภาพที่บ้าน (Home Health Care)

4.2.6 บริการชุมชนเคลื่อนที่ไปในพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกล

4.2.7 ส่งเสริมการจัดตั้งระบบเฝ้าระวัง เกื้อกูล และดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชน

4.2.8 สนับสนุนระบบอาสาสมัคร

4.2.9 สนับสนุนและส่งเสริมความรู้ความสามารถให้กับผู้ดูแลผู้สูงอายุ และอาสาสมัครผู้ดูแล

4.3 ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรศาสนา องค์กรเอกชน และองค์กรสาธารณประโยชน์มีส่วนร่วมในการดูแลจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ โดยกระบวนการประชาคม

4.3.1 ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแผนงบประมาณในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

4.3.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนที่ดำเนินการจัดบริการและสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ

4.3.3 ส่งเสริมให้องค์กรทางศาสนามีส่วนร่วมในการพัฒนาจิตใจและจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ

4.4 เกื้อหนุนให้เอกชนจัดบริการด้านคุณภาพและสังคมให้กับผู้สูงอายุที่สามารถซื้อบริการได้โดยมีการดูแลและกำกับมาตรฐานและค่าบริการให้เป็นธรรมร่วมด้วย

4.5 จัดบริการแพทย์ทางเลือก เช่น แพทย์แผนไทย ฯลฯ เพื่อเป็นทางเลือกในการดูแลรักษาปัญหาสุขภาพ

4.6 จัดตั้งคลินิกผู้สูงอายุ หอผู้ป่วยสูงอายุ และสถานบริการสุขภาพเรื้อรังสำหรับผู้สูงอายุ ที่เพียงพอแก่การให้บริการและสามารถรองรับปัญหาในผู้สูงอายุ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติ และการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ

1) มาตรการ การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติ

1.1 ส่งเสริมให้คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ มีศักยภาพในการดำเนินการให้แผนผู้สูงอายุแห่งชาติได้รับการนำไปปฏิบัติ และเป็นสื่อกลางในการประสานงานกิจการและการดำเนินการต่าง ๆ ทั้งระหว่างองค์กรต่าง ๆ ภายในประเทศและต่างประเทศ

1.2 คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ (กสผ.) ดำเนินการให้มีการพัฒนาและปรับปรุง แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ที่เหมาะสมกับสถานการณ์เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

1.3 จัดให้มีเครือข่ายการบริหารและพัฒนาผู้สูงอายุขึ้นในระดับตำบลและหมู่บ้านเชื่อมโยงกับคณะกรรมการระดับชาติ

2) มาตรการ ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคคลด้านผู้สูงอายุ

2.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตหรือฝึกอบรมบุคลากรด้านผู้สูงอายุทั้ง ในระดับวิชาชีพ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ดูแลทั่วไป อย่างมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง

2.2 กำหนดแผนการผลิตบุคลากรด้านผู้สูงอายุให้เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการของประเทศและดำเนินการติดตามอย่างต่อเนื่อง

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์ด้านการประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผล การดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ

1) มาตรการ สนับสนุนและส่งเสริมให้หน่วยงานวิจัยดำเนินการประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุที่จำเป็นสำหรับการกำหนดนโยบาย และการพัฒนาการบริการหรือการดำเนินการที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ

2) มาตรการ สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาวิจัยด้านผู้สูงอายุ โดยเฉพาะที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย การพัฒนาการบริการ และการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเหมาะสม

3) มาตรการ ดำเนินการให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติที่มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง

4) มาตรการ พัฒนาระบบข้อมูลทางด้านผู้สูงอายุให้เป็นระบบและทันสมัย

ดัชนีรวมของยุทธศาสตร์ พิจารณาจากดัชนีต่อไปนี้

1. อายุคาดหวังที่ยังดูแลตนเองได้ (Active Live Expectancy ; ALE) เป้าหมายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2. สัดส่วนอายุคาดหวังที่ยังดูแลตนเองได้ต่ออายุคาดหวัง (Active Life Expectancy /Life Expectancy ; ALE/EL) เป้าหมายมีสัดส่วนไม่ลดลง

3. ดัชนีคุณภาพภาวะประชากรสูงอายุ (Population Aging Quality Index ; PAQ Index) พิจารณาจากผลรวมของดัชนีรายการที่คัดเลือกจำนวน 12 ดัชนี เป้าหมายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ข้อจำกัดและเงื่อนไขจำเป็นของแผนและการดำเนินการตามแผนข้อจำกัด

1. ดัชนีจำนวนหนึ่งที่ได้กำหนดเพื่อใช้ในการติดตามประเมินความสำเร็จของการดำเนินการตามแผนฉบับนี้ไม่เคยได้รับการศึกษาวิจัยมาก่อน ทำให้ขาดตัวเลขขั้นต้นในการประกอบการพิจารณาและทำให้มีความลำบากในการกำหนดเป้าหมาย อย่างไรก็ตามการกำหนดเป้าหมายของดัชนีเหล่านั้นได้วางอยู่บนข้อมูลข้างเคียงที่มีอยู่รวมทั้งประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ ในกระบวนการวางแผน

2. ระดับการดำเนินการ ประสิทธิภาพ และความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนและเอกชน ยังเป็นการยากที่จะคาดการณ์ได้ชัดเจนเพียงพอประกอบกับขณะนี้อยู่ในระยะของการกระจายอำนาจตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ และการปฏิรูประบบราชการ ทำให้โอกาสของการเกิดอุปสรรคในการดำเนินการตามแผนฉบับนี้มากขึ้น

3. ภาวะมั่นคงทางการเมืองและการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยสำคัญของการดำเนินการตามมาตรการต่าง ๆ ในแผนฉบับนี้

4. หน่วยงานกลาง คือ สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ (กสผ.) ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานสามฝ่าย ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) กองสวัสดิการสงเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม และสถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข จะเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการให้แผนบรรลุผลสำเร็จ ซึ่งนอกจากจะต้องสามารถดำเนินการทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการแล้ว ยังมีภาระสำคัญในอีกสอง ด้าน คือ หนึ่ง - ดำเนินการให้มีการติดตามผลการดำเนินการตามแผน สอง - สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการสร้างและหรือรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ อันเป็นประโยชน์ต่อการประเมินผลและการปรับแผนฉบับนี้อย่างต่อเนื่อง แต่ในลักษณะที่เป็นการทำงานสามฝ่ายเช่นนี้จะทำให้ปัญหาบางประการมีโอกาสเกิดขึ้นได้ในระยะยาวดังนี้

- ความเป็นเอกภาพ และการดำเนินการตามภารกิจอย่างต่อเนื่อง อาจจะไม่เข้มแข็งเพียงพอ

- กองสวัสดิการสงเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม และสถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานหลัก 2 หน่วยงานที่ต้องดำเนินการตามแผนฉบับนี้ ดังนั้นการที่หน่วยงานปฏิบัติการกลับมีหน้าที่เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลของการดำเนินการตามแผน จะทำให้การติดตามประเมิน

ผลมีอคติ และอาจทำให้ผลการติดตามและประเมินผลไม่เป็นไปอย่างสมควร (สำนักนายกรัฐมนตรี 2545:30-36)

เงื่อนไขจำเป็น

1. ต้องดำเนินการให้มีการกำหนดนิยามและเกณฑ์ ตลอดจนกระบวนการวิจัยที่เหมาะสม เพื่อการศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้ตัวเลขในปัจจุบันของดัชนีที่ใช้ในการกำหนดเป้าหมายและติดตาม ประเมินผลให้เสร็จภายใน พ.ศ. 2545 จากนั้นจึงดำเนินการกำหนดเป้าหมายที่เหมาะสม ทั้งนี้ กระบวนการจัดทำดัชนีจะต้องได้รับการจัดทำเป็นรายงานคู่กับแผนฉบับนี้เพื่อจะใช้เป็นแนวทางในการติดตามในอนาคต อันจะทำให้สามารถเปรียบเทียบผลที่ได้รับในระยะยาว

2. คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ จะต้องดำเนินการให้เกิดการประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9, 10, 11 และ 12 สอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุระยะยาวฉบับนี้ อันจะเป็นหลักประกันในระดับหนึ่งของการดำเนินการโดยหน่วยงานต่าง ๆ ของประเทศที่ สอดคล้องและบรรลุเป้าหมายของแผน

3. แผนระยะยาวฉบับนี้จะต้องได้รับการพิจารณาและปรับปรุงเป็นระยะ ๆ ไม่เกินทุก 5 ปี เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์และสอดคล้องกับการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแต่ละฉบับ ดังนั้นคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติจำเป็นจะต้องดำเนินการให้มีการสร้างและ/หรือรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ที่จำเป็นในการประกอบ พิจารณาการปรับปรุงพัฒนาแผนฉบับนี้อย่างต่อเนื่องคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ และสำนักงานเลขานุการ จะต้องมีความเข้มแข็งต่อเนื่องมีความเป็นเอกภาพ และศักยภาพในการดำเนินการให้แผนบรรลุผลสำเร็จ ซึ่งนอกจากจะต้องสามารถดำเนินการในระดับนโยบายแล้ว ยังมีภารกิจสำคัญในการดำเนินการให้มีกระบวนการติดตามประเมินผลการ ดำเนินการตามแผนอันเป็นประโยชน์ต่อการประเมินผลและกาปรับปรุงแผนฉบับนี้ (สำนัก นายกรัฐมนตรี. 2545 : 57-58)

สรุป แผนผู้สูงอายุแห่งชาติซึ่งแบ่งตามยุทธศาสตร์จะดำเนินการตามมาตรการในเรื่องของ หลักประกันรายได้เพื่อวัยสูงอายุ ส่งเสริมความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกัน ดูแลตนเอง เบื้องต้น ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ ส่งเสริมด้านการทำงาน และการหารายได้ของผู้สูงอายุ สนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ ส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้ มีรายการเพื่อผู้สูงอายุ และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ ให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย มีการคุ้มครองด้านรายได้ มี หลักประกันด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง ระบบบริการและเครือข่ายการ เกื้อหนุน การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติ

แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการทางการศึกษาตามอรรถศาสตร์

โนลส์ (Knowles. 1972 : 23 – 87) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความต้องการของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งความต้องการพื้นฐานคล้ายคลึงกับที่มาสโลว์ได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ แต่โนลส์ได้เน้นความต้องการทางการศึกษาไว้ด้วย โดยได้ขยายแนวคิดแบ่งความต้องการของบุคคลไว้ 2 ประการคือ

1. ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (Basic Needs) ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ประการ คือ ความต้องการด้านร่างกาย ด้านความเจริญงอกงามในชีวิต ด้านความมั่นคงปลอดภัย ต้องการได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ ความต้องการด้านจิตใจและอารมณ์ และต้องการได้รับการยอมรับจากผู้อื่น

2. ความต้องการทางการศึกษา (Education Needs) เป็นสิ่งที่บุคคลควรจะได้เรียนรู้ เพื่อให้ตัวเองดีขึ้น เพื่อให้สถาบันหรือองค์กรของเขาดีขึ้นหรือเพื่อให้สังคมของเขาดีขึ้น ความต้องการทางการศึกษาจึงเป็นความแตกต่างระหว่างระดับความรู้ ความสามารถของบุคคลในปัจจุบันกับความปรารถนาที่อยากจะมีขึ้นในอนาคต หรืออาจหมายถึงช่องว่างระหว่างระดับความรู้ความสามารถของบุคคลในปัจจุบันกับความปรารถนาที่อยากจะมีมากขึ้นในอนาคตและได้เสนอแนะแหล่งข้อมูลและวิธีการรวบรวมข้อมูล ความต้องการทางการศึกษาเพื่อนำไปประกอบการประเมินความต้องการ ได้แก่ ตัวบุคคลที่เป็นเป้าหมายการศึกษา บุคคลอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น สื่อมวลชนต่าง ๆ ในสังคม และองค์กรทางสังคม และชุมชนของบุคคลนั้น ส่วนวิธีการรวบรวมข้อมูลกระทำโดยใช้แบบสอบถามและ การสัมภาษณ์ เช่น สอบถามหรือสัมภาษณ์จากกลุ่มเป้าหมาย การสำรวจชุมชน และการวิเคราะห์ ข่าวสารจากสื่อมวลชน ข้อมูลที่ได้จะสามารถไปใช้ร่วมกันเพื่อประเมินเป็นความต้องการทางการศึกษาต่อไป

คูนส์ (Cooms. 1974 : 15) ได้ให้ความหมายของความต้องการด้านการศึกษาของปัจเจกชน โดยแบ่งให้เห็นได้ดังนี้คือ ความต้องการในด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเรื่องทั่วไป ความต้องการในการศึกษา เพื่อปรับปรุงชีวิตครอบครัวให้ดีขึ้น ความต้องการในการศึกษาเพื่อปรับปรุงชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ และความต้องการในการศึกษาด้านอาชีพ เช่น ความรู้ทักษะเฉพาะซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต

การศึกษาความต้องการเป็นขั้นตอนหนึ่ง ในการวางแผนจัดโครงการทางการศึกษา ความต้องการของผู้รับเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะเป็นตัวชี้ว่าโครงการที่จัดนั้นจะบรรลุผลหรือไม่ ดังที่โนลส์ได้เสนอแนวคิดโครงการที่ไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของความต้องการของผู้เรียนหรือผู้รับ อาจประสบความล้มเหลว ซึ่งแตกต่างกับโครงการของเด็ก เพราะต้องสำรวจหาความต้องการของผู้รับก่อน

เพราะผู้ใหญ่ที่เข้ารับกิจกรรมนั้นมีสาเหตุต่าง ๆ คือ เพื่อความอยู่รอดของชีวิต เพื่อได้ค่าจ้างแรงงาน เพื่อต้องการมีความรู้ให้ทันมากขึ้น เพื่อต้องการเป็นพลเมืองที่ดี ฯลฯ

การสำรวจความต้องการและความสนใจจึงเป็นสิ่งสำคัญขั้นแรกในการวางแผนจัดกิจกรรม โปรแกรมการศึกษา ซึ่งจะต้องนำเอาความต้องการที่ได้เหล่านี้มาลำดับความสำคัญอย่างต่อเนื่อง ก่อนหลังเพื่อนำไปกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของโครงการในการจัดทำกิจกรรมทางการศึกษานอกโรงเรียนให้กลุ่มเป้าหมายต่อไป

ในการสำรวจความต้องการนั้น โมห์หมัด อับดุลกาเดอ์ และสมจิตร สร้อยสุริยา (2520 : 13 – 14) ได้ชี้ให้เห็นถึงส่วนประกอบที่สำคัญในกระบวนการสำรวจหาความต้องการซึ่งมีด้วยกัน 4 ประการดังนี้ คือ

1. กำหนดสภาพที่ต้องการ
2. สำรวจสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันตามหัวข้อที่กำหนดในสถานการณ์ที่ต้องการ
3. เปรียบเทียบข้อมูลจากการสำรวจในข้อที่ 2
4. จัดลำดับความสำคัญของความต้องการที่มีความจำเป็นก่อน – หลัง

เมื่อดำเนินการครบตามกระบวนการทั้ง 4 ขั้นตอนแล้ว สิ่งที่ได้ก็คือข้อมูลที่เรียกว่าความต้องการจากแนวคิดดังกล่าวเห็นได้ว่าความต้องการของมนุษย์นั้นประกอบด้วยความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ และความต้องการทางการศึกษาความต้องการประการหลังนั้น เพื่อเป็นการพัฒนาให้ตนเอง อาชีพ และสังคมดีขึ้น การศึกษาความต้องการจึงเป็นขั้นตอนสำคัญในการวางแผนจัดทำโครงการเพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการนั้น ๆ ทั้งยังนำมาซึ่งความสำเร็จอย่างแท้จริง เนื่องจากสอดคล้องกับความต้องการของผู้รับอีกด้วย(มาลี รัชตะนาวิน . 2534 : 22 – 24)

จากทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้สูงอายุโดยไม่คำนึงถึงความเสื่อมถอยของสังขาร จะมีส่วนช่วยฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ ทำให้รู้สึกว่าคุณเองไม่ต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว คนเดียว กิจกรรมต่าง ๆ จึงมีส่วนช่วยชดเชยสิ่งที่ขาดหายไปได้ในชีวิตของผู้สูงอายุ

ความหมาย ประเภทและประโยชน์ของสื่อ

ความหมายของสื่อ สื่อตามความหมายจากพจนานุกรม หมายถึง ทำให้ติดต่อกัน หรือทำการติดต่อให้ทั่วถึงกัน ชักนำให้รู้จักกัน เช่น สื่อสาร แม่สื่อ ดังนั้นถ้าพิจารณาคำว่าสื่อในแง่การสื่อสารแล้วก็มีความหมายว่า

สื่อคือตัวกลางที่ใช้ในการสื่อความหมาย เป็นเครื่องมือที่มาช่วยให้การทำกิจกรรมต่าง ๆ ง่ายขึ้น หรือคือวัสดุอุปกรณ์ วิธีการเทคนิค รวมถึงบุคคลที่จะมาช่วยแก้ปัญหาทำให้กิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและรวดเร็ว (เชียรศรี วิวิธสิริ . 2527 : 35)

คำว่า "สื่อ" (Media) เป็นคำที่มาจากภาษาละตินว่า " Medium " แปลว่า " ระหว่าง " หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่บรรจุข้อมูลเพื่อให้ผู้ส่งและผู้รับสามารถสื่อสารกันได้ตรงตามวัตถุประสงค์ สื่อเป็นกระบวนการตรงกลางของสายโซ่ของการสื่อสาร และสื่อ คือ ระบบการสื่อสารต่าง ๆ ของมนุษย์ สื่อใช้กระบวนการต่าง ๆ ทางเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเพื่อผลิตสารต่าง ๆ (Messages) ขึ้นมา (Jane Stadler และคณะ. 2002: บทที่ 1) เมื่อมีการนำสื่อมาใช้ในการบวนการเรียน การสอนก็เรียกสื่อ นั้นว่า " สื่อการเรียนการสอน " (Instruction Media) ซึ่ง สื่อชนิดใดก็ตามที่เป็นตัวกลางในการถ่ายทอด ความรู้ต่าง ๆ นั้น ก็ถือว่าสื่อ นั้นมีคุณภาพ (เชียรศรี วิวิธสิริ . 2535 : 40) ขณะที่ความสลับซับซ้อน เกี่ยวกับสื่อ สื่อได้สร้าง และได้รับการพัฒนาขึ้นมาทางด้านเทคโนโลยี และรูปแบบเกี่ยวกับการสื่อสารของมนุษย์ ซึ่งได้รับการครอบครองเป็นเจ้าของสาธารณชนและโดยเอกชน สื่อสามารถถ่ายทอด ข้อมูลและความบันเทิงข้ามกาลเวลาและสถานที่ไปยังผู้คนกลุ่มคนใหญ่ได้ การถ่ายทอดข้อมูลอัน นี้ไม่ได้เป็นลักษณะทางเดียว บรรดาผู้รับเกี่ยวกับสารที่สื่อออกมาได้ถูกนำไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการสื่อสารด้วย รูปแบบของสื่อจึงออกมามากมาย เราอาจสรุปสื่อ และความหมายของสื่อได้ดังนี้

นอกจากนี้แล้ว สื่อ หมายถึง ตัวกลางที่ใช้ในการสื่อความหมายเป็นเครื่องมือที่มาช่วยในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ง่ายขึ้น หรือ คือวัสดุ อุปกรณ์ วิธีการเทคนิค รวมถึงบุคคลที่จะมาช่วยแก้ปัญหา ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และรวดเร็ว (กรมส่งเสริมการเกษตร . 2544 : 17)

ประเภทของสื่อ

สามารถแยกประเภทของสื่อได้ดังนี้

1. สื่อสิ่งพิมพ์ (Printed Media) หมายถึง เป็นสื่อที่ใช้ติดต่อสื่อสารทำความเข้าใจกัน ด้วยภาษาเขียน โดยใช้วัสดุกระดาษในระบบการพิมพ์ เทคนิคด้านการพิมพ์เพื่อแจกจ่ายให้กับผู้อื่น ได้คราวละมาก ๆ สื่อสิ่งพิมพ์นั้นอาจออกมาในรูปแบบต่าง ๆ กันมีทั้งสิ่งพิมพ์ที่จัดทำขึ้น และสื่อสิ่งพิมพ์ ทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นหนังสือและเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่แสดงหรือเรียบเรียงสาระความรู้ต่าง ๆ โดยใช้ตัวหนังสือที่เป็นตัวเขียนหรือตัวพิมพ์เป็นสื่อในการแสดงความหมาย สื่อสิ่งพิมพ์มีหลายชนิด ได้แก่ เอกสาร หนังสือเรียน หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร บันทึกรายงาน โปสเตอร์ ฯลฯ (วิจิตร ภัคดี รัตน์ . 2523 : 250)

2. สื่อบุคคล (Resource Person หรือ Peopleware) หมายถึง ตัวบุคคลที่ทำหน้าที่ ถ่ายทอดสาระความรู้ แนวคิดและวิธีปฏิบัติตนไปสู่บุคคลอื่น ๆ จะเป็นทั้งการพูดคุย การอภิปราย

การประชุมนับเป็นสื่อการเรียนรู้ที่สำคัญและมีบทบาทที่สุด โดยเฉพาะการโน้มน้าวจิตใจของผู้เรียน สื่อบุคคลอาจเป็นบุคลากรที่อยู่ในสถานศึกษา เช่น ผู้บริหาร ครูผู้สอน หรือตัวผู้เรียนเอง หรืออาจเป็นบุคลากรภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ เช่น แพทย์ พยาบาล ตำรวจ นักกีฬา นักสุขศึกษา เป็นต้น ซึ่งสามารถเชิญมาเป็นวิทยากรเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ซึ่งมิใช่แต่กิจกรรมการถ่ายทอดความรู้เท่านั้น แต่ยังรวมถึงกิจกรรมการสื่อสารทั่วไป เช่น ในด้านการทำงาน การประชาสัมพันธ์ ฯลฯ ด้วย (เชียรศรี วิจิตร . 2527 : 35-36)

3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) หมายถึง สื่อการเรียนรู้ที่อาศัยเทคนิคด้านอิเล็กทรอนิกส์ผลิตขึ้นใช้ควบคู่กับเครื่องมือโสตทัศนวัสดุ หรือเครื่องมือที่เป็น เทคโนโลยีใหม่ ๆ สร้างสารในรูปของเสียงและภาพ สารเหล่านี้จะถูกรับรู้โดยประสาทตาและหู คือการมองเห็นและได้ยิน บางครั้งยังแบ่งออกเป็นสื่อที่ให้เสียง เช่น แถบบันทึกภาพพร้อมเสียง (วิดีโอเทป) แถบบันทึกเสียง ภาพนิ่ง สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน นอกจากนี้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ยังหมายรวมถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ใน กระบวนการเรียนรู้ เช่น การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นต้นและรวมทั้งสื่อที่นำเสนอด้วยเครื่องมือต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ โทรศัพท์ โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ วิดีโอ ฯลฯ (ดวงพร นิมมา . 2535 : 47-100)

ไฮบิน (1961 : 13) ได้ศึกษาการวิจัยที่จัดอยู่ในจำพวกสื่อ ในช่วง 40 ปี ที่ผ่านมา ได้สรุปผลการวิจัยพบว่า ".....สื่อทั้งหลายมิได้มีมิติเดียว หนังสือยังมีภาพ ภาพยนตร์และโทรทัศน์มีทั้งภาพและเสียงและภาษาพูด ดนตรีและเสียงประกอบ เมื่อสื่อมิได้มีมิติเดียวเช่นนี้ สื่อทั้งหลายเสริมซึ่งกันและกัน ไม่ใช่แบ่งกัน ย่อมให้ผลดีกว่าสื่ออย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว ผลของการเรียนรู้อย่อมดีกว่าด้วย

นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ ในร่างแผนทศวรรษแห่งคุณภาพและความเสมอภาคทางการศึกษา (พ.ศ. 2545 – 2554) ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดทิศทางของการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ ในข้อ 4 คือ การปฏิรูปสื่อและแหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้มีคุณภาพเพียงพอและทั่วถึง โดยการส่งเสริมการพัฒนาสื่อ ทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์ หนังสือและสื่ออื่น ๆ มีเกณฑ์การเลือกใช้ให้ถูกต้องเพื่อให้ผู้เรียนได้ประโยชน์สูงสุด พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ทุก ๆ ฝ่ายทั้งภาครัฐบาลและเอกชน พัฒนาสื่อที่มีคุณภาพ และเป็นธรรมอย่างกว้างขวาง สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมแก่ ทุก ๆ คน เพื่อขยายความรู้ของผู้เรียนและผู้สอนให้กว้างขวางขึ้น สร้างองค์กรแหล่งความรู้ใหม่ ๆ และแนวคิดใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของแต่ละคน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 20 - 40)

โดยทิศทางการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญข้อ 4 นี้ เกิดจากการพบว่าในปัจจุบันแหล่งการเรียนรู้ที่ใช้เป็นแหล่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการ

เรียนรู้ทั้งด้วยตนเอง และผ่านการจัดกิจกรรมของผู้สอนยังมีสภาพที่ควรปรับปรุงแก้ไขหลายประการ คือ

1. สื่อไม่ทันสมัย ไม่เพียงพอ และ ไม่หลากหลายให้เข้ากับแต่ละวัย
2. แหล่งความรู้ที่ดีมีจำนวนจำกัด ขาดความหลากหลายของรูปแบบของแหล่งการเรียนรู้
3. ระบบข้อมูลไม่ทันสมัยพอต่อการวางแผนหรือการตัดสินใจ ดำเนินการพัฒนาต่อหรือแก้ปัญหาทันที่
4. มีข้อจำกัดด้านศักยภาพของบุคลากรในการผลิตและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (ศิริกาญจน์ โกสุมและดารณี คำวัง. 2545 : 32)

ประโยชน์ของสื่อ

ในการสื่อสารทั่วไปกล่าวโดยกว้าง ๆ สื่อมีประโยชน์ดังนี้ (เชียรศรี วิวิธสิริ.2527: 43 -44)

1. ช่วยให้เกิดลักษณะเป็นรูปธรรม ทำให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายของสิ่งนั้น ๆ ได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว
2. สามารถเอาชนะขีดจำกัดเรื่องเวลา ระยะทาง และขนาดลงได้
3. ช่วยเสริมสร้างทางความคิดและวิธีการแก้ปัญหา
4. สามารถเปลี่ยนความเชื่อ ความคิด ความรู้สึก และสร้างทัศนคติใหม่ได้อย่างดี
5. สามารถนำเหตุการณ์จริงมาสู่ผู้เรียนได้ ทำให้เกิดประสบการณ์ร่วมกัน
6. ช่วยทำให้จำเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากขึ้นและนานกว่า ช่วยให้เกิดความคิดรวบยอดที่มีความหมาย ช่วยสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน

7. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล

8. ช่วยให้เรียนรู้ได้ดี เร็ว และเข้าใจเรื่องต่าง ๆ ตรงกัน

9. ปรับปรุงและเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้ให้ดีขึ้น

ส่วนการเลือกใช้สื่อนั้น ผู้ใช้ควรมีหลักเกณฑ์ในการเลือกดังนี้คือ

1. พิจารณาว่าสื่อนั้นมีความสัมพันธ์กับเรื่อง (สาร) มากน้อยเพียงใด ตรงกับจุดมุ่งหมายของการให้สารหรือไม่ เนื้อหาของสารนั้นนั้นถูกต้องสมบูรณ์หรือไม่
2. ผู้รับสารจะได้อะไรจากสื่อ และได้มากน้อยแค่ไหนได้ผลตรงข้ามหรือเปล่าในการใช้สื่อควรคำนึงถึงผลตรงข้ามที่อาจเกิดขึ้น จึงควรมีการศึกษาถึงลักษณะเฉพาะของกลุ่มเป้าหมายที่รับสาร และให้มีการทดลองใช้และติดตามผลด้วย
3. สื่อต้องช่วยเสริมสร้างความคิด เช่นให้แนวคิดหลาย ๆ ด้าน เสนอทางแก้ปัญหาหลาย ๆ ทาง

4. สื่อควรให้ข้อมูลทั้งทางบวกและทางลบ ให้ผู้รับตัดสินใจเอง แต่อาจมีกลุ่มเป้าหมายบางกลุ่มไม่เหมาะ จำเป็นต้องใช้ข้อมูลด้านเดียว ไม่ต้องเปรียบเทียบตัดสินใจอีก
5. พิจารณาเทคนิคการผลิตสื่อหรือทำสื่อที่ว่าดีพอหรือไม่ (คุณภาพสื่อ) เช่นในเรื่องของแสง สี ขนาด สัดส่วน ความใกล้เคียงกับความเป็นจริง
6. สื่อควรใช้แก้ปัญหาของประเทศด้วย เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือ ความมั่นคง
7. สื่อที่สร้างหรือใช้ควรยึดหลักการตอบสนองของความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ได้แก่ ความต้องการทางร่างกาย ความมั่นคงปลอดภัย การเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม การยกย่องนับถือ ความเป็นตัวของตัวเอง และความสำเร็จในชีวิต
8. สื่อนั้นต้องเหมาะสมกับวัย เพศ ระดับความรู้ ของผู้รับสาร หรือคำนึงถึงพื้นฐานประสบการณ์ของผู้รับสาร (กลุ่มเป้าหมาย)
9. เลือกใช้สื่อชนิดที่เข้าถึงและเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งใช้ภาษาที่กลุ่มเป้าหมายเข้าใจง่าย
10. สื่อที่ใช้ควรเป็นสถานการณ์ปัจจุบัน และให้มีผลตอบสนองที่เป็นแนวเสริมอย่างรวดเร็วต่อกลุ่มเป้าหมาย หรือทันต่อเหตุการณ์และความก้าวหน้า
11. ควรเป็นสื่อที่ให้ผู้รับรับรู้ได้โดยประสาททั้ง 5 ให้มากที่สุด
12. ลักษณะของสื่อต้องน่าสนใจ และใช้คุ้มค่า
13. ควรนำศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรม บุคลากร องค์กร หรือทรัพยากรต่าง ๆ ในท้องถิ่นนั้น ๆ มาเป็นสื่อให้มากที่สุด
14. การใช้สื่อ ควรคำนึงถึงระยะเวลา ฤดูกาล สถานที่ บรรยากาศ และให้สอดคล้องกับสภาพจริงของกลุ่มเป้าหมาย
15. การใช้สื่อและวิธีการ ต้องให้กลุ่มเป้าหมายเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมด้วย
16. การใช้สื่อควรใช้หลักการ “ซ้ำ ย้ำ เตือน และต่อเนื่อง” เพื่อให้เกิดผลในการจูงใจ
17. ควรระบุกลุ่มเป้าหมายที่รับสื่อให้เห็นเด่นชัดถ้าทำได้ เพื่อจะได้จัดสื่อได้ถูกต้อง
18. ควรจัดทำคู่มือเสนอแนะวิธีการใช้สื่อ ที่จะตอบคำถามได้ว่าใช้กับใคร ที่ไหน เมื่อไร และใช้อย่างไร (เชียรศรี วิวิธสิริ . 2527 : 44 - 45)

สรุปการใช้สื่อให้ได้ผลดีควรให้ผู้มีส่วนร่วมในการใช้สื่อด้วย และสื่อนั้นต้องเหมาะสมกับผู้ใช้อย่างไร อายุ ระดับสติปัญญา และประสบการณ์ ความยากง่าย เข้ากับสภาพปัญหาและสถานการณ์ได้สื่อนั้นก็ถือว่ามีความคุณภาพ

ประวัติและความเป็นมาชมรมผู้สูงอายุ

ในปัจจุบันคนไทยอายุยืนยาวขึ้น และในอนาคตก็จะยิ่งยืนยาวมากขึ้นไปอีก ทำให้ผู้สูงอายุมีจำนวนมากขึ้น ดังนั้นจึงควรมีการรวมกลุ่มผู้สูงอายุขึ้นเป็นชมรมผู้สูงอายุ โดยจุดประสงค์หลักในการพัฒนาตัวผู้สูงอายุเอง และพัฒนาสังคมท้องถิ่นเป็นสำคัญ และมุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชมรม การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุมีวัตถุประสงค์ดังนี้ (เพ็ญแข ประจวบจันติก : 2545)

1. เพื่อให้ผู้สูงอายุมีการพบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านสุขภาพอนามัยทั้งร่างกายและจิตใจ
2. เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสดำเนินการในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม
3. เพื่อร่วมกันแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับอาชีพ การพัฒนาตนเอง การส่งเสริมสุขภาพ และการถ่ายทอดความรู้ให้แก่คนรุ่นหลัง
4. เพื่อให้มีการออกกำลังกายที่ถูกต้องร่วมกัน และให้ความรู้ในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพอนามัย

สำหรับในกรุงเทพมหานครนั้น มีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุกันอย่างแพร่หลาย โดยหน่วยงานหลักที่ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมของชมรม เช่น หน่วยงานทางสาธารณสุขต่าง ๆ หน่วยงานของกรมประชาสงเคราะห์ หน่วยงานของกรุงเทพมหานคร รวมไปถึงองค์กรเอกชนต่าง ๆ เป็นต้น ชมรมผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร อาทิ เช่น

1. ชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลสงฆ์
2. ชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า
3. ชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
4. ชมรมผู้สูงอายุวชิรพยาบาล
5. ชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลตากสิน
6. ชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลตำรวจ
7. ชมรมผู้สูงอายุศิริราช
8. ชมรมผู้สูงอายุมูลนิธิวิชัยประสาท
9. ชมรมแพทย์ผู้สูงอายุ
10. ชมรมที่ปรึกษาอาวุโส
11. ชมรมผู้สูงอายุนราทร
12. ชมรมผู้สูงอายุวัดหงษ์รัตนาราม
13. ชมรมผู้สูงอายุวัดธาตุทอง

14. ชมรมผู้สูงอายุวัดพระศรีมหาธาตุ
15. ชมรมผู้สูงอายุวัดสารอด
16. ชมรมผู้สูงอายุลาดกระบัง
17. ชมรมผู้สูงอายุเคหะทุ่งสองห้อง
18. ชมรมผู้สูงอายุจตุรมิตรสัมพันธ์
19. ชมรมผู้สูงอายุหมู่บ้านเพชรทองคำ
20. ชมรมผู้สูงอายุศูนย์บริการสาธารณสุข 21
21. ชมรมผู้สูงอายุศูนย์บริการสาธารณสุข 29
22. ชมรมทางสังคมผู้สูงอายุดินแดง
23. ชมรมทางสังคมผู้สูงอายุดินแดง 2
24. ชมรมสมุนไพรมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
25. ชมรมข้าราชการเกษียณอายุกรุงเทพ
26. ชมรมผู้สูงอายุอาจารย์และข้าราชการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
27. ชมรมข้าราชการบำนาญสำนักพระราชวัง
28. ชมรมข้าราชการบำนาญสำนักพระราชวัง

สำหรับชมรมที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้คือชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นชมรมที่มีสมาชิกจำนวนมาก มีการก่อตั้งมาเป็นเวลานานและมีระดับเศรษฐกิจและสังคมที่หลากหลาย รายละเอียดดังต่อไปนี้

ชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ชมรมผู้สูงอายุอาจารย์และข้าราชการ มศว มีชื่อย่อว่า ชม.มศว โดยก่อตั้งขึ้นใน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยเกิดจากความคิดริเริ่มของคณะศึกษาศาสตร์ ในอันที่จะ สนับสนุนให้มีการรวมตัวกันของอาจารย์และข้าราชการเกษียณอายุของมหาวิทยาลัย และในวันที่ 30 มกราคม 2538 ก็ได้เปิดชมรมผู้สูงอายุขึ้นเป็นคณะกรรมการครั้งแรกให้ชื่อว่า “ ชมรมผู้สูงอายุ อาจารย์และข้าราชการ มศว ” นับวันตั้งแต่วันที่ได้เริ่มเปิดชมรมผู้สูงอายุอาจารย์และข้าราชการ มศว จนถึงปี พ.ศ. 2546 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ชมรมฯ ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีอาจารย์และข้าราชการเกษียณอายุสมัครเข้าเป็นสมาชิกจำนวนมาก ใน ปัจจุบันชมรมฯ มีสมาชิกทั้งหมด 487 คน (ชมรมผู้สูงอายุอาจารย์และข้าราชการ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ม.ป.ป. : 6)

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์สำคัญของชมรมผู้สูงอายุอาจารย์และข้าราชการ มศว มีอยู่ 4 ประการ คือ

1. เพื่อให้อาจารย์และข้าราชการผู้สูงอายุของมหาวิทยาลัยที่เกษียณอายุแล้วมีโอกาสได้พบปะสังสรรค์และทำกิจกรรมร่วมกันตามวาระอันควร
2. เพื่อให้อาจารย์และข้าราชการที่เกษียณอายุแล้วของมหาวิทยาลัย ได้มีกิจกรรมทำตามวัยอันเป็นประโยชน์ เพื่อส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี
3. เพื่อให้อาจารย์และข้าราชการที่เกษียณอายุแล้วของมหาวิทยาลัย ได้มีโอกาสใช้ศักยภาพความรู้ความสามารถที่มีอยู่เป็นประโยชน์ต่อสังคมต่อไป
4. เพื่อก่อให้เกิดความผูกพันอันดีงามระหว่างอาจารย์และข้าราชการที่เกษียณอายุแล้วกับบุคคลที่ยังไม่ได้เกษียณอายุและนิสิตเพื่อให้เกิดความผูกพันอันดีงาม ระหว่างอาจารย์และข้าราชการที่เกษียณอายุแล้วกับบุคคลที่ยังไม่ได้เกษียณอายุและนิสิตมหาวิทยาลัย อันเป็นประโยชน์เชิงจิตใจสังคมและวัฒนธรรม ต่อบุคลากรทุกรุ่น และต่อมหาวิทยาลัย

การดำเนินงานและกิจกรรม

ชมรมฯ ดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการบริหารชมรมฯ ประกอบด้วยประธานชมรม 1 คน และกิจกรรมการบริหารชุดหนึ่งมีวาระการทำงาน 1 ปี ซึ่งได้มาโดยการเลือกตั้งจากสมาชิกของชมรมฯ

สำหรับกิจกรรมนั้น ชมรมฯ ดำเนินการจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้คือ

1. กิจกรรมด้านวิชาการ ได้แก่ การจัดบรรยายให้ความรู้ด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ให้แก่สมาชิก
 2. กิจกรรมสันทนาการ การท่องเที่ยวและทัศนศึกษา ได้แก่ การจัดกิจกรรมด้านความเพลิดเพลินและการท่องเที่ยวพักผ่อนทั้งในและนอกประเทศ
 3. กิจกรรมด้านศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัย
 4. กิจกรรมในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ของสังคมโดยส่วนรวม
- กิจกรรมทั้ง 4 ด้านข้างต้นนี้ ชมรมฯ จะจัดสลับหมุนเวียนไปตลอดปี เพื่อให้สมาชิกได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกประเภท

การเปิดรับสมาชิก

ชมรมฯ เปิดรับสมาชิกใหม่ตลอดปี โดยแบ่งสมาชิกเป็น 2 ประเภท ดังนี้คือ

1. สมาชิกสามัญ ได้แก่ อาจารย์ข้าราชการที่เกษียณอายุราชการแล้วของมหาวิทยาลัย
2. สมาชิกสมทบ ได้แก่ อาจารย์และข้าราชการของมหาวิทยาลัยที่อายุ 50 ปีขึ้นไปหรือบุคคลอื่นที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารชมรมฯ แล้วให้สมัครเป็นสมาชิกได้

สมัครเป็นสมาชิกของชมรมฯ ณ ที่ทำการของชมรมฯ ชั้น 2 อาคาร 14 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สุขุมวิท 23 กทม. 10110

การจ่ายค่าสมาชิก

1. สมาชิกตลอดชีพ 500 บาท
2. สมาชิกรายปี ปีละ 100 บาท

ชมรมผู้สูงอายุฯ จะส่งจดหมายข่าวของชมรมให้สมาชิกเดือนละ 1 ฉบับ ตลอดปีเพื่อแจ้งข่าวกิจกรรมต่าง ๆ ของชมรมให้ทราบสำหรับสมาชิกตลอดชีพนั้น ทางชมรมฯ จะทำบัตรประจำตัวสมาชิกให้

ชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2533 โดยมีชื่อย่อว่า ชสอ.รพ.จุฬาฯ ในปัจจุบันชมรมฯ มีสมาชิกอยู่ทั้งหมด 1500 คน โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ 4 ประการ คือ (ประวัติชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์.2545: 2 - 14)

1. เพื่อส่งเสริมสุขภาพอนามัยของสมาชิกทั้งทางร่างกายและจิตใจ
2. เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสมาชิก
3. เป็นศูนย์รวมของผู้สูงอายุ
4. เพื่อดำเนินการอื่นใดอันเป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุทั้งในและต่างประเทศ

การดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของชมรมฯ จะต้องไม่ขัดกับนโยบาย ระเบียบและการบริหารงานของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์รวมทั้งไม่เกี่ยวข้องกับด้านการเมือง

กิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

กิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุดำเนินการโดยคณะกรรมการบริหารของชมรมฯ และความร่วมมือสนับสนุนทางโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ มีดังนี้

1. บริหารร่างกายเพื่อสุขภาพอนามัยตามวิธีแอโรบิค ทุกวันอังคารและพฤหัสบดี ของสัปดาห์ ทุกสัปดาห์ ตั้งแต่เวลา 07.00-08.30 น. ภายในบริเวณสนามกีฬาของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
2. มีการฝึกและเล่นกีฬา เปตอง โบว์ลิ่งสนาม ภายในบริเวณกองอาสาอากาศและโรงยิมของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
3. จัดให้มีการฟังบรรยายวิชาการ ทางด้านการแพทย์ ทางธรรม ทางกฎหมาย และเรื่องที่น่าสนใจต่าง ๆ ในวันพุธของสัปดาห์ที่ 3 ของเดือน เดือนละ 1 ครั้ง เวลา 13.30 – 15.30 น. ทุกเดือน ณ ห้องประชุมใหญ่ ชั้นที่ 18 ของอาคาร ภปร.
4. จัดให้มีทัศนศึกษาสถานที่ต่าง ๆ ภายในประเทศ และต่างประเทศ ปีละไม่น้อยกว่า

4 ครั้ง

5. จัดให้มีการรับประทานอาหารร่วมกันของสมาชิกระหว่าง 12.00 – 13.30น. ของทุกเดือน

6. มีการดูแลสุขภาพโดยแพทย์ของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ทุกวันอังคารและวันพฤหัสบดีของสัปดาห์ทุกสัปดาห์ ที่ชั้น 3 ของอาคาร ภปร.

สมาชิกของชมรมฯ มี 3 ประเภท คือ

1. สมาชิกกิตติมศักดิ์
2. สมาชิกสามัญ
3. สมาชิกสมทบ

สมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการแพทย์พยาบาล นักกายภาพบำบัด หรือเป็นผู้ที่มีอุปการคุณแก่ชมรมฯซึ่งที่ประชุมคณะกรรมการบริหารมีมติเป็นเอกฉันท์ให้เชิญเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์และได้รับการตอบรับเชิญเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้รับเชิญแล้ว

สมาชิกสามัญ ได้แก่ บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

สมาชิกสมทบ ได้แก่ บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 60 ปี

การจ่ายค่าสมาชิก

1. สมาชิกตลอดชีพ 500 บาท
2. สมาชิกรายปี ปีละ 100 บาท
3. สมาชิกประเภท 1 ได้รับการยกเว้นการเสียค่าบำรุง
4. สมาชิกประเภท 3 จะได้เป็นสมาชิกประเภท 2 เมื่อมีอายุครบ 60 ปี

สิทธิและหน้าที่ของสมาชิก โดยได้รับบริการจากชมรมฯ เข้าร่วมกิจกรรมของชมรมฯ และการเสนอแนะ แสดงข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานโดยผ่านคณะกรรมการของชมรมฯ การร้องขอตรวจดูเอกสารต่าง ๆ รวมทั้งบัญชีและทรัพย์สินของชมรมฯ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุโดยตรงไม่มีผู้จัดทำไว้ ผู้วิจัยจึงได้นำเสนองานวิจัยด้านผู้สูงอายุที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

นิสา ชูโต (2525 : 107-108) ได้ศึกษาลักษณะทางสังคมและโครงสร้างทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะของครอบครัว การดำเนินกิจวัตรประจำวัน การทำงาน การพักผ่อนหย่อนใจ การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคม และปัญหาที่ประสบอยู่ของผู้สูงอายุไทย (อายุ 60 ปีขึ้นไป) จำนวน 1,000 คน โดยสุ่มตัวอย่างจากจังหวัดอุบลราชธานี อุดรธานี เชียงใหม่ นครศรีธรรมราช และ

กรุงเทพมหานคร ทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาล ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาหรือได้รับการศึกษาดำกว่าระดับประถมศึกษา มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ฐานะยากจน เป็นปัญหาของบุตรหลาน รัฐต้องช่วยเหลือครอบครัวและลูกเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในชีวิตของผู้สูงอายุ ปัญหาที่สำคัญของผู้สูงอายุ คือ ปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาด้านสุขภาพและปัญหาการขาดเพื่อน

เชมิกา ยามะรัต (2527 : บทคัดย่อ) ศึกษาความพึงพอใจในชีวิตของคนชรา ซึ่งเป็นกลุ่มข้าราชการบำนาญ พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมทางสังคม รองลงมาคือ ความสัมพันธ์กับครอบครัว สุขภาพ ฐานะทางเศรษฐกิจ และความสัมพันธ์กับญาติ ส่วนปัจจัยอื่น ๆ มีผลกระทบต่อความพึงพอใจในชีวิตน้อยของกลุ่มตัวอย่าง

วิรัช แก้วสกุล (2527 : 120 - 124) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของผู้สูงอายุที่เป็นข้าราชการเกษียณอายุ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มตัวอย่าง 242 คน ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบของการจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกโรงเรียนที่ต้องการมากที่สุดคือ จัดแบบมวลชน ต้องการให้จัดรายการทางทีวี วิทย์ จัดทำคู่มือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ตามลำดับเนื้อหาความรู้และทักษะที่ต้องการคือ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลวัยเดียวกันและระหว่างบุคคลต่างวัย ความรู้และทักษะใหม่ ๆ ทางวิชาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ และกิจวัตรในชีวิตประจำวันกับความรู้และทักษะใหม่ ๆ เพื่องานอดิเรก

ฉันทนา กาญจนพจน์ (2530 : 48 - 56) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างอัตมโนทัศน์ (ความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิด การรับรู้ และค่านิยม) กับการมีกิจกรรมในสังคมของผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า อัตมโนทัศน์มีความสัมพันธ์ทางบวก กับการร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้สูงอายุที่มีกิจกรรมและบทบาทในสังคมมาก มีอัตมโนทัศน์ทางบวกคือมีความพึงพอใจในชีวิตมาก

นภาพร ชโยวรรณ (2530 : 33-34) ได้ศึกษาปัญหาของผู้สูงอายุในประเทศไทย โดยสุ่มตัวอย่างจากผู้สูงอายุทั่วประเทศ จำนวน 3,252 คน แบ่งการศึกษาปัญหาของผู้สูงอายุเป็น 2 ประเด็น คือ ปัญหาเกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจ และปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุร้อยละ 38 ของกลุ่มตัวอย่างยังคงทำงานในเชิงเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุเพศหญิงมีอัตราการทำงานเชิงเศรษฐกิจต่ำกว่าผู้สูงอายุเพศชาย ผู้สูงอายุในเมืองมีอัตราการทำงานเชิงเศรษฐกิจต่ำกว่าผู้สูงอายุในชนบท และมากกว่าครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง รู้สึกว่าการไม่มีงานทำเป็นปัญหามากสำหรับการดำเนินชีวิต ส่วนปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ มีในระดับมาก โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีอายุมาก ผู้สูงอายุเพศหญิง และผู้สูงอายุในชนบท ผู้สูงอายุส่วนมากรู้สึกว่าจะตนไม่ได้รับการรักษาพยาบาลที่ต้องการเมื่อเจ็บป่วย เนื่องจากแหล่งบริการมีไม่เพียงพอ

พฤตินันท์ เหลืองไพบูลย์ (2530 : 86 – 88) ศึกษาการจัดบริการสวัสดิการสังคมในชมรมผู้สูงอายุ : โดยศึกษาเฉพาะกรณีการจัดกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร พบว่า กิจกรรมที่สามารถตอบสนองปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุ ได้แก่ กิจกรรมด้านสุขภาพอนามัย กิจกรรมด้านศาสนา กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมด้านวัฒนธรรม กิจกรรมด้านการเผยแพร่ความรู้ กิจกรรมด้านการพัฒนาสังคม กิจกรรมด้านการศึกษานอกสถานที่ กิจกรรมด้านการฝึกหัดอาชีพส่วนกิจกรรมอื่น ๆ ได้แก่ การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นครูสอนพิเศษและการประพันธ์บทเพลงและนิยายการออกแบบตกแต่งเสื้อผ้า เป็นต้น

สุธีรา น้อยจันทร์ (2530 : 87) ได้ศึกษาบทบาทของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ใช้บริการศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ดินแดง และครอบครัวสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ โรงพยาบาลสงฆ์ โดยศึกษาจากบุตรหลานครอบครัว พบว่า กลุ่มตัวอย่างยังไม่ค่อยแน่ใจต่อบริการเยี่ยมบ้าน โดยนักสังคมสงเคราะห์ หรือพยาบาล และการจัดศูนย์ดูแลผู้สูงอายุตอนกลางวัน แต่ต้องการให้เปิดคลินิกผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ให้มีการประกันการชราภาพและการอบรมเตรียมตัวก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุบริการที่กลุ่มตัวอย่างต้องการมากคือ การลดหย่อนภาษีแก่ครอบครัวที่ดูแลผู้สูงอายุ ส่วนบริการอื่น ๆ ที่ต้องการ ได้แก่ การออกกฎหมายคุ้มครองผู้สูงอายุในด้านพาหนะเดินทาง ข้าราชการ และให้เปิดศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น

วรรณิ พงศ์ธีรพร (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาและคัมทุนในการให้บริการสงเคราะห์ผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่า สภาพปัญหาและแนวโน้มของปัญหาผู้สูงอายุในประเทศไทยคือ ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุมีปัญหาด้านสุขภาพ เนื่องจากความเสื่อมโทรมของร่างกาย ปัญหาอีกประการหนึ่งคือ ปัญหาด้านความมั่นคงทางรายได้และการทำงาน พบว่าผู้สูงอายุยังคงต้องทำงานหารายได้เลี้ยงตนเอง อย่างน้อยร้อยละ 20 – 30 และรายได้ที่ได้รับนั้นไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ปัญหาอีกด้านหนึ่ง คือ ปัญหาด้านโครงสร้างและความสัมพันธ์ในครอบครัว พบว่าส่วนใหญ่ครอบครัวจะมีขนาดเล็กและมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ทำให้สมาชิกในครอบครัวที่จะดูแลผู้สูงอายุลดลง ปัญหาในอนาคต คือ ผู้สูงอายุจะถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพังมากขึ้น โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจนและอาศัยอยู่ในชนบท

สุมาลย์ โทมัส (2530 : 99 - 102) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์เนื้อหาเอกสารสิ่งพิมพ์ทางวิชาการเกี่ยวกับผู้สูงอายุในประเทศไทย ซึ่งตีพิมพ์ตั้งแต่ปี 2493 – 2529 จำนวน 223 ชิ้นแบ่งออกเป็น 5 ประเด็นคือ ประเภทเอกสาร ประเภทผู้จัดพิมพ์ อาชีพของผู้เขียน ปีที่จัดพิมพ์ และลักษณะเนื้อหา โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ด้านคือ ด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านอนามัย ด้านความช่วยเหลือต่าง ๆ ด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ สรุปผลการวิจัยคือ มีการศึกษาเรื่องอนามัยของผู้สูงอายุตั้งแต่ปี 2493 – 2529 อย่างต่อเนื่อง ปริมาณเอกสารเพิ่มมากขึ้นตั้งแต่ปี 2524 จนถึงปัจจุบัน และมีการศึกษาเรื่องผู้สูงอายุครบทุกด้าน วิธีการเสนอสาระเกี่ยวกับ

ผู้สูงอายุที่นิยมมากคือ บทความและงานวิจัยทางการแพทย์ ส่วนเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นด้านอนามัยของผู้สูงอายุที่เขียนโดยผู้มีอาชีพแพทย์ ผลผลิตเอกสารนั้นเอกชนและรัฐบาลผลิตในจำนวนเท่า ๆ กัน เรื่องอนามัยเป็นเรื่องที่ผู้สนใจศึกษามากที่สุด รองลงไปได้แก่ เรื่องสิ่งแวดล้อมทางสังคม เรื่องเศรษฐกิจและเรื่องความช่วยเหลือที่ให้แก่ผู้สูงอายุได้รับความสนใจน้อยที่สุด

พัฒน์สุดา สอนชื่อ (2531 : 143 – 146) ได้ศึกษาความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของข้าราชการบำนาญ กระทรวงศึกษาธิการในกรุงเทพมหานคร ปี 2530 จำนวน 422 คน โดยแบ่งเป็น 3 ด้านคือ ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ผลการวิจัยพบว่าข้าราชการบำนาญมีความต้องการได้รับความรู้ และมีความต้องการให้มีการจัดการให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ สังคม อยู่ในระดับปานกลาง แต่ข้าราชการบำนาญหญิงมีความต้องการได้รับความรู้ด้านสุขภาพอยู่ในระดับมากบรรลุ ศิริพานิช และคนอื่น ๆ (2531: 70 – 72) ได้ศึกษาผู้สูงอายุระหว่าง 70 – 74 ปี ของไทยทั่วประเทศ ยกเว้นกรุงเทพมหานคร เพื่อหาข้อมูลหลายด้าน ผลการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่หรือ 73.2 % ยังอยู่กับลูก และ 84.2 % ไม่พบปัญหาในการอยู่อาศัยอยู่กับลูกหลาน ในด้านความต้องการการบริการจากรัฐนั้น ความต้องการอันดับแรก ๆ คือ บริการรักษาพยาบาลสวัสดิการการเงินและที่อยู่อาศัย ส่วนในเรื่องทัศนคติและปัญหาต่อตนเองนั้น 98.8 % เห็นว่าตนเองแก่แล้ว แต่สำหรับความรู้สึกต่อชีวิตตนเองนั้นกว่าครึ่ง (55.6 %) พบว่ามองชีวิตไปในทางลบ สำหรับความคิดเห็นที่ทำให้ชีวิตยืนยาว ส่วนใหญ่ให้น้ำหนักไปในเรื่องการทำจิตใจให้สงบ ยืดศาสนา เป็นหลัก มีการระมัดระวังสุขภาพ พร้อมทั้งมีการทำงานและทำกิจกรรมอยู่เสมอ สำหรับปัญหาที่ผู้สูงอายุพบมากที่สุดเป็นเรื่องสุขภาพ รองลงมาเป็นเรื่องเศรษฐกิจ การเงิน

บุศกร โกมลรามร (2533 : 61-62) ได้ศึกษาความต้องการด้านสุขภาพอนามัย และความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อบริการส่งเสริมสุขภาพ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองสงขลา จำนวน 133 ราย แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้มารับบริการประจำ และกลุ่มผู้ที่ไม่มารับ หรือเคยมาแล้วหยุดไป พบว่า ผู้สูงอายุทั้งหมดต้องการได้รับความรัก ความเอาใจใส่และอยู่ใกล้ชิดบุตรหลานและเพื่อนสนิท สาเหตุของการมารับบริการ คือ ต้องการได้รับการตรวจร่างกายเป็นอันดับหนึ่ง และต้องการพบปะสังสรรค์กับเพื่อนวัยเดียวกันเป็นสาเหตุรองลงมา สาเหตุการหยุดรับบริการ คือ บริการไม่ค่อยมีอะไรแปลกใหม่ จึงเบื่อและไม่ค่อยมีเวลาว่าง การไม่มารับบริการเลยเพราะไม่ว่าง และคิดว่าสุขภาพตนดีแล้ว ไม่ต้องมาตรวจทุกสัปดาห์

มาลี รัชตะนาวิน (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการในการรับบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา พบว่า ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร และผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี ต้องการรับบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน แตกต่างกัน ผู้สูงอายุที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส

วุฒิการศึกษาและอาชีพแตกต่างกัน จะมีความต้องการรับบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนแตกต่างกัน

วิมล ชาญชนบท (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการจัดโครงการการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุในชนบทจังหวัดขอนแก่น พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการความรู้ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านจิตวิทยา อยู่ในระดับปานกลาง และต้องการเรียนหรือทำกิจกรรมในตอนเช้าของวันใช้เวลาประมาณ 30 – 60 นาที ฤดูที่สะดวกในการเรียนหรือทำกิจกรรม คือ หลังการเก็บเกี่ยว ครูผู้สอน หรือวิทยากรเป็นใครก็ได้ที่มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ สถานที่ ควรใช้ที่วัดในหมู่บ้านและให้มีวุฒิบัตรเพื่อจบหลักสูตรแล้ว

รัตนา บัวลอย (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่ทำให้ผู้สูงอายุรับการศึกษาได้ดี และมีประสิทธิภาพ พบว่า จากพิธีกร ต้องมีการพูดจาชัดเจน กระชับ ไม่วกวน ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เสียงที่ดัง ชัด ออกเสียงตัวสะกดได้ถูกต้อง การใช้ภาษาท้องถิ่นทำให้ผู้สูงอายุเข้าใจง่าย การจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ ผู้จัดต้องคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารกับผู้สูงอายุ การดำเนินรายการสำหรับผู้สูงอายุจำนวนตั้งแต่ 30 คนขึ้นไป ต้องพิจารณาถึง ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุของผู้ฟัง พื้นฐานการศึกษา อาชีพ ปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรม ได้แก่ ความเชื่อ ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ได้แก่ สื่อ และสารสนเทศอุปกรณ์ ปัจจัยด้านพฤติกรรมการสื่อสาร ได้แก่ ภาษาที่ใช้ กิริยาวาจาขณะสื่อสาร ความสนใจของผู้ฟัง ฯลฯ

ธงชัย ปรีชา (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการผลิตสื่อคอมพิวเตอร์ให้ความรู้สำหรับผู้สูงอายุพบว่า สื่อต้องมีตัวหนังสือเหมาะสม สีที่ใช้ และลักษณะข้อความ ลักษณะภาพต้องสอดคล้องกันมีความชัดเจนในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นตัวหนังสือที่อ่านง่าย สั้นกระชับและชัดเจนในเนื้อหาของคำตอบและคำถามไม่วกวน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้และใกล้ตัวผู้สูงอายุมากที่สุด การจัดทำสื่อสำหรับผู้สูงอายุนั้นต้องคำนึงถึงสภาพร่างกาย จิตใจ และสิ่งแวดล้อมจึงสามารถผลิตสื่อต่างๆ ที่นำไปใช้สำหรับผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

งานวิจัยต่างประเทศ

เพ็ญแข ประจวบปัจฉิม (2534) ได้รวบรวมผลงานวิจัยจากหน่วยงานด้านการศึกษาระทรวงศึกษาธิการของสหรัฐ ฯ ปี ค.ศ. 1981 พบว่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา มีจำนวนผู้สูงอายุ 56 ปีขึ้นไป สมัครเข้าเรียนในลักษณะของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนประเภทต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอีกประมาณ 80 % เมื่อพิจารณาดูการเข้าเรียนของกลุ่มอายุ 55 – 65 ปี แล้วพบว่า มีจุดมุ่งหมายเพื่อการอาชีพ (Employment) และการเรียนเพื่อส่วนตัวและสังคม (Personal & Social Development) สำหรับบุคคลที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปนั้น ที่ลงเรียนมากที่สุด เป็นวิชาด้านสวนตนและสังคม เช่นงานฝีมือ การบริหารธุรกิจ ศิลปะและนันทนาการ สุขภาพ และคหกรรมศาสตร์ และมักลงประเภทไม่มี

การสอบ จากข้อมูลปี ค.ศ. 1980 พบว่า สำหรับการเรียนในระบบโรงเรียนมีจำนวนผู้เข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัยที่มีอายุเกิน 35 ปี มากยิ่งขึ้น และเมื่อ ค.ศ. 1982 พบว่า พบมากในกลุ่มบุคคลที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป เมื่อพิจารณาจำนวนผู้เรียนที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปแล้ว พบว่ายังมีจำนวนน้อยที่เข้าเรียนต่อในลักษณะของการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน เนื่องจากยังขาดการเตรียมความพร้อมของการจัดเตรียมการศึกษาในระดับสูงให้แก่ผู้สูงอายุ ทั้งทางด้านการเรียน การสอน การแนะแนว และทัศนคติของผู้สอนที่มีนักเรียนสูงอายุ

ทิงเคอร์ (Tinker . 1981 : 21) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง “ ผู้สูงอายุในสภาพสังคมปัจจุบัน ” โดยศึกษากับผู้สูงอายุกลุ่มหนึ่งในสหรัฐ ฯ พบว่า ผู้สูงอายุเกินกว่าครึ่งของกลุ่มตัวอย่างรู้สึกว่าจะไม่มีใครเชื่อมั่นในตัวเขา ซึ่งการไม่ได้รับความเชื่อมั่นจากผู้อื่นนั้น เป็นส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพไม่ดี ปัญ่ว้าเหว และปัญหาการแยกตัวออกจากสังคม

ทากายามา (Takayama. 1982) ได้ศึกษาผู้สูงอายุในเอเชีย พบว่า ผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดเป็นภาระผู้ที่อยู่ในวัยทำงานมากขึ้น รัฐบาลญี่ปุ่นจึงแก้ปัญหาโดยการขยายการเกษียณอายุในประเทศญี่ปุ่นออกไปจาก 55 ปี เป็น อายุ 60 ปี และมีความคิดที่จะยกเลิกการเกษียณอายุด้วย แต่ความคิดนี้มีผู้ไม่เห็นด้วยหลายกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มผู้ว่างงาน และกลุ่มหนุ่มสาวที่ต้องการความก้าวหน้าในงาน

โฮเวอร์ต (Howard . 1986 : 1405) ได้ศึกษาเรื่อง “ ผลของการอบรมให้ความรู้ในการเตรียมตัวเพื่อเกษียณอายุ ต่อการดำรงชีวิตหลังเกษียณอายุ ” ในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ผู้ที่ได้รับการอบรมมีรายได้และกิจกรรมดีกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการอบรม และกลุ่มที่มีรายได้น้อยจะมีความพอใจในสภาพเศรษฐกิจของตนมากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการอบรม

แคนเตอร์ (Cantor. 1986) ได้ศึกษาผู้สูงอายุในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ผู้สูงอายุในอเมริกามีสภาพทางเศรษฐกิจดี เนื่องจากระบบประกันสังคม ระบบบำนาญ การดูแลทางด้านสุขภาพจากรัฐ นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้มีอายุ 65 ปีขึ้นไป มีสภาพทางเศรษฐกิจต่ำกว่า และมั่นคงน้อยกว่าผู้ที่มีอายุน้อย เนื่องจากผู้เกษียณอายุขาดรายได้สำคัญไป แหล่งรายได้ที่สำคัญของผู้สูงอายุคือ เงินประกันสังคม และยังพบว่า อเมริกาตั้งแต่ยุคบุกเบิกนั้นเน้นหนักในความสามารถของปัจเจกชนในการที่จะเอาตัวรอด และทำให้สำเร็จโดยมีความช่วยเหลือจาก ผู้อื่นน้อยที่สุดและแม้ว่าเวลาจะผ่านมานานแล้วและถือเป็นมาตรฐานที่บุคคลใช้วัดคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการเปลี่ยนจากความเป็นอิสระมาเป็นการที่ต้องพึ่งพาผู้อื่น และจากการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุรับความช่วยเหลือทางสังคม ที่ต้องการจากครอบครัว เพื่อนฝูง และเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นองค์การที่ไม่เป็นทางการ ต่อเมื่อไม่อาจขอความช่วยเหลือจากเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการดังกล่าวแล้ว ผู้สูงอายุและครอบครัวจึงหันไปขอความช่วยเหลือจากองค์กรที่เป็นทางการของผู้

สูงอายุต้องการ การสร้างสัมพันธภาพใหม่กับบุคคลอื่นเพื่อลดความวิตกกังวลที่มีอยู่ และต้องการ การยอมรับจากบุคคลในครอบครัวและบุคคลอื่น

สรุป การเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุมีความต้องการในการเรียนรู้สื่อต่าง ๆ การจัด ให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสร่วมกันทำกิจกรรม ได้รับความรู้ สื่อและข่าวสารต่าง ๆ ตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม ทำให้ผู้สูงอายุ มองเห็นช่องทางในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตนเอง ได้และมอง ตนเองอย่างมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อสังคม การให้การศึกษาและการเรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ จึงมี ความจำเป็นต่อผู้สูงอายุมาก เพราะสื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ใ้มน้ำว จูงใจ ให้เกิดทัศนคติที่ดี ความรู้ ความเชื่อ และพฤติกรรมที่ดีต่อไปสามารถช่วยให้ผู้สูงอายุปรับตัวเข้ากับสังคมได้

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และสมาชิกชมรมผู้ สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ที่มีเพศต่างกัน มีความต้องการการใช้สื่อทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกัน
2. ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และสมาชิกชมรมผู้ สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ที่มีอายุต่างกัน มีความต้องการการใช้สื่อทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกัน
3. ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และสมาชิกชมรมผู้ สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีความต้องการการใช้สื่อทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกัน
4. ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และสมาชิกชมรมผู้ สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวต่างกัน มีความต้องการการใช้สื่อ ทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกัน
5. ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และสมาชิกชมรมผู้ สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความต้องการการใช้สื่อทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกัน
6. ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และสมาชิกชมรมผู้ สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ที่เป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ ต่างกัน มีความต้องการการใช้ สื่อ ทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกัน
7. ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และสมาชิกชมรมผู้ สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ที่มีการมีงานทำต่างกัน มีความต้องการการใช้สื่อทั้ง 3 ด้าน แตก ต่างกัน

8. ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความต้องการการใช้สื่อทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกัน

9. ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ที่มีประสบการณ์การฝึกอบรม ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างกัน มีความต้องการการใช้สื่อทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้คือ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการสร้างเครื่องมือวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 487 คน และสมาชิกที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 980 คน รวม 1,467 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้มาจากกลุ่มประชากรข้างต้น โดยสุ่มเอามาร์้อยละ 20 ของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้ จำนวน 98 คนและสุ่มเอามาร์้อยละ 10 ของ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ได้จำนวน 98 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 196 คน โดยผู้วิจัยดำเนินการสุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

1. นำรายชื่ออาจารย์ที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 487 คน ดังกล่าวข้างต้น มาทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เอามาร์้อยละ 20 ได้ 98 คน โดยการจับสลากทีละชื่อจนครบจำนวนที่ต้องการ
2. นำรายชื่อสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 980 คน ดังกล่าวข้างต้น มาทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เอามาร์้อยละ 10 ได้ 98 คน โดยการจับสลากทีละชื่อจนครบจำนวนที่ต้องการ
3. นำรายชื่อที่ได้รับมาเป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ , ด้านสื่อบุคคล , ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งนำแนวทางมาจากแบบสอบถามของรองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญแข ประจันปัจฉนิก (2545 : 1 – 7) และแบบสอบถามที่ทำเกี่ยวกับเรื่องผู้สูงอายุอื่น ๆ มาเป็นตัวแบบ โดยแบ่งเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามด้านข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกครอบครัว ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ การมีงานทำ รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์การฝึกอบรมด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ , ด้านสื่อบุคคล , ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนคือ

5	หมายถึง	ต้องการมากที่สุด
4	หมายถึง	ต้องการมาก
3	หมายถึง	ต้องการปานกลาง
2	หมายถึง	ต้องการน้อย
1	หมายถึง	ต้องการน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดด้านข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการจัดสื่อของ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ , ด้านสื่อบุคคล , ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

วิธีการสร้างเครื่องมือวิจัย

ในการสร้างเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ คือ

1. นำแบบสอบถามของ รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญแข ประจวบจักษ์เรื่อง ความต้องการการศึกษาหลังเกษียณอายุของข้าราชการไทยและของคนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มาพิจารณาเป็นแนวทางในการจัดทำแบบสอบถาม
2. นำแบบสอบถามมานำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของแบบสอบถามและการปรับปรุงแก้ไขกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้
3. นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบแล้วและผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วมาให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและภาษาที่ใช้
4. นำแบบสอบถามที่แก้ไขสมบูรณ์แล้วไปดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 196 คนเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2548 และขอให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งกลับคืนผู้วิจัยภายในกำหนดเวลา 2 สัปดาห์ และได้แบบสอบถามคืนมา จำนวน 120 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 60
2. ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2548 ได้โทรศัพท์ติดต่อเพื่อขอให้ส่งแบบสอบถามคืน ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 76 ฉบับ รวมเป็น 196 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่เก็บได้ มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ คัดเลือกเอาฉบับที่สมบูรณ์ไว้วิเคราะห์ข้อมูลต่อไป
2. นำแบบสอบถามมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ทำโดยการใช้เครื่องคำนวณคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ (Statistical Package for Social Science) ในการคำนวณค่าสถิติต่อไปนี้

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีวิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละ จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ การมีงานทำ รายได้ต่อเดือนและประสบการณ์การฝึกอบรมด้านคอมพิวเตอร์

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ใช้วิธีวิเคราะห์การคำนวณ หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เป็นรายด้านและรายข้อ ส่วนเกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ยของน้ำหนักคะแนน ระดับความต้องการใช้ คุณสมบัติความต้องการต่อเนื่องของคะแนน เป็นแนวทางเทียบผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย โดยกำหนดคะแนนต่ำสุดมีค่าไม่ต่ำกว่า 1.00 เป็นคะแนนสูงสุด มีค่าไม่เกิน 5.00 ซึ่งได้แบ่งช่วงคะแนนออกเป็น 5 ช่วง โดยแต่ละช่วงมีความกว้างเท่า ๆ กัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย	4.50 – 5.00	หมายถึง	มีความต้องการมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.50 – 4.49	หมายถึง	มีความต้องการมาก
ค่าเฉลี่ย	2.50 – 3.49	หมายถึง	มีความต้องการปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.50 – 2.49	หมายถึง	มีความต้องการน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.49	หมายถึง	มีความต้องการน้อยที่สุด

ทดสอบสมมติฐานเพื่อการเปรียบเทียบความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จากกลุ่มตัวอย่างเป็นรายด้าน จำแนกตามตัวแปรอิสระ โดยใช้สถิติการทดสอบค่าคะแนนที (t-test for Independent Samples) ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน และสถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบมีหนึ่งตัวประกอบ (One-way Analysis of Variance) หรือ เอฟเทส (F-test)

2.3 วิเคราะห์ข้อมูลจากข้อคำถามปลายเปิด ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ใช้วิธีการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ของคำตอบแต่ละข้อ นำเสนอเรียงลำดับข้อที่มีคะแนนความถี่จากมากไปหาข้อที่มีคะแนนความถี่น้อย ในลักษณะของการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าร้อยละ (บุญชม ศรีสะอาด. 2541 : 101)

1.2 ค่าคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 73)

1.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 79)

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

2.1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ใช้ทดสอบค่าที (t-test)

เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่าสองกลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน โดยใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบมีหนึ่งตัวประกอบ (One-way Analysis of Variance) หรือ เอฟเทส (F-test) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 113)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน จำนวนประชากร
\bar{X}	แทน ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน ค่าที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
F	แทน ค่าที่ใช้พิจารณาใน F - distribution
SS	แทน ผลบวกกำลังสองของคะแนน หรือ Sum of Square
MS	แทน ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน หรือ Means Square
df	แทน ระดับความอิสระ หรือ Degree of Freedom
q	แทน ค่าแตกต่างเป็นรายคู่
*	แทน ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ด้านข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ด้านความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกครอบครัว ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ การมีงานทำ รายได้ต่อเดือนและประสบการณ์การฝึกอบรมด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ตอนที่ 4 ด้านข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 1 ด้านข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่างๆ การมีงานทำ รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์การฝึกอบรมด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ดังปรากฏ ดังตาราง 1 ต่อไปนี้

ตาราง 1 จำนวนและค่าร้อยละ จำแนกตามสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน (N=196)	ร้อยละ (100.00)
1. เพศ		
1.1) ชาย	100	51.02
1.2) หญิง	96	49.98
รวม	196	100.00
2. อายุ		
2.1) 60-70 ปี	75	38.27
2.2) 71 ปีขึ้นไป	121	61.73
รวม	196	100.00
3. สถานภาพสมรส		
3.1) โสด	47	23.98
3.2) สมรส	149	76.02
รวม	196	100.00
4. จำนวนสมาชิก ในครอบครัว		
4.1) ต่ำกว่า 3 คน	47	23.98
4.2) 3 คนขึ้นไป	149	76.02
รวม	196	100.00
5. ระดับการศึกษา		
5.1) ปริญญาตรี	95	48.47
5.2) สูงกว่าปริญญาตรี	32	16.33
5.3) อื่น ๆ (ม.ศ. 5 , ปวช.)	69	35.20
รวม	196	100.00

ตาราง 1 (ต่อ)

สถานภาพ	จำนวน (N = 196)	ร้อยละ (100.00)
6. การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่างๆ		
6.1 เป็นสมาชิกเพียง 1 ชมรมหรือกลุ่ม	166	84.70
6.2 เป็นสมาชิกมากกว่า 1 ชมรม	30	15.30
รวม	196	100.00
7. การมีงานทำ		
7.1 ในปัจจุบันทำงานเต็มเวลาหรือครึ่งเวลา	30	15.31
7.2 ในปัจจุบันไม่ทำงาน	166	84.69
รวม	196	100.00
8. รายได้ต่อเดือน		
8.1 ต่ำกว่า 20,000 บาท	111	56.63
8.2 20,000 -30,000 บาท	77	39.29
8.2 สูงกว่า 30,000 บาท	8	4.09
รวม	196	100.00
9. ประสบการณ์การฝึกอบรมด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์		
9.1 เคย	53	27.04
9.2 ไม่เคย	143	72.96
รวม	196	100.00

จากตาราง 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นเพศชาย จำนวน 100 คน เพศหญิง จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 51.02 และ 49.98 ตามลำดับโดยมีอายุ ระหว่าง 60-70 ปี 75 คน และอายุ 71 ปีขึ้นไป 121 คนคิดเป็นร้อยละ 38.27 และ 61.73 ตามลำดับโดยสถานภาพการสมรสเป็นโสด 47 คน และสมรสแล้ว 149 คน คิดเป็นร้อยละ 23.98 และ 76.02 ตามลำดับโดยจำนวนสมาชิกในครอบครัวต่ำกว่า 3 คน 47 คน และ 3 คนขึ้นไป มี 149 คน คิดเป็นร้อยละ 23.98 และ 76.02 ตามลำดับโดยระดับการศึกษา วุฒิปริญญาตรี 95 คน สูงกว่าปริญญาตรี 32 คน ระดับการศึกษาที่เป็นผู้มี

วุฒิการศึกษา อื่นๆ (มศ. 5 ปวช.) 69 คน คิดเป็นร้อยละ 48.47 , 16.33 และ 35.20 ตามลำดับโดยการเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ เป็นสมาชิกเพียง 1 ชมรมหรือกลุ่ม 166 คน เป็นสมาชิกมากกว่า 1 ชมรม หรือกลุ่ม 30 คน คิดเป็นร้อยละ 84.70 และ 15.30 ตามลำดับ โดยการเมืองานทำ ในปัจจุบันทำงานเต็มเวลาหรือครึ่งเวลา 30 คน ในปัจจุบันไม่ทำงาน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 15.31 และ 84.69 ตามลำดับซึ่งมีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 20,000 บาท 111 คน รายได้ต่อเดือน 20,000 – 30,000 บาท 77 คน และรายได้ต่อเดือนสูงกว่า 30,000 บาท 8 คน คิดเป็นร้อยละ 56.63 , 39.29 และ 4.09 ตามลำดับโดยประสบการณ์การฝึกอบรมด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เคยมีประสบการณ์การฝึกอบรมด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 53 คน ไม่เคยมีประสบการณ์การฝึกอบรมด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 27.04 และ 72.96 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ด้านความต้องการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร โดยรวมรายด้าน และรายข้อผลปรากฏดังตาราง 2 - 5 ต่อไปนี้

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร โดยรวม และรายด้าน

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความต้องการ
1. ด้านสื่อสิ่งพิมพ์	3.32	1.11	ปานกลาง
2. ด้านสื่อบุคคล	3.04	1.12	ปานกลาง
3. ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์	2.61	.87	ปานกลาง
รวม	2.99	0.98	ปานกลาง

จากตาราง 2 พบว่าความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 2.99$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสื่อสิ่งพิมพ์

ด้านสื่อบุคคลและด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.32$, $\bar{X} = 3.04$, $\bar{X} = 2.61$)

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ด้านสื่อสิ่งพิมพ์เป็นรายข้อ

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความต้องการ
1. การอ่านหนังสือพิมพ์ ภาษาไทย-อังกฤษ อย่างน้อย วันละ 1 ฉบับ หรือมากกว่า	3.62	1.08	มาก
2. การอ่านวารสารและนิตยสารเดือนละ 1 ฉบับหรือมากกว่านั้น	3.39	1.23	ปานกลาง
3. การอ่านสารคดีที่มีประโยชน์ต่อคนในวัยสูงอายุ	3.53	1.15	มาก
4. การอ่านหนังสือทุกประเภทเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	3.46	1.27	ปานกลาง
5. การได้รับแผ่นพับโปสเตอร์ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุเช่น โรคภัยไข้เจ็บ, อาหารที่มีประโยชน์, การออกกำลังกาย เป็นต้น	3.53	1.14	มาก
6. การได้รับจุลสารรายสัปดาห์-รายเดือน เฉพาะเรื่อง เช่น การเงิน การท่องเที่ยว งานอดิเรก อาชีพใหม่ๆ เป็นต้น	3.17	1.31	ปานกลาง
7. การได้รับคู่มือที่เป็นประโยชน์ในเรื่องต่างๆ เช่นการดูแล สุขภาพ การลงทุน และการขอมรดกทรัพย์สินประโยชน์ และ บริการต่างๆ ที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุ	3.12	1.47	ปานกลาง
8. การได้รับเอกสารแจ้งเรื่องต่างๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น กองคลัง หรือกระทรวงการคลัง เป็นต้น	3.20	1.28	ปานกลาง
9. การได้รับเอกสารแจ้งเรื่องหรือข่าวต่างๆ จากองค์กรหรือ หน่วยงานต่างๆ ทั้งของไทย และต่างประเทศ เช่น ธนาคาร บริษัท เงินทุนหลักทรัพย์ สมาคมศิษย์เก่า เป็นต้น	3.18	1.27	ปานกลาง
10. การได้รับแผ่นพับที่มีสาระประโยชน์ต่างๆ แก่ผู้สูงอายุ	3.40	1.35	ปานกลาง
11. การได้รับจดหมายข่าวจากชมรมหรือสมาคมที่เป็นสมาชิก เกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ	3.42	1.26	ปานกลาง
12. การได้รับจดหมายข่าวเกี่ยวกับความรู้ใหม่ๆ ในปัจจุบัน	3.02	1.57	ปานกลาง
13. การอ่านหนังสือเกี่ยวกับศาสนาการปฏิบัติธรรม การบำเพ็ญ กุศลของตนเอง เป็นต้น	3.18	.87	ปานกลาง

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความต้องการ
14. การได้รับหนังสือเชิญชวนการร่วมในการสัมมนาต่างๆ หรือการประชุม	3.15	1.14	ปานกลาง
15. การได้รับจดหมายข่าวจากโรงพยาบาล เกี่ยวกับข่าวสารข้อมูลด้านการแพทย์ใหม่ๆ	3.57	1.06	มาก
รวม	3.32	1.11	ปานกลาง

จากตาราง 3 พบว่าความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ด้านสื่อสิ่งพิมพ์มีความต้องการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.32$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ($\bar{X} = 3.62 - 3.53$) ซึ่งมีระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ข้อที่ว่า การอ่านหนังสือพิมพ์ ภาษาไทย-อังกฤษ อย่างน้อยวันละ 1 ฉบับ หรือมากกว่า ($\bar{X} = 3.62$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ข้อที่ว่า การอ่านสารคดีที่มีประโยชน์ต่อคนในวัยสูงอายุและข้อที่ว่า การได้รับแผ่นพับโปสเตอร์ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุเช่น โรคภัยไข้เจ็บ, อาหารที่มีประโยชน์, การออกกำลังกาย เป็นต้น ($\bar{X} = 3.53$, $\bar{X} = 3.53$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ($\bar{X} = 3.46 - 3.02$) ซึ่งมีระดับความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง 11 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ข้อที่ว่า การอ่านหนังสือทุกประเภทเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 3.46$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ข้อที่ว่า การได้รับจดหมายข่าวเกี่ยวกับความรู้ใหม่ๆ ในปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.02$)

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ด้านสื่อบุคคลเป็นรายชื่อ

ข้อความ	\bar{X}	S.D	ระดับความต้องการ
16. การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่จัดโดยชมรมผู้สูงอายุหรือที่อื่น ๆ เดือนละ 1 ครั้ง หรือมากกว่านั้น	3.26	1.28	ปานกลาง
17. การพูดคุยกับบุคคลต่างๆ ที่มีความรู้ เช่น แพทย์, นักวิชาการ สาขาต่างๆ เป็นต้น	3.16	1.15	ปานกลาง
18. การฟังคำบรรยายพิเศษที่มีการจัดขึ้นเป็นครั้งคราวในที่ใดที่หนึ่งเป็นต้น	3.08	1.22	ปานกลาง
19. การศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ ด้วยการพูดคุยกับคนอื่น ๆ	3.16	1.20	ปานกลาง
20. การเข้าร่วมประชุมสัมมนาในที่ต่างๆ ที่มีผู้จัดขึ้น	2.98	1.29	ปานกลาง
21. การฟังคำบรรยายของแพทย์ในหัวข้อพิเศษ เช่น โรคอัลไซเมอร์ โรคหัวใจ เป็นต้น	3.06	1.26	ปานกลาง
22. การได้รับเชิญเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่น ๆ	3.04	1.30	ปานกลาง
23. การได้รับฟังวิทยากรนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์	3.11	1.39	ปานกลาง
24. การได้รับความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับการสัมมนาในหัวข้อต่างๆ เกี่ยวกับสังคมปัจจุบัน	3.13	1.36	ปานกลาง
25. การพูดคุยเรื่องราวต่างๆ กับคนอื่น ๆ ในงานเลี้ยงเพื่อพบปะสังสรรค์	3.01	1.28	ปานกลาง
26. การได้รับโอกาสและมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำช่วยเหลือสังคมหรือคนอื่น ๆ	2.77	1.25	ปานกลาง
27. การได้รับความรู้และความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เข้าไปติดต่อด้วย เช่น แพทย์ในโรงพยาบาล เป็นต้น	2.70	1.20	ปานกลาง
28. การมีกิจกรรมร่วมกับคนอื่น ๆ ในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันสงกรานต์ เป็นต้น	2.79	1.38	ปานกลาง

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อความ	\bar{X}	S.D	ระดับความต้องการ
29. การได้รับโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนเป็นประจำและอย่างต่อเนื่อง	3.23	0.91	ปานกลาง
30. การได้พูดคุยพบปะสังสรรค์กับเพื่อนวัยเดียวกันเพื่อผ่อนคลาย ความเหงา	3.10	1.16	ปานกลาง
รวม	3.04	1.11	ปานกลาง

จากตาราง 4 พบว่าความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ด้านสื่อบุคคล มีความต้องการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.04$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ($\bar{X} = 3.26 - 2.70$) ซึ่งมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง 15 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ว่า การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดโดยชมรมผู้สูงอายุหรือที่อื่น ๆ เดือนละ 1 ครั้ง หรือมากกว่านั้น ($\bar{X}=3.26$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อที่ว่า การได้รับความรู้และความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เข้าไปติดต่อด้วยเช่นแพทย์ในโรงพยาบาล เป็นต้น ($\bar{X} = 2.70$)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาล จุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นรายข้อ

ข้อความ	\bar{X}	S.D	ระดับความต้องการ
31. การหาความรู้ใหม่ๆ จากการชมโทรทัศน์รายการต่างๆ	3.27	1.25	ปานกลาง
32. การฟังวิทยุเพื่อความรู้ใหม่ๆ และคลายความเครียด	3.14	1.30	ปานกลาง
33. การติดต่อสัมพันธ์ทางโทรศัพท์หรือโทรศัพท์มือถือ	2.53	0.86	ปานกลาง
34. การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการสื่อสาร	2.27	1.07	น้อย
35. การเข้าชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและความสนุกสนาน	1.95	0.99	น้อย
36. การใช้ internet เพื่อสืบค้นหาความรู้ใหม่ๆ	2.33	0.91	น้อย
36. การชมรายการโทรทัศน์ช่องต่างๆ ที่บ้านเพื่อความเพลิดเพลินสนุกสนาน	3.00	1.51	ปานกลาง
38. การฟังเพลงต่างๆ เพื่อผ่อนคลายความเครียด	3.16	1.31	ปานกลาง
39. การชมวิดีโอ เพื่อรับความรู้ใหม่ๆ	2.09	1.03	น้อย
40. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนอื่นๆ โดยผ่านทาง internet	1.80	0.99	น้อย
41. การชมรายการข่าวทางโทรทัศน์เพื่อฟังข่าวหรือเหตุการณ์บ้านเมือง	2.81	1.66	ปานกลาง
42. การฟังรายการวิทยุเพื่อผ่อนคลายความเหงาและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	2.91	1.48	ปานกลาง
43. การรับชมรายการสารคดีเพื่อเสริมสร้างความรู้ใหม่ๆ ให้แก่ตนเอง เช่น รายการดิสคัฟเวอรี เป็นต้น	2.99	1.42	ปานกลาง
44. การชมภาพยนตร์สารคดีเพื่อผ่อนคลายความเหงาและเพิ่มพูนความรู้ใหม่ๆ	2.15	1.12	น้อย
45. การชมรายการเฉพาะอย่างในโทรทัศน์ เช่น เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของไทยและต่างประเทศรายการด้านภาษากฎหมาย เป็นต้น	2.89	1.34	ปานกลาง
รวม	2.61	0.87	ปานกลาง

จากตาราง 5 พบว่าความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิก ชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์กรุงเทพมหานคร ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีความต้องการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.61$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ($\bar{X} = 3.27 - 2.53$) ซึ่งมีระดับความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง 9 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ข้อที่ว่า การหาความรู้ใหม่ ๆ จากการชมโทรทัศน์รายการต่างๆ ($\bar{X} = 3.27$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ข้อที่ว่า การติดต่อสัมพันธ์ทางโทรศัพท์หรือโทรศัพท์มือถือ ($\bar{X} = 2.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ($\bar{X} = 2.33 - 1.80$) ซึ่งมีระดับความต้องการอยู่ในระดับน้อย 6 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ข้อที่ว่า การใช้ internet เพื่อสืบค้นหาความรู้ใหม่ๆ ($\bar{X} = 2.33$) และ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อที่ว่า การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนอื่นๆ โดยผ่านทาง internet ($\bar{X} = 1.80$)

ตอนที่ 3. การทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่างๆ และประสบการณ์การฝึกอบรมด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

3.1 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า “ ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ที่มีเพศต่างกัน มีความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุทั้ง 3 ด้านแตกต่างกัน” ผลปรากฏดังตาราง 6 ต่อไปนี้

ตาราง 6 ความแตกต่างของความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ

ความต้องการการใช้สื่อ	ชาย (n =100)		หญิง (n =96)		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านสื่อสิ่งพิมพ์	3.33	1.12	3.32	1.09	0.11
2. ด้านสื่อบุคคล	3.11	1.11	2.96	1.11	0.98
3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	2.58	0.88	2.65	0.87	-0.55
รวม	3.01	0.99	2.97	0.97	0.25

จากตาราง 6 พบว่าความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศโดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความต้องการการใช้สื่อทางด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ด้านสื่อบุคคล และด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเช่นเดียวกัน

3.2 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า “ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ที่มีอายุต่างกัน มีความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกัน” ผลปรากฏดังตาราง 7 ต่อไปนี้

ตาราง 7 ความแตกต่างของความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ

ความต้องการการใช้สื่อ	อายุ 60-70ปี (n =75)		อายุ71ปีขึ้นไป (n =121)		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านสื่อสิ่งพิมพ์	3.86	1.00	3.00	1.04	5.69**
2. ด้านสื่อบุคคล	3.45	1.05	2.78	1.08	4.21**
3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	3.16	0.63	2.28	0.84	7.75**
รวม	3.49	0.85	2.68	0.93	6.14**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 7 พบว่า ความต้องการของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุโดยรวมระหว่างอายุ 60 – 70 ปี และอายุ 71 ปีขึ้นไปมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความต้องการการใช้สื่อ ทางด้าน สื่อสิ่งพิมพ์ ด้านสื่อบุคคล และด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกัน

3.3 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ว่า "ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกัน" ผลปรากฏดังตาราง 8 ต่อไปนี้

ตาราง 8 ความแตกต่างของความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพสมรส

ความต้องการการใช้สื่อ	โสด (n=47)		สมรส (n=149)		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านสื่อสิ่งพิมพ์	2.92	0.84	3.45	1.15	-2.90**
2. ด้านสื่อบุคคล	2.67	0.87	3.15	1.16	-2.62**
3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	2.23	0.76	2.70	0.89	-2.61**
รวม	2.65	0.78	3.10	1.01	-2.80**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 8 พบว่า ความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพสมรสโดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความต้องการการใช้สื่อทางด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ด้านสื่อบุคคล และด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 เช่นเดียวกันโดยที่สถานภาพสมรสมีความต้องการการใช้สื่อสูงกว่าสถานภาพโสด

3.4 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4 ที่ว่า "ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒและสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวต่างกัน มีความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกัน" ผลปรากฏดังตาราง 9 ต่อไปนี้

ตาราง 9 ความแตกต่างของความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว

ความต้องการการใช้สื่อ	ต่ำกว่า 3 คน (n=47)		3 คนขึ้นไป (n=149)		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านสื่อสิ่งพิมพ์	4.03	1.02	3.12	1.04	5.26**
2. ด้านสื่อบุคคล	3.71	1.10	2.85	1.03	4.73**
3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	2.99	0.76	2.51	0.88	3.54**
รวม	3.57	0.91	2.81	0.93	4.93**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 9 พบว่า ความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัวโดยรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความต้องการการใช้สื่อ ทางด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ด้านสื่อบุคคล และด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 เช่นเดียวกัน โดยที่จำนวนสมาชิกในครอบครัวต่ำกว่า 3 คนที่มีความต้องการการใช้สื่อสูงกว่าจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 คนขึ้นไป

3.5 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 6 ที่ว่า " ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ที่เป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ ต่างกัน มีความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุทั้ง 3 ด้านแตกต่างกัน" ผลปรากฏดังตาราง 10 ต่อไปนี้

ตาราง 10 ความแตกต่างของความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ

ความต้องการการใช้สื่อ	การเป็นสมาชิกชมรมเพียง 1 ชมรมหรือกลุ่มต่างๆ (n = 166)		การเป็นสมาชิกชมรมมากกว่า 1 ชมรมหรือกลุ่ม (n = 30)		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านสื่อสิ่งพิมพ์	3.13	1.06	4.41	0.64	-6.39**
2. ด้านสื่อบุคคล	2.86	1.09	4.00	0.67	-5.47**
3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	2.45	0.83	3.49	0.49	-6.55**
รวม	2.82	0.94	3.97	0.52	-6.49**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 10 พบว่า ความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ โดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุ ทางด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ด้านสื่อบุคคล และด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 เช่นเดียวกันโดยที่การเป็นสมาชิกชมรมมากกว่า 1 ชมรมหรือกลุ่มมีความต้องการการใช้สื่อสูงกว่าการเป็นสมาชิกชมรมเพียง 1 ชมรมหรือกลุ่มต่างๆ

3.6 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 7 ที่ว่า " ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ที่มีงานทำต่างกันมีความต้องการใช้สื่อของผู้สูงอายุทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกัน"ผลปรากฏดังตาราง 11 ต่อไปนี้

ตาราง 11 ความแตกต่างของความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการมีงานทำ

ความต้องการการใช้สื่อ	ในปัจจุบัน ทำงานเต็มเวลา หรือครึ่งเวลา (n =30)		ในปัจจุบันไม่ ทำงาน (n =166)		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านสื่อสิ่งพิมพ์	3.42	1.02	2.31	1.12	0.52
2. ด้านสื่อบุคคล	3.10	1.11	3.02	1.12	0.32
3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	2.80	0.87	2.58	0.87	1.24
รวม	3.10	0.94	2.97	0.99	0.70

จากตาราง 11 พบว่าความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการมีงานทำโดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุ ทางด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ด้านสื่อบุคคล และด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเช่นเดียวกัน

3.7 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 9 ที่ว่า “ ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ที่มีประสบการณ์การฝึกอบรมด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ต่างกัน มีความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกัน” ผลปรากฏดังตาราง 12 ต่อไปนี้

ตาราง 12 ความแตกต่างของความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์การฝึกอบรมด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ความต้องการการใช้สื่อ	เคย (n =53)		ไม่เคย (n =143)		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านสื่อสิ่งพิมพ์	4.51	0.66	2.89	0.89	11.94**
2. ด้านสื่อบุคคล	4.29	0.72	2.57	0.84	13.01**
3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	3.51	0.49	2.28	0.74	11.15**
รวม	4.10	0.51	2.58	0.77	13.25**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 12 พบว่าความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการเคยมีประสบการณ์การฝึกอบรมด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยรวม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุ ทางด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ด้านสื่อบุคคล และด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 เช่นเดียวกัน

3.8 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 5 ข้อที่ว่า “ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ที่มีการศึกษาต่างกันมีความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุทั้ง 3 ด้านแตกต่างกัน” ผลปรากฏดังตาราง 13 ต่อไปนี้

ตาราง 13 ความแตกต่างของความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และ สมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา

ด้าน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
1.ด้านสื่อสิ่งพิมพ์	ระหว่างกลุ่ม	2	76.19	38.09	44.97**
	ภายในกลุ่ม	193	163.49	.84	
	รวม	195	239.68		
2.ด้านสื่อบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	2	76.28	38.14	44.01**
	ภายในกลุ่ม	193	167.26	.86	
	รวม	195	243.55		
3.ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์	ระหว่างกลุ่ม	2	59.30	29.65	62.48**
	ภายในกลุ่ม	193	91.59	.47	
	รวม	195	150.90		
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	2	70.13	35.06	57.08**
	ภายในกลุ่ม	193	118.55	.61	
	รวม	195	188.68		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 13 พบว่า ความต้องการการใช้สื่อผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร โดยรวมเมื่อจำแนกตามการศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความต้องการการใช้สื่อ ทางด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ด้านสื่อบุคคลและด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการทดสอบโดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' s Method)ต่อไป ผลปรากฏดังตารางที่ 14 ต่อไปนี้

ตาราง 14 ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครมีความต้องการใช้สื่อ จำแนกตาม การศึกษา ด้านสื่อสิ่งพิมพ์

การศึกษา	อื่นๆ (ม.ศ.5 ,ปวช)			
	สูงกว่า ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี	ปริญญาตรี	
	\bar{X}	2.48	3.65	3.83
อื่นๆ (ม.ศ.5 ,ปวช)	2.48	-	1.16**	1.34**
สูงกว่าปริญญาตรี	3.65	-	-	0.18
ปริญญาตรี	3.83	-	-	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 14 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครที่มีระดับการศึกษา ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีมีความต้องการใช้ด้านสื่อสิ่งพิมพ์สูงกว่าผู้มีระดับการศึกษา อื่น ๆ (ม.ศ.5 ,ปวช) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($\bar{X} = 3.83$, $\bar{X} = 3.65$, $\bar{X} = 2.48$) ส่วนคู่อื่น ๆ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 15 ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและ สมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครมีความต้องการใช้สื่อ จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านสื่อบุคคล

การศึกษา	อื่นๆ (ม.ศ.5 ,ปวช)			
	สูงกว่า ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี	ปริญญาตรี	
	\bar{X}	2.20	3.25	3.57
อื่นๆ (ม.ศ.5 ,ปวช)	2.20	-	1.04**	1.36**
สูงกว่าปริญญาตรี	3.25	-	-	0.32
ปริญญาตรี	3.57	-	-	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 15 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี มีความต้องการใช้ด้านสื่อบุคคลสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาอื่น ๆ (ม.ศ.5 ,ปวช) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($\bar{X} = 3.57$, $\bar{X} = 3.25$, $\bar{X} = 2.20$) ส่วนคู่อื่น ๆ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 16 ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครมีความต้องการใช้สื่อ จำแนกตามการศึกษา ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

การศึกษา	อื่น ๆ (ม.ศ.5 ,ปวช)			สูงกว่า ปริญญาตรี	ปริญญาตรี
	\bar{X}				
	\bar{X}	1.89	2.73	3.10	
อื่น ๆ (ม.ศ.5 ,ปวช)	1.89	-	0.54**	1.21**	
สูงกว่าปริญญาตรี	2.73	-	-	0.37	
ปริญญาตรี	3.10	-	-	-	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 16 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี มีความต้องการใช้ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาอื่น ๆ (ม.ศ.5, ปวช) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($\bar{X} = 3.10$, $\bar{X} = 2.73$, $\bar{X} = 1.89$) ส่วนคู่อื่น ๆ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.9 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 8 ข้อที่ว่า " ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันมีความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุทั้ง 3 ด้านแตกต่างกัน " ผลปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 17 ความแตกต่างของความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

ด้าน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
1. ด้านสื่อสิ่งพิมพ์	ระหว่างกลุ่ม	2	60.14	30.07	32.33*
	ภายในกลุ่ม	193	179.53	.93	
	รวม	195	239.68		
2. ด้านสื่อบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	2	53.16	26.58	26.94*
	ภายในกลุ่ม	193	190.38	.98	
	รวม	195	243.55		
3. ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์	ระหว่างกลุ่ม	2	36.61	18.30	30.91*
	ภายในกลุ่ม	193	114.29	.59	
	รวม	195	150.90		
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	2	49.17	24.58	34.01*
	ภายในกลุ่ม	193	139.50	.72	
	รวม	195	188.68		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 17 พบว่า ความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร โดยรวมเมื่อจำแนกตามรายได้ต่อเดือนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุทางด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ด้านสื่อบุคคลและด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เมื่อจำแนกตามรายได้ต่อเดือนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการทดสอบโดยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method) ต่อไป ผลปรากฏดังตารางที่ 18 - 20 ต่อไปนี้

ตาราง 18 ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและ
ชมรม ผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครมีความต้องการใช้สื่อ จำแนกตาม
รายได้ ด้านสื่อสิ่งพิมพ์

รายได้	ต่ำกว่า 20,000 บาท 20,000 – 30,000 บาท สูงกว่า 30,000 บาท			
	\bar{X}	2.85	3.90	3.32
ต่ำกว่า 20,000 บาท	2.85	-	1.04**	1.58**
20,000 – 30,000 บาท	3.90	-	-	0.58
สูงกว่า 30,000 บาท	3.32	-	-	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 18 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒและชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ที่มีรายได้สูงกว่า
30,000 บาทและมีรายได้ 20,000 บาท – 30,000 บาท มีความต้องการการใช้สื่อด้านสื่อสิ่งพิมพ์
สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($\bar{X} = 3.32$
, $\bar{X} = 3.90$, $\bar{X} = 2.85$) ส่วนคู่อื่น ๆ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 19 ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและ
ชมรม ผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครมีความต้องการใช้สื่อ จำแนกตาม
รายได้ ด้านสื่อบุคคล

รายได้	ต่ำกว่า 20,000 บาท 20,000 – 30,000 บาท สูงกว่า 30,000 บาท			
	\bar{X}	2.58	3.60	3.86
ต่ำกว่า 20,000 บาท	2.58	-	1.02**	1.27**
20,000 – 30,000 บาท	3.60	-	-	0.26
สูงกว่า 30,000 บาท	3.86	-	-	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 19 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ที่มีรายได้สูงกว่า 30,000 บาทและมีรายได้ 20,000 บาท – 30,000 บาท มีความต้องการใช้สื่อด้านสื่อบุคคลสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($\bar{X} = 3.86$, $\bar{X} = 3.60$, $\bar{X} = 2.58$) ส่วนคู่อื่น ๆ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 20 ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครมีความต้องการใช้สื่อ จำแนกตามระดับรายได้ ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

รายได้		ต่ำกว่า 20,000 บาท	20,000 – 30,000 บาท	สูงกว่า 30,000 บาท
	\bar{X}	2.25	3.03	3.66
ต่ำกว่า 20,000 บาท	2.25	-	0.77**	1.41**
20,000 – 30,000 บาท	3.03	-	-	0.63
สูงกว่า 30,000 บาท	3.66	-	-	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 20 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ที่มีระดับรายได้สูงกว่า 30,000 บาท และ ระดับรายได้ 20,000 – 30,000 บาท มีความต้องการใช้สื่อด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($\bar{X} = 3.66$, $\bar{X} = 3.03$, $\bar{X} = 2.25$) ส่วนคู่อื่น ๆ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ 4 ด้านข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการใช้สื่อให้แก่ผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแสมสาชกขมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร

สำหรับข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการจัดการใช้สื่อให้แก่ผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแสมสาชกขมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร มีผู้ให้ข้อเสนอแนะ สรุปได้ดังตาราง 21 ต่อไปนี้

ตารางที่ 21 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจัดการใช้สื่อให้แก่ผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
ด้านสื่อสิ่งพิมพ์	
1. ควรจัดทำหนังสือ แผ่นพับ ป้ายโฆษณาตัวโต ๆ ให้ผู้สูงอายุอ่านง่าย	30
2. จัดให้มีสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีประโยชน์ของผู้สูงอายุ เช่น ด้านอาหาร ด้านสุขภาพ เป็นต้น	15
3. สื่อควรเสนอข่าวสารที่มีประโยชน์ทางสร้างสรรค์ให้แก่สังคม	10
ด้านสื่อบุคคล	
1. ควรจัดแพทย์หรือวิทยากรบรรยายให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุด้านการดูแลสุขภาพ เป็นต้น	20
2. สื่อควรมีการยกย่องเชิดชูบุคคลที่กระทำดีให้แก่สังคมเพื่อให้สังคมได้รับรู้อย่างต่อเนื่อง	18
ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์	
1. ควรจัดให้มีรายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ	32
2. ควรจัดทำ Website เรื่องต่างๆเกี่ยวกับผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุได้ใช้ประโยชน์	20
3. รัฐควรให้ผู้สูงอายุมีความก้าวหน้าในด้านเทคโนโลยี	15
ด้านอื่น ๆ	
1. ควรจัดสวนสาธารณะที่มีดอกไม้ ต้นไม้ บรรยากาศดี ๆ ให้มากในเมืองใหญ่ ๆ เช่น กรุงเทพฯ เป็นต้น	40
2. ควรจัดให้มีชมรมของผู้สูงอายุมาก ๆ ในที่ต่าง ๆ เพื่อจะได้จัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในการพบปะสังสรรค์	14

จากตาราง 21 พบว่าข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการใช้สื่อให้แก่ผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ไว้เป็นรายด้านดังนี้

ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ข้อเสนอแนะเรียงลำดับความถี่สูงสุด ตามลำดับดังนี้คือ ข้อที่ว่า ควรจัดทำหนังสือ แผ่นพับ ป้ายโฆษณาตัวโต ๆ ให้ผู้สูงอายุอ่านง่าย (30) ข้อที่ว่าจัดให้มีสื่อ สิ่งทีประโยชน์ของผู้สูงอายุ เช่น ด้านอาหาร ด้านสุขภาพ เป็นต้น (15) ข้อที่ว่าสื่อ ควรเสนอข่าวสารที่มีประโยชน์ทางสร้างสรรค์ให้แก่สังคม (10)

ด้านสื่อบุคคล ข้อเสนอแนะเรียงลำดับความถี่สูงสุด ตามลำดับดังนี้ คือ ข้อที่ว่าควรจัดแพทย์หรือวิทยากรบรรยายให้ความรู้ในแก่ผู้สูงอายุด้านการดูแลสุขภาพ เป็นต้น (20) สื่อ ควรมีการยกย่องเชิดชูบุคคลที่กระทำดีให้สังคมเพื่อให้ได้รับรู้อย่างต่อเนื่อง (18)

ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ข้อเสนอแนะ เรียงลำดับความถี่สูงสุด ตามลำดับดังนี้ คือ ข้อที่ว่าควรจัดให้มีรายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ (32) ควรจัดทำ Website เรื่องต่างๆเกี่ยวกับผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุได้ใช้ประโยชน์ (20) ข้อที่ว่ารัฐควรให้ผู้สูงอายุมีความก้าวหน้าในด้านเทคโนโลยี (15)

ด้านอื่น ๆ ข้อเสนอแนะเรียงลำดับความถี่สูงสุด ตามลำดับดังนี้ คือ ข้อที่ว่าควรจัดสวนสาธารณะที่มีดอกไม้ ต้นไม้ บรรยากาศดี ๆ ให้มากในเมืองใหญ่ ๆ เช่น กรุงเทพฯ เป็นต้น (40) ควรจัดให้มีชมรมของผู้สูงอายุหลายๆ ในที่ต่าง ๆ เพื่อจะได้จัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในการพบปะสังสรรค์ (14)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง ความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุ ที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัย ได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุ ที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ด้านสื่อบุคคล และด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์
2. เพื่อเปรียบเทียบความความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุ ที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปรด้าน เพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่างๆ การมีงานทำ รายได้ต่อเดือน ประสบการณ์การฝึกอบรมด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่นคอมพิวเตอร์ เป็นต้น
3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดสื่อให้แก่ผู้สูงอายุ ที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่ภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานอื่นๆ ตลอดจนสถาบัน องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นข้อมูลในการนำไปวางแผนการจัดโครงการ หรือกิจกรรมด้านสื่อให้กับผู้สูงอายุ
2. ผลจากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุให้กับบุคคลต่าง ๆ ที่สนใจเรื่องผู้สูงอายุ และตัวผู้สูงอายุเอง ในการใช้สื่อเพื่อเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน
3. ทำให้ได้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ในการจัดสื่อ ให้แก่ผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 487 คน และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาล จุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 980 คน รวม 1,467 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้มาโดยการสุ่มมาร้อยละ 20 ของผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 98 คน และสุ่มมาร้อยละ 10 ของชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ จำนวน 98 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 196 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาล จุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับความต้องการการใช้สื่อ 3 ด้าน คือ ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ด้านสื่อ บุคคล และด้าน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งปรับจากแบบสอบถามของ เพ็ญแข ประจวบจันทน์ (2545 : 1-7) โดยแบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นคำถามด้านข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิก ครอบครัว ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่างๆ การมีงานทำ รายได้ต่อเดือน และ ประสบการณ์การฝึกอบรมด้านอิเล็กทรอนิกส์

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร แบ่ง เป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ด้านสื่อบุคคล และด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีลักษณะเป็นมาตรา ส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยใช้ เกณฑ์การให้คะแนนคือ

5	หมายถึง	ต้องการมากที่สุด
4	หมายถึง	ต้องการมาก
3	หมายถึง	ต้องการปานกลาง
2	หมายถึง	ต้องการน้อย
1	หมายถึง	ต้องการน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดด้านข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการการใช้สื่อสารสนเทศของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ , ด้านสื่อบุคคล , ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

วิธีการสร้างเครื่องมือวิจัย

ในการสร้างเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ คือ

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการวิจัยครั้งนี้ เพื่อนำเนื้อหามาสร่างเป็นแบบสอบถาม โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาและความมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้
2. นำแบบสอบถามของ รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญแข ประจวบจักษ์ (2545) เรื่อง ความต้องการการศึกษาหลังเกษียณอายุของข้าราชการไทย มาพิจารณาเพื่อการปรับปรุงมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้
3. นำแบบสอบถามมานำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของแบบสอบถามและการปรับปรุงแก้ไขกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้
4. นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบแล้วและผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วมาให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์หวน พิณรุพันธ์ รองศาสตราจารย์นายแพทย์บรรพต บุญศิริ อาจารย์กัมปนาท บริบูรณ์ ได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและภาษาที่ใช้
5. นำแบบสอบถามที่แก้ไขสมบูรณ์แล้วไปดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 196 คนเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2548 และขอให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งกลับคืนผู้วิจัยภายในกำหนดเวลา 2 สัปดาห์ และได้แบบสอบถามคืนมา จำนวน 120 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 60
2. ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2548 ได้โทรศัพท์ติดต่อเพื่อขอให้ส่งแบบสอบถามคืน ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 76 ฉบับ รวมเป็น 196 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่เก็บได้ มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติของการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกครอบครัว ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ

การมีงานทำ รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์การฝึกอบรมด้านอิเล็กทรอนิกส์ ทำการวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ แล้วคำนวณค่าร้อยละ

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุ ที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร วิเคราะห์โดยวิธีการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุ ที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปรอิสระ ใช้ t-test ทดสอบความแปรปรวนใช้ One-way ANOVA (One-way Analysis of Variance) หรือ F-test และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method)

3. แบบสอบถามตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด ทำการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ จัดเรียงลำดับจำนวนความถี่จากมากไปหาน้อยในลักษณะการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนตัวของผู้สูงอายุ ที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 196 คน เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่างๆ การมีงานทำ รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์การฝึกอบรมด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สรุปได้ดังนี้

1.1 เพศ พบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศชายจำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 51.02 เพศหญิง จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 49.98

1.2 อายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่มีอายุ 71 ปีขึ้นไป จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 61.73 มีอายุ 60-70 ปี จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 38.27

1.3 สถานภาพสมรส พบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัย

ศรีนครินทร์วิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่มากมีสถานภาพสมรส จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 76.02 มีสถานภาพโสด จำนวน 47 คน คิดเป็นละ 23.98

1.4 จำนวนสมาชิกในครอบครัว พบว่าผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครที่เป็น กลุ่มตัวอย่าง ที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 คนขึ้นไป จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 76.02 มี จำนวนสมาชิกในครอบครัว ต่ำกว่า 3 คน จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 23.98

1.5 ระดับการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัย ศรีนครินทร์วิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่มีการศึกษาระดับจบปริญญาตรี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 48.47 ที่มีระดับการศึกษา มศ.5, ปวช. จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 35.20 และมีการระดับศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 16.33 ตามลำดับ

1.6 การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่างๆ พบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครที่เป็น กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้เป็นสมาชิกเพียง 1 ชมรม จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 84.70 เป็นผู้เป็น สมาชิกมากกว่า 1 ชมรม จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 15.30

1.7 การมีงานทำ พบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัย ศรีนครินทร์วิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในปัจจุบันเป็นผู้ไม่ทำงาน จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 84.69 เป็นผู้ทำงานเต็มเวลาหรือครึ่ง เวลา จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 14.29 ตามลำดับ

1.8 รายได้ต่อเดือน พบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัย ศรีนครินทร์วิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้มียาได้ต่ำกว่า 20,000 บาท จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 56.63 เป็นผู้มียาได้ 20,000-30,000 บาท จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 39.29 และเป็นผู้มียาได้สูงกว่า 30,000 บาท จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 4.09 ตามลำดับ

1.9 ประสบการณ์การฝึกอบรมด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรม ผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้ไม่เคยมีประสบการณ์ในการฝึกอบรมจำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 72.96 และเป็นผู้เคยมีประสบการณ์ในการฝึกอบรม จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 27.04

2. ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความต้องการการใช้สื่อในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.99$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ($\bar{X} = 3.32$) ด้านสื่อบุคคล ($\bar{X} = 3.04$) และด้าน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ($\bar{X} = 2.61$)

3. การเปรียบเทียบความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏผล ดังนี้

3.1 ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความต้องการการใช้สื่อ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีความต้องการการใช้สื่อ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้ที่อายุ 60 – 70 ปีมีความต้องการการใช้สื่อสูงกว่าผู้ที่อายุ 71 ปีขึ้นไป

3.3 ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีความต้องการการใช้สื่อ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่สถานภาพสมรสมีความต้องการการใช้สื่อสูงกว่าสถานภาพโสด

3.4 ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวแตกต่างกัน มีความต้องการการใช้สื่อ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่จำนวนสมาชิกในครอบครัวต่ำกว่า 3 คนที่มีความต้องการการใช้สื่อสูงกว่าจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 คนขึ้นไป

3.5 ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

มีความต้องการการใช้สื่อ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.6 ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่างๆ แตกต่างกัน มีความต้องการการใช้สื่อ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.7 ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่มีสถานภาพการทำงานแตกต่างกัน มีความต้องการการใช้สื่อ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.8 ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความต้องการการใช้สื่อ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.9 ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่มีประสบการณ์การฝึกอบรมด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกัน มีความต้องการการใช้สื่อ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. สำหรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการการใช้สื่อ ของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ข้อเสนอแนะเรียงลำดับความถี่สูงสุด ตามลำดับดังนี้คือ ข้อที่ว่า ควรจัดทำหนังสือ แผ่นพับ ป้ายโฆษณาตัวโต ๆ ให้ผู้สูงอายุอ่านง่าย (30) ข้อที่ว่าจัดให้มีสื่อ สิ่งทีประโยชน์ของผู้สูงอายุ เช่น ด้านอาหาร ด้านสุขภาพ เป็นต้น (15) ข้อที่ว่าสื่อ ควรเสนอข่าวสารที่มีประโยชน์ทางสร้างสรรค์ให้แก่สังคม (10)

ด้านสื่อบุคคล ข้อเสนอแนะเรียงลำดับความถี่สูงสุด ตามลำดับดังนี้ คือ ข้อที่ว่าควรจัดแพทย์หรือวิทยากรบรรยายให้ความรู้ในแก่ผู้สูงอายุด้านการดูแลสุขภาพ เป็นต้น (20) สื่อ ควรมีการยกย่องเชิดชูบุคคลที่กระทำดีให้สังคมเพื่อให้ได้รับรู้อย่างต่อเนื่อง (18)

ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ข้อเสนอแนะ เรียงลำดับความถี่สูงสุด ตามลำดับดังนี้ คือ ข้อที่ว่าควรจัดให้มีรายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ (32) ควรจัดทำ Website เรื่องต่างๆเกี่ยวกับ

ผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุได้ใช้ประโยชน์ (20) ข้อที่ว่ารัฐควรให้ผู้สูงอายุมีความก้าวหน้าในด้านเทคโนโลยี (15)

ด้านอื่น ๆ ข้อเสนอแนะเรียงลำดับความถี่สูงสุด ตามลำดับดังนี้ คือ ข้อที่ว่าควรจัดสวนสาธารณะที่มีดอกไม้ ต้นไม้ บรรยากาศดี ๆ ให้มากในเมืองใหญ่ ๆ เช่น กรุงเทพฯ เป็นต้น (40) ควรจัดให้มีชมรมของผู้สูงอายุมากๆ ในที่ต่าง ๆ เพื่อจะได้จัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในการพบปะสังสรรค์ (14)

อภิปรายผล

จากการศึกษาความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ผลการวิเคราะห์ ปรากฏประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายได้ ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า ความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุไทยยังมีความจำเป็นต้องใช้สื่อในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับน้อยก็เป็นได้ เนื่องจากยังนิยมรูปแบบการสื่อสารกับผู้อื่นในลักษณะตัวต่อตัวอยู่ ซึ่งเป็นลักษณะของการสื่อสารที่พบในสังคมไทยโดยทั่วไป และอีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะว่าสังคมไทยไม่นิยมการอ่านมากนัก ซึ่งจากการวิจัยพบว่า คนไทยอ่านหนังสือน้อยมากต่อวันซึ่งรวมทั้งผู้สูงอายุด้วย จึงทำให้การใช้สื่อของผู้สูงอายุมีไม่มากนักก็เป็นได้ และเมื่อพิจารณาความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับ พบว่า

1.1 ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ พบว่า ความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ในด้านนี้มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุยังมีปริมาณน้อยก็เป็นได้ ดังจะเห็นได้จากการที่ผู้สูงอายุ แสดงความคิดเห็นว่าความต้องการการใช้สื่อ เช่น สารคดีที่มีประโยชน์ต่อคนในวัยสูงอายุในระดับมาก

1.2 ด้านสื่อบุคคล พบว่า ความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ที่จัดให้สำหรับผู้สูงอายุยังสนองความต้องการไม่ได้เท่าที่ควร ทำให้ผู้สูงอายุมองไม่เห็นความสำคัญการรับสื่อด้านนี้ก็เป็นได้ จะเห็นได้จากการที่ผู้สูงอายุมีความต้องการกิจกรรมด้านสื่อบุคคลทุกกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะการได้รับความรู้และความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เข้าไปติดต่อกับ เช่น แพทย์ในโรงพยาบาล เป็นต้น อยู่ในระดับต่ำกว่าความต้องการด้านอื่น ๆ

1.3 ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการให้ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ โดยเฉพาะเทคโนโลยีด้านสารสนเทศแก่ผู้สูงอายุ ในปัจจุบันยังมีหน่วยงานที่จัดบริการด้านนี้ให้แก่ผู้สูงอายุยังน้อยอยู่มาก ทำให้ความต้องการในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของผู้สูงอายุอยู่ในระดับน้อยอีกประการหนึ่งพบว่าผู้สูงอายุของไทยจำนวนมากไม่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์ เป็นต้น ทำให้ใช้ไม่เป็นและเห็นว่าเป็นเรื่องยุ่งยากและไม่ให้ความสนใจมากนัก

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความต้องการความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปรอิสระ คือ เพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกหรือกลุ่มต่างๆ การมีงานทำ รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์การฝึกอบรมด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พบผลดังนี้คือ

2.1 เพศ พบว่าผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน มีความต้องการการใช้สื่อที่โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ที่เป็นเช่นนี้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเพศชายหรือเพศหญิงมีความต้องการการใช้สื่อต่างด้านต่างๆ ได้เท่าเทียมกัน ซึ่งความต้องการของผู้สูงอายุไม่ได้มีความแตกต่างไปจากความต้องการพื้นฐานของบุคคลโดยทั่วไป นักผู้สูงอายุต้องการปัจจัยจำเป็นพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิตเช่นบุคคลทั่วไป และยังต้องการการได้รับการยอมรับการดูแลและความสุขทางใจเพิ่มขึ้นอีกด้วย (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร.2534 : 24-26) ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ ไฉไล พึ่งจันทร์เดช (2546 : 82) ที่ศึกษาความต้องการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ศูนย์บริการชุมชนคลองเตย กรุงเทพมหานคร พบว่าผู้สูงอายุที่มีเพศต่างกันมีความต้องการประกอบอาชีพแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 อายุ ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ที่มีอายุต่างกัน มีความต้องการการใช้สื่อ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ที่เป็นเช่นนี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เมื่อผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ก็จะมีการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายและจิตใจเป็นลำดับมากขึ้นตามลำดับทำให้มีความต้องการที่จะได้รับการบริการหรือการดูแลจากผู้อื่นมากขึ้น ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าผู้สูงอายุที่มีอายุต่างกันจะมีความต้องการแตกต่างกัน ผลที่พบในครั้งนี้สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ ภควิตร คำพวง (2541 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความต้องการการบริการสำหรับผู้สูง

อายุของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่าผู้สูงอายุที่มีอายุต่างกันมีความต้องการการบริการโดยรวมแตกต่างกัน

2.3 สถานภาพสมรส พบว่าผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีความต้องการการใช้สื่อ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ที่เป็นเช่นนี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้สูงอายุที่เป็นโสดและสมรสมีเวลาว่างในการใช้สื่อประเภทต่าง ๆ ไม่เท่ากัน จึงทำให้มีความต้องการใช้สื่อไม่เท่ากันก็เป็นได้ ซึ่งผลอันนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของมาลี รัชตะนาวิน (2534 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาความต้องการในการรับบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา พบว่า ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรานบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร และผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรานบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี ที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีความต้องการรับบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนแตกต่างกัน

2.4 จำนวนสมาชิกในครอบครัว พบว่าผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวต่างกัน มีความต้องการการใช้สื่อ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวแตกต่างกันจะมีการปรับตัวแตกต่างกัน และต้องการรูปแบบของการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ แตกต่างกันก็เป็นได้ จึงทำให้มีความต้องการการใช้สื่อแตกต่างกันและเป็นไปได้ว่าผู้สูงอายุที่อยู่ในครอบครัวขนาดเล็ก จะมีความต้องการการใช้สื่อมาก ผู้สูงอายุ ที่อยู่ในครอบครัวขนาดใหญ่ ทั้งนี้เพื่อขจัดความเหงาและต้องการการปฏิสัมพันธ์กับคนภายนอกมากกว่า ผู้ที่อยู่ในครอบครัวขนาดใหญ่ซึ่งผลของการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พรทิพย์ ชลิ่งสุทธิ (2532 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาปัญหาและความต้องการของคนชราในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการในระดับสูงที่จะได้รับการดูแล เอาใจใส่ความเห็นอกเห็นใจ และการยอมรับจากลูกหลาน และคนอื่น

2.5 ระดับการศึกษา พบว่าผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความต้องการการใช้สื่อ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ โดยที่ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามีความต้องการการใช้สื่อสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการใช้สื่อมากหรือน้อยนั้น เกิดจากประสบการณ์เดิมที่มีมาก่อน ของผู้สูงอายุ รวมทั้งทักษะและความเคยชินในการใช้สื่อประเภทต่าง ๆ ที่จะต้องอาศัยระดับการศึกษาเดิมด้วยส่วนหนึ่ง และผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าย่อมมีประสบการณ์ส่วนนี้มากกว่าผู้ที่มีระดับการ

การศึกษาต่ำกว่าก็เป็นได้ ผลของการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ไฉไล พึ่งจันทร์เดช (2546 : 83) ที่ศึกษาความต้องการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ศูนย์บริการชุมชนคลองเตย กรุงเทพมหานคร พบว่าผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับ ประถมศึกษาต้องการประกอบอาชีพด้านพาณิชยกรรมสูงกว่าผู้สูงอายุที่ไม่ได้เรียน

2.6 การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ พบว่าผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ที่เป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่างๆ ต่างกัน มีความต้องการการใช้สื่อ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้นั้น อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มหลายกลุ่ม จะมีการปฏิสัมพันธ์อยู่ในวงกว้าง และมีความต้องการที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ มากกว่าผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มเพียงกลุ่มเดียวก็เป็นไปได้ ซึ่งผลอันนี้สอดคล้องกับแนวคิดตามทฤษฎีกิจกรรมทางสังคม (Activity Theory) ที่ว่ากิจกรรมต่างๆ ที่ผู้สูงอายุทำอยู่อยู่กับระบบการปฏิสัมพันธ์ที่มีกับผู้อื่น และยังมีการปฏิสัมพันธ์มากขึ้นเท่าไร กิจกรรมก็จะมีมากขึ้นเท่านั้น (เพ็ญแข ประจวบจันติก. 2545 : 120)

2.7 การมีงานทำ พบว่าผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ที่มีงานทำต่างกัน มีความต้องการการใช้สื่อ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่นิยมการทำงานก็เป็นได้และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จากงานวิจัยครั้งนี้ผู้ที่ไม่มีการทำงาน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 84.69 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

2.8 รายได้ต่อเดือน พบว่าผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความต้องการการใช้สื่อ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการมีสภาพทางเศรษฐกิจที่ดี ทำให้สามารถใช้จ่ายและจัดหาสื่อต่างๆ ได้มากขึ้น ก็เป็นได้ ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ พบว่าผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ที่มีรายได้ 20,000-30,000 บาท และผู้ที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท มีความต้องการใช้สื่อในทุกด้านสูงกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท ซึ่งผลงานวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ แชทฟิลด์ (Chatfield . 1977) ที่ศึกษาความพึงพอใจต่อชีวิตของผู้สูงอายุอเมริกัน พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์โดยตรงกับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ และรายไดยังมีผลต่อระดับสุขภาพของผู้สูงอายุด้วย

2.9 ประสบการณ์การฝึกอบรมด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่พบว่าผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

กรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์การฝึกอบรมด้านอิเล็กทรอนิกส์ต่างกัน มีความต้องการการใช้สื่อ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบันได้ชื่อว่าเป็นยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเกิดจากการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ที่ทำให้เกิดเครือข่ายเชื่อมต่อกันได้ทั่วถึงทั้งโลก โดยเฉพาะ internet ที่เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลข่าวสารทั้งสาระและบันเทิงไว้อย่างหลากหลายและผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้ที่มีประสบการณ์การฝึกอบรมด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาก่อนย่อมจะมีความต้องการการใช้สื่อมากกว่าผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์ด้านนี้ ซึ่งแนวคิดนี้ตรงกับทฤษฎีสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเอง (Constructivism) ที่อธิบายว่าเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ผู้เรียนสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการหาความรู้ด้วยตนเองได้ เช่น คอมพิวเตอร์ (ถนอมพร เลาหจรัสแสง.2541 : 55-66)

สำหรับด้านข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการใช้สื่อให้แก่ผู้สูงอายุ นั้น ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีข้อเสนอแนะให้จัดสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีความเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุที่จะใช้ประโยชน์ เช่น หนังสือหรือแผ่นพับหรือป้ายโฆษณา มีลักษณะอ่านง่าย พิมพ์ตัวโต เป็นต้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้สูงอายุอยู่ในวัยที่มีสภาพเสื่อมโทรมทางสภาพร่างกายโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านสายตา ซึ่งจะมีความเสื่อมลงตามลำดับตามวัยที่สูงขึ้น (เพ็ญแข ประจันปัจฉนิก .2548 : 82) และผลจากการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีปัญหาด้านระยะเวลาที่ใช้ในการอ่าน แสงสว่าง การอ่านอักษรดังกล่าวและการใช้สายตาดูหรือค้นหาสิ่งต่าง ๆ (Kosnick et al.1988) ด้วยเหตุผลนี้ซึ่งอาจทำให้ผู้สูงอายุมีความต้องการสื่อที่มีลักษณะเหมาะสมกับตนก็เป็นได้

ส่วนในด้านสื่อบุคคลนั้นการที่ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มตัวอย่างต้องการให้จัดให้มีแพทย์หรือวิทยากรผู้บรรยายให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพนั้น อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุเข้าใจดีถึงสภาพการเปลี่ยนแปลงและการเสื่อมโทรมทางด้านร่างกายของตนเอง และเรื่องสุขภาพเป็นเรื่องที่ผู้สูงอายุให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกก็เป็นได้ จึงให้ความสำคัญและการได้รับความรู้ด้านสุขภาพอนามัยเพื่อนำไปปฏิบัติต่อไป ซึ่งผลอันนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อัมพร โสมล (2545 : 47) ที่ศึกษาพบว่าผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านจันทบุรี ต้องการการบริการด้านสุขภาพ อนามัยและการแพทย์ในระดับมากที่สุด

สำหรับด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างต้องการให้รัฐสนับสนุนผู้สูงอายุให้มีความก้าวหน้าในด้านเทคโนโลยีและมีรายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุนั้น อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุมองเห็นว่าบริการเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นในการบริการในสังคมปัจจุบันซึ่งเป็นสังคมแห่งข่าวสารข้อมูลก็เป็นได้ จึงอยากได้รับการเหล่านี้จากรัฐ ซึ่งผลอันนี้สอดคล้องกับเจตนาของพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ ปี พ.ศ. 2546 (2546 : 7) ในข้อ 2 ซึ่งระบุว่า ผู้สูงอายุจะต้องได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมให้ได้รับข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต

ในส่วนขอความต้องการของผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในเรื่องขอความต้องการให้จัดสวนสาธารณะที่ดี ๆ และการสร้างบรรยากาศที่ดี ๆ ในเมืองใหญ่เช่นกรุงเทพมหานครนั้น อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุตระหนักถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในวัยสูงอายุก็เป็นได้ จึงมีความต้องการที่จะให้รัฐจัดหาสภาพแวดล้อมที่ดีให้ ซึ่งผลอันนี้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของปฏิญญาของผู้สูงอายุไทยซึ่งได้ระบุไว้ว่าผู้สูงอายุจะต้องได้รับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่ามีคุณภาพชีวิตที่ดี และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่สงบปลอดภัย (เพ็ญแข ประจวบจันก .2545 : 49)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผลจากการศึกษา พบว่า ความต้องการเกี่ยวกับการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ต้องการให้จัดทำหนังสือ แผ่นพับ ป้ายโฆษณาตัวโตๆ อ่านง่าย ดังนั้นหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรจัดทำเอกสารหรือสื่อประเภทนี้แยกเฉพาะของผู้สูงอายุไว้ส่วนหนึ่ง โดยตรงโดยให้มีลักษณะเป็นไปตามความเหมาะสมกับวัยผู้สูงอายุ ให้มากที่สุดเพราะในทางธุรกิจผู้สูงอายุก็คือลูกค้าเหมือนกับบุคคลทั่วไป

2. รัฐควรพิจารณาจัดการบริการ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานของผู้สูงอายุ เช่น การจัดให้มีสวนสาธารณะให้มากขึ้น เพราะในปัจจุบันมี อยู่บ้างแต่มีจำนวนน้อยไม่พอเพียงพอให้สามารถจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้แก่ผู้สูงอายุโดยตรงได้

3. เนื่องจากพบว่าผู้สูงอายุยังต้องการใช้สื่อประเภทต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นรัฐจึงควรหาทางรณรงค์ให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุให้ใช้สื่อต่าง ๆ ให้มากขึ้น เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

4. ที่พบปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อการใช้สื่อของผู้สูงอายุ เช่น ปัจจัยด้านรายได้ และทักษะในการฝึกอบรมสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรหาทางช่วยเหลือโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น จัดหาสื่อในราคาถูกให้แก่ผู้สูงอายุ รวมไปถึงหาแนวทางที่จะใช้สื่อได้ไปถึงตัวผู้สูงอายุโดยตรงและโดยเร็วที่สุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการใช้สื่อด้านต่าง ๆ ของผู้สูงอายุเพื่อดูว่ามีสภาพการใช้และมีปัญหาอะไรบ้างทั้งนี้เพื่อสามารถนำผลที่ได้มาแก้ปัญหาและพัฒนาการใช้สื่อของผู้สูงอายุได้ต่อไป

2. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกับการศึกษาในครั้งนี้ทั้งในเรื่องของขนาดของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปรอิสระต่าง ๆ ที่นอกเหนือไปตัวแปรที่ใช้ในครั้งนี้
3. ควรศึกษาความคิดเห็นของผู้จัดและให้บริการด้านสื่อ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น ว่ามีแนวคิดอย่างไร ต่อการจัดบริการด้านสื่อ เกี่ยวกับผู้สูงอายุและควรมีแนวทางในการจัดสื่อผู้สูงอายุอย่างไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการจัดสื่อให้แก่ผู้สูงอายุต่อไป
4. ควรมีการศึกษาอย่างละเอียด เกี่ยวกับความต้องการใช้สื่อและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ของผู้สูงอายุ เช่น Website สำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลมาจัดบริการให้แก่ผู้สูงอายุต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร.(2544). สื่อเพื่อการศึกษ . กรุงเทพฯ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- เขมิกา ยามะรัต.(2527). ความพึงพอใจในชีวิตของคนชราศึกษากรณีข้าราชการบำนาญ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ . (อัดสำเนา).
- คณะกรรมการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ .(2542).พระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ. 2542 . กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ .
- คณะกรรมการร่างการปฏิรูปการศึกษา .(2545).การปฏิรูปการศึกษา ยุคใหม่ . กรุงเทพฯ :
กระทรวงศึกษาธิการ.
- ฉันทนา กาญจนพจน์ .(2530). ความสัมพันธ์ระหว่างการร่วมกิจกรรมกับมโนทัศน์ของ
ผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร . วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
. (อัดสำเนา).
- ไฉไล พึ่งจันทร์เดช . (2546) .ความต้องการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรม
ผู้สูงอายุ ศูนย์บริการชุมชนคลองเตย กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ. ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร . (อัดสำเนา).
- ชูศักดิ์ เวชแพทย์ .(2538). สรีระวิทยาของผู้สูงอายุ . พิมพ์ครั้งที่ 2 .กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- เชียรศรี วิวิธสิริ.(2535).จิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ .กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
โรฒ ประสานมิตร .(อัดสำเนา).
- "_____". (2534). การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ . กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
(อัดสำเนา).
- "_____". (2527). สื่อสำหรับการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน .
กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัดสำเนา).
- ดวงพร นิมมา.(2535). การใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษ. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูลำปาง.
(อัดสำเนา).
- ถนอมพร เลานจรัสแสง.(2526). "อินเตอร์เน็ต : เครือข่ายเพื่อการศึกษ".กรุงเทพฯ :วารสาร
ครุศาสตร์.
- นภาพร ชโยวรรณ. (2530).ปัญหาของผู้สูงอายุในประเทศไทย .กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยสังคม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

- นภาพร ชโยวรรณและจอห์น โนเดล .(2539). ปัญหาของผู้สูงอายุ ,เอกสารการประชุมทางวิชาการการประชากรศาสตร์แห่งชาติ .กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- นารีรัตน์ สุวรรณวารี.(2543). พฤติกรรมจริยธรรมในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษา. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด. (เทคโนโลยีการศึกษา) .กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .
- นิตา ชูโต .(2525).คนชราไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- บุศกร โกมลรามร .(2533). ความต้องการด้านสุขภาพอนามัยและความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการบริการส่งเสริมสุขภาพ . กรุงเทพฯ : กระทรวงสาธารณสุข .
- พุดินันท์ เหลืองไพบุลย์ .(2530). การจัดบริการสวัสดิการสังคมในชมรมผู้สูงอายุ : ศึกษาเฉพาะกรณีการจัดกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร . วิทยานิพนธ์ สส.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ . (อัดสำเนา).
- พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และคณะ .(2533). ความทันสมัย ภาพพจน์เกี่ยวกับตนเองและปัญหาบางประการของคนชรา . กรุงเทพฯ : สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เพ็ญแข ประจวบปัจฉิม.(2534). "การศึกษากลุ่มประชากรผู้สูงอายุไทย : หลักการและทฤษฎีที่สามารถนำไปใช้",ประมวลบทความและผลงานตามพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร .(อัดสำเนา).
- "_____". (2545). เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ . กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร . (อัดสำเนา).
- "_____". (2545). สูงอายุวิทยา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . (อัดสำเนา).
- ภควัตร คำพวง .(2541) .ความต้องการการบริการสำหรับผู้สูงอายุของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร . ปรินูญานิพนธ์ กศ. ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร . (อัดสำเนา).
- มาลี รัชตะนาวิน.(2534).ความต้องการในการรับบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา . ปรินูญานิพนธ์ กศ. ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร . (อัดสำเนา).
- วรรณิ พงศ์ธีรพร .(2530) . ปัญหาและต้นทุนการให้บริการสงเคราะห์ผู้สูงอายุในประเทศไทย . วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ . (อัดสำเนา).
- วิจิตร ภักดิ์รัตน์ .(2523) .สื่อมวลชนทางการศึกษา .กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- วิมล ชาญชนบท . (2534).รูปแบบการจัดโครงการการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ
ในชนบทจังหวัดขอนแก่น . ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร .
- ศรีธรรม ธนะภูมิ .(2535). พัฒนาการทางอารมณ์และบุคลิกภาพ . กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์ .
- ศรีเรือน แก้วกังวาน .(2530).จิตวิทยาพัฒนาการ . กรุงเทพฯ : ปรกาศพริก .
- "_____ " . (2533)."ตัวแปรทางสังคมจิตวิทยาที่สัมพันธ์กับความพอใจในชีวิตของ
ผู้สูงอายุไทย".กรุงเทพฯ : วารสารจิตวิทยาคลินิก .
- "_____ " . (2538).จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย . พิมพ์ครั้งที่ 6 . กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร.(2534). แนวทางการจัดบริการสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ . กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักนายกรัฐมนตรี.(2545). แผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) .
กรุงเทพฯ :สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุพัตรา สุภาพ .(2531).สังคมและวัฒนธรรมไทย : ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี.
พิมพ์ครั้งที่ 6 . กรุงเทพฯ :วัฒนาพานิช.
- สุภัทรา บิณฑะแพทย์ . (2527).จิตวิทยาพัฒนาการ . กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์ .
- สุรกุล เจนอบรม .(2534).วิทยาการผู้สูงอายุ . กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สุธีรา น้อยจันทร์ .(2530). การศึกษาบทบาทของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ : เฉพาะกรณี
ครอบครัวผู้ใช้บริการศูนย์บริการทางสังคม ผู้สูงอายุ ดินแดง และครอบครัว
สมาชิกชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลสงฆ์ . วิทยานิพนธ์ สส.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ .
- สุมาลย์ โทมัส . (2530).การศึกษาผู้สูงอายุในประเทศไทย . กรุงเทพฯ :หนังสือวิชาการ .
- อรพิน โอฟารานนท์ .(2547). ความพึงพอใจของผู้สูงอายุในการบริการของศูนย์บริการทาง
สังคมผู้สูงอายุดินแดง กรุงเทพมหานคร . ปรินูญานิพนธ์ กศ. ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร . (อัดสำเนา).
- Buzzel ,Mary . And Olge , Roman.(1981) . Prepareing for Contracting Learning
Developing Student Autonomy in Learning . New York ; Nichols Publishing
Company.
- Candy ,Philip C. (1991) . Self-Direct for Lifelong Learning . New York .San Francisco ;
Jossey- Bass Publisher.

Canton, Marjone H. (1986). *Pattern of Aging and Social Support in United States*. New York : Fordham University.

Chatfield , W.F. (1977) . " Economic and Sociological Factors Influencing Life Satisfaction of the Agec ," *Journal of Gerontology* . 32 : 593 – 599.

Dominic Takayama . (1982) "Family Change and Support of the Elderly in Asia in Economic And Social Commission for Asia and the Pacific and Japanese," *Population Aging Asia*. Series No. 108.

Timiras (1998). *Physiological Basis of Aging and Geriatrics* .

Tinker ,Autha. (1981). *The Elderly in Modern Sociely* . New York ; Longman .1981

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย

ที่ ทม 1010(5) พิเศษ

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

8 เมษายน 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจ แบบสอบถาม

เรียน รองศาสตราจารย์ หวน พันธุ์พันธ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางภัทสรวิญญา กังเจริญ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ภาควิชา พิเศษ รุ่นที่ 17 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำรายงานการวิจัย เรื่อง "ความต้องการ การใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาล จุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญแข ประจวบปัจฉิม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ขอเรียนเชิญท่านซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านนี้ ให้ความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถาม เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒน์ วัฒนวงศ์)

รักษาการหัวหน้าภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่

โทร. 0-2664-1000 ต่อ 5574

ที่ ทม 1010(5) พิเศษ

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๕ เมษายน 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจ แบบสอบถาม

เรียน นายแพทย์บรรพต บุญศิริ

- สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางภัทสรัญญา กังเจริญ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ภาคพิเศษ รุ่นที่ 17 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำรายงานการวิจัย เรื่อง "ความต้องการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญแข ประจวบปัจฉิม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ขอเรียนเชิญท่านซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านนี้ ให้ความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถาม เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒน์ วัฒนวงศ์)

รักษาการหัวหน้าภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่

โทร. 0-2664-1000 ต่อ 5574

ที่ ทม 1010(5) พิเศษ

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

18 เมษายน 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจ แบบสอบถาม

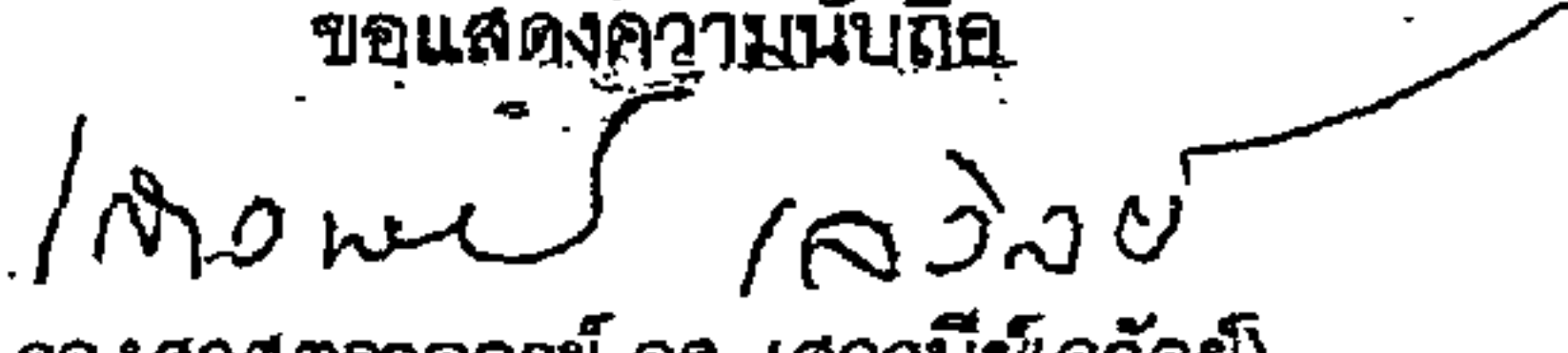
เรียน อาจารย์กัมปนาท บริบูรณ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางภัทสรวิญา กังเจริญ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ภาควิชา รุ่นที่ 17 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำรายงานการวิจัย เรื่อง "ความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญแข ประจวบปัจฉิม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ขอเรียนเชิญท่านซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านนี้ ให้ความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถาม เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. เสาวนีย์ เลี้ยวสิทธิ์)

หัวหน้าภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่

โทร. 0-2664-1000 ต่อ 5574

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุ ที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุ ที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร ในแต่ละด้าน หากท่านผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเห็นว่าคำถามในข้อใดที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง 1 หากคำถามในข้อใดไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง -1 และหากไม่แน่ใจว่าตรงหรือไม่โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง 0

ข้อที่	ข้อความ	การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าเฉลี่ย %
		รศ. ทวน พินสุพันธ์	นพ. บรรพต บุญศิริ	อ. กิ่งนันทา บัญรัตน์	
1. ด้านสื่อสิ่งพิมพ์					
1	การอ่านหนังสือพิมพ์ภาษาไทย - อังกฤษอย่างน้อยวันละ 1 ฉบับหรือมากกว่านั้น	1	1	1	100
2	การอ่านวารสารและนิตยสารเดือนละ 1 ฉบับหรือมากกว่านั้น	1	1	1	100
3	การอ่านสารคดีที่มีประโยชน์ต่อคนในวัยสูงอายุ	1	1	1	100
4	การอ่านหนังสือทุกประเภทเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	1	1	1	100
5	การได้รับแผ่นพับโปสเตอร์ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ เช่น โรคภัยไข้เจ็บ, อาหารที่มีประโยชน์, การออกกำลังกาย เป็นต้น	1	1	1	100
6	การได้รับจุลสารรายสัปดาห์-รายเดือนเฉพาะเรื่อง เช่น การเงิน การท่องเที่ยว งานอดิเรก อาชีพใหม่ ๆ เป็นต้น	1	1	1	100
7	การได้รับคู่มือที่เป็นประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ เช่น การดูแลสุขภาพ การลงทุนและการออมทรัพย์ สิทธิประโยชน์และบริการต่าง ๆ ที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุ	1	1	1	100
8	การได้รับเอกสารแจ้งเรื่องต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กองคลังหรือกระทรวงการคลัง เป็นต้น	1	1	1	100
9	การได้รับเอกสารแจ้งเรื่องหรือข่าวต่าง ๆ จากองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของไทยและต่างประเทศ เช่น ธนาคาร บริษัทเงินทุน-หลักทรัพย์ สมาคมศิษย์เก่า เป็นต้น	1	1	1	100

ข้อที่	ข้อความ	การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าเฉลี่ย %
		รศ.นวน พินธุพันธ์	นพ.บรรพต บุญศิริ	อ.ก้องเกียรติ บัญญัติ	
10	การได้รับแผนพับที่มีสาระประโยชน์ต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุ	1	1	1	100
11	การได้รับจดหมายข่าวจากชมรม หรือ สมาคมที่เป็นสมาชิก เกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ	1	1	1	100
12	การได้รับจดหมายข่าวเกี่ยวกับความรู้ใหม่ ๆ ในปัจจุบัน	1	1	1	100
13	การอ่านหนังสือเกี่ยวกับศาสนา การปฏิบัติธรรม การบำเพ็ญกุศลของตนเอง เป็นต้น	1	1	1	100
14	การได้รับหนังสือเชิญชวนการร่วมในการสัมมนาต่าง ๆ หรือการประชุม	1	1	1	100
15	การได้รับจดหมายข่าวจากโรงพยาบาล เกี่ยวกับข่าวสารข้อมูลด้านการแพทย์ใหม่ ๆ	1	1	1	100
16	2. ด้านสื่อบุคคล การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดโดยชมรมผู้สูงอายุหรือที่อื่น ๆ เดือนละ 1 ครั้งหรือมากกว่านั้น	1	1	1	100
17	การพูดคุยกับบุคคลต่าง ๆ ที่มีความรู้เช่น แพทย์, นักวิชาการ สาขาต่าง ๆ เป็นต้น	1	1	1	100
18	การฟังคำบรรยายพิเศษที่มีการจัดขึ้นเป็นครั้งคราวในที่ใดที่หนึ่ง เป็นต้น	1	1	1	100
19	การศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ ด้วยการพูดคุยกับคนอื่น ๆ	1	1	1	100
20	การเข้าร่วมประชุมสัมมนาในที่ต่าง ๆ ที่มีผู้จัดขึ้น	1	1	1	100
21	การฟังคำบรรยายของแพทย์ในหัวข้อพิเศษ เช่น โรคอัลไซเมอร์ โรคหัวใจ เป็นต้น	1	1	1	100
22	การได้รับเชิญเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่น ๆ	1	1	1	100
23	การได้รับฟังวิทยากรนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์	1	1	1	100
24	การได้รับความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการสัมมนาในหัวข้อต่าง ๆ เกี่ยวกับสังคมปัจจุบัน	1	1	1	100
25	การพูดคุยเรื่องราวต่าง ๆ กับคนอื่น ๆ ในงานเลี้ยงเพื่อพบปะสังสรรค์	1	1	1	100
26	การได้รับโอกาสและมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำช่วยเหลือสังคมหรือคนอื่น ๆ	1	1	1	100

ข้อที่	ข้อความ	การพิจารณาผู้เชี่ยวชาญ			ค่าเฉลี่ย %
		รศ.ทวน พินธุพันธ์	นพ.บรรพต บุญศิริ	อ. กัญปัทมา นรินทร์	
27	การได้รับความรู้และความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เข้าไปติดต่อด้วย เช่น แพทย์ในโรงพยาบาล เป็นต้น	1	1	1	100
28	การมีกิจกรรมร่วมกับคนอื่น ๆ ในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันสงกรานต์ เป็นต้น	1	1	1	100
29	การได้รับโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนเป็นประจำและอย่างต่อเนื่อง	1	1	1	100
30	การได้พูดคุยพบปะสังสรรค์กับเพื่อนวัยเดียวกันเพื่อผ่อนคลายความเหงา	1	1	1	100
3. ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์					
31	การหาความรู้ใหม่ ๆ จากการชมโทรทัศน์รายการต่าง ๆ	1	1	1	100
32	การฟังวิทยุเพื่อความรู้ใหม่ ๆ และคลายความเครียด	1	1	1	100
33	การติดต่อสัมพันธ์ทางโทรศัพท์ หรือ โทรศัพท์มือถือ	1	1	1	100
34	การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการติดต่อสื่อสาร	1	1	1	100
35	การเข้าชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและความสนุกสนาน	1	1	1	100
36	การใช้ Internet เพื่อสืบค้นหาความรู้ใหม่ ๆ	1	1	1	100
37	การชมรายการโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ที่บ้านเพื่อความเพลิดเพลินสนุกสนาน	1	1	1	100
38	การฟังเพลงต่าง ๆ เพื่อผ่อนคลายความเครียด	1	1	1	100
39	การชมวิดีโอ เพื่อรับความรู้ใหม่ ๆ	1	1	1	100
40	การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนอื่น ๆ โดยผ่านทาง Internet	1	1	1	100
41	การชมรายการข่าวทางโทรทัศน์เพื่อฟังข่าวหรือเหตุการณ์บ้านเมือง	1	1	1	100
42	การฟังรายการวิทยุเพื่อผ่อนคลายความเหงาและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	1	1	1	100
43	การรับชมรายการสารคดีเพื่อเสริมสร้างความรู้ใหม่ ๆ ให้แก่ตนเอง เช่น รายการดิสคัฟเวอร์รี่ เป็นต้น	1	1	1	100
44	การชมภาพยนตร์สารคดีเพื่อผ่อนคลายความเหงาและเพิ่มพูนความรู้ใหม่ ๆ	1	1	1	100
45	การชมรายการเฉพาะอย่างในโทรทัศน์ เช่น เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของไทยและต่างประเทศ รายการด้านภาษากฎหมาย เป็นต้น	1	1	1	100

ภาคผนวก ข.
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย

รองศาสตราจารย์หวน พินธุพันธ์

อดีตอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์นายแพทย์บรรพต บุญศิริ

อดีตอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจารย์กัมปนาท บริบูรณ์

อาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
คณะศึกษาศาสตร์

ภาคผนวก ค.
แบบสอบถามการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

ความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร คำตอบที่ได้รับจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำไปเป็นแนวทางในการจัดความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุ ตลอดจนผู้ที่สนใจอื่น ๆ ต่อไป

2. แบบสอบถามในครั้งนี แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามด้านข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการศึกษาความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสื่อสิ่งพิมพ์, ด้านสื่อบุคคล, ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดด้านข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสื่อสิ่งพิมพ์, ด้านสื่อบุคคล, ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระเสรี

ข้อคำตอบจากแบบสอบถามนี้จะไม่มีการกระทบต่อตัวผู้ตอบ ดังนั้นจึงขอความกรุณาท่านได้ตอบคำถามทุกข้อตามความเป็นจริง และตอบคำถามทุกข้อทุกคำตอบอย่าเว้นข้อหนึ่งข้อใดไว้เพื่อข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ จะสามารถนำไปเป็นประโยชน์ในการจัดทำรูปแบบของการจัดสื่อให้แก่ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ตลอดจนผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรม องค์กร อื่น ๆ ได้อย่างมีคุณภาพต่อไป

ขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่าน

นางภัทสรวิญญา กังเจริญ

นิสิตปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่

ภาคพิเศษ รุ่นที่ 17

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1
ด้านข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามต่อไปนี้ให้ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด

ปัจจุบันเป็นสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุใดต่อไปนี้

- ชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

1. เพศ

- ชาย
 หญิง

2. อายุ

- 60-70 ปี
 71 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพสมรส

- โสด
 สมรส
 อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)

4. จำนวนสมาชิกในครอบครัว

- ต่ำกว่า 3 คน
 3 คนขึ้นไป

5. ระดับการศึกษา

- ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรี
 อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)

6. การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ

- เป็นสมาชิกเพียง 1 ชมรมหรือกลุ่ม
- เป็นสมาชิกมากกว่า 1 ชมรมหรือกลุ่ม

7. การมีงานทำ

- ในปัจจุบันทำงานเต็มเวลาหรือครึ่งเวลา
- ในปัจจุบันไม่ได้ทำงาน
- อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)

8. รายได้ต่อเดือน

- ต่ำกว่า 20,000 บาท
- 20,000 - 30,000 บาท
- สูงกว่า 30,000 บาท

9. ประสบการณ์การฝึกอบรมด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (เช่น คอมพิวเตอร์ เป็นต้น)

- เคย
- ไม่เคย

ตอนที่ 2

ความต้องการการใช้สื่อของผู้สูงอายุ

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความข้างล่างต่อไปนี้ แล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับระดับความต้องการในการใช้สื่อของท่านมากที่สุดเพียงข้อละหนึ่งช่อง

- ระดับความต้องการ 5 หมายถึง ต้องการมากที่สุด
- ระดับความต้องการ 4 หมายถึง ต้องการมาก
- ระดับความต้องการ 3 หมายถึง ต้องการปานกลาง
- ระดับความต้องการ 2 หมายถึง ต้องการน้อย
- ระดับความต้องการ 1 หมายถึง ต้องการน้อยที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความต้องการ				
		5	4	3	2	1
1. ด้านสื่อสิ่งพิมพ์						
1	การอ่านหนังสือพิมพ์ภาษาไทย - อังกฤษอย่างน้อยวันละ 1 ฉบับหรือมากกว่านั้น					
2	การอ่านวารสารและนิตยสารเดือนละ 1 ฉบับหรือมากกว่านั้น					
3	การอ่านสารคดีที่มีประโยชน์ต่อคนในวัยสูงอายุ					
4	การอ่านหนังสือทุกประเภทเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์					
5	การได้รับแผ่นพับโปสเตอร์ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ เช่น โรคภัยไข้เจ็บ, อาหารที่มีประโยชน์, การออกกำลังกาย เป็นต้น					
6	การได้รับจุลสารรายสัปดาห์-รายเดือนเฉพาะเรื่อง เช่น การเงิน การท่องเที่ยว งานอดิเรก อาชีพใหม่ ๆ เป็นต้น					
7	การได้รับคู่มือที่เป็นประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ เช่น การดูแลสุขภาพ การลงทุนและการออมทรัพย์ สิทธิประโยชน์และบริการต่าง ๆ ที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุ					
8	การได้รับเอกสารแจ้งเรื่องต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กองคลังหรือกระทรวงการคลัง เป็นต้น					
9	การได้รับเอกสารแจ้งเรื่องหรือข่าวต่าง ๆ จากองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของไทยและต่างประเทศ เช่น ธนาคาร บริษัทเงินทุน หลักทรัพย์ สมาคมศิษย์เก่า เป็นต้น					
10	การได้รับแผ่นพับที่มีสาระประโยชน์ต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุ					
11	การได้รับจดหมายข่าวจากชมรม หรือ สมาคมที่เป็นสมาชิกเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ					
12	การได้รับจดหมายข่าวเกี่ยวกับความรู้ใหม่ ๆ ในปัจจุบัน					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความต้องการ				
		5	4	3	2	1
13	การอ่านหนังสือเกี่ยวกับศาสนา การปฏิบัติธรรม การบำเพ็ญกุศลของตนเอง เป็นต้น					
14	การได้รับหนังสือเชิญชวนการร่วมในการสัมมนาต่าง ๆ หรือการประชุม					
15	การได้รับจดหมายข่าวจากโรงพยาบาล เกี่ยวกับข่าวสารข้อมูลด้านการแพทย์ใหม่ ๆ					
	2. ด้านสื่อบุคคล					
16	การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดโดยชมรมผู้สูงอายุหรือที่อื่น ๆ เดือนละ 1 ครั้งหรือมากกว่านั้น					
17	การพูดคุยกับบุคคลต่าง ๆ ที่มีความรู้เช่น แพทย์, นักวิชาการสาขาต่าง ๆ เป็นต้น					
18	การฟังคำบรรยายพิเศษที่มีการจัดขึ้นเป็นครั้งคราวในที่ใดที่หนึ่ง เป็นต้น					
19	การศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ ด้วยการพูดคุยกับคนอื่น ๆ					
20	การเข้าร่วมประชุมสัมมนาในที่ต่าง ๆ ที่มีผู้จัดขึ้น					
21	การฟังคำบรรยายของแพทย์ในหัวข้อพิเศษ เช่น โรคอัลไซเมอร์ โรคหัวใจ เป็นต้น					
22	การได้รับเชิญเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่น ๆ					
23	การได้รับฟังวิทยากรนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์					
24	การได้รับความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการสัมมนาในหัวข้อต่าง ๆ เกี่ยวกับสังคมปัจจุบัน					
25	การพูดคุยเรื่องราวต่าง ๆ กับคนอื่น ๆ ในงานเลี้ยงเพื่อพบปะสังสรรค์					
26	การได้รับโอกาสและมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำช่วยเหลือสังคมหรือคนอื่น ๆ					
27	การได้รับความรู้และความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เข้าไปติดต่อด้วย เช่น แพทย์ในโรงพยาบาล เป็นต้น					
28	การมีกิจกรรมร่วมกับคนอื่น ๆ ในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันสงกรานต์ เป็นต้น					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความต้องการ				
		5	4	3	2 *	1
29	การได้รับโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนเป็นประจำและอย่างต่อเนื่อง					
30	การได้พูดคุยพบปะสังสรรค์กับเพื่อนวัยเดียวกันเพื่อผ่อนคลายความเหงา					
	3. ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์					
31	การหาความรู้ใหม่ ๆ จากการชมโทรทัศน์รายการต่าง ๆ					
32	การฟังวิทยุเพื่อความรู้ใหม่ ๆ และคลายความเครียด					
33	การติดต่อสัมพันธ์ทางโทรศัพท์ หรือ โทรศัพท์มือถือ					
34	การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการติดต่อสื่อสาร					
35	การเข้าชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและความสนุกสนาน					
36	การใช้ Internet เพื่อสืบค้นหาความรู้ใหม่ ๆ					
37	การชมรายการโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ที่บ้านเพื่อความเพลิดเพลินสนุกสนาน					
38	การฟังเพลงต่าง ๆ เพื่อผ่อนคลายความเครียด					
39	การชมวิดีโอ เพื่อรับความรู้ใหม่ ๆ					
40	การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนอื่น ๆ โดยผ่านทาง Internet					
41	การชมรายการข่าวทางโทรทัศน์เพื่อฟังข่าวหรือเหตุการณ์บ้านเมือง					
42	การฟังรายการวิทยุเพื่อผ่อนคลายความเหงาและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์					
43	การรับชมรายการสารคดีเพื่อเสริมสร้างความรู้ใหม่ ๆ ให้แก่ตนเอง เช่น รายการดิศคัพเวอร์รี่ เป็นต้น					
44	การชมภาพยนตร์สารคดีเพื่อผ่อนคลายความเหงาและเพิ่มพูนความรู้ใหม่ ๆ					
45	การชมรายการเฉพาะอย่างในโทรทัศน์ เช่น เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของไทยและต่างประเทศ รายการด้านภาษากฎหมาย เป็นต้น					

ตอนที่ 3
ด้านข้อเสนอแนะ

คำชี้แจง ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการใช้สื่อให้แก่ผู้สูงอายุ อย่างไรบ้าง โปรดให้รายละเอียดและเขียนลงในช่องว่างข้างล่างนี้

1. ด้านสื่อสิ่งพิมพ์

ข้อเสนอแนะ

2. ด้านสื่อบุคคล

ข้อเสนอแนะ

3. ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ข้อเสนอแนะ

4. ด้านอื่น ๆ (ถ้ามี)

ข้อเสนอแนะ

ขอกราบขอบพระคุณอย่างยิ่ง

ผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้ทำวิจัย

ประวัติย่อผู้ทำวิจัย

ชื่อ-ชื่อสกุล	นางภัทสรวิญญา กังเจริญ
วัน เดือน ปีเกิด	31 พฤษภาคม 2520
สถานที่เกิด	จังหวัดกรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	314/19 หมู่ 5 ถนนประชาอุทิศ แขวงทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร 10140
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	ผู้จัดการหน่วยงาน ฝ่ายบริการบูรณาการ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	บริษัท พรอพเพอร์ตี้ แครี เซอร์วิส เซส (ประเทศไทย) จำกัด
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2537	มัธยมศึกษา โรงเรียนศึกษานารี
พ.ศ. 2540	ปริญญาตรีบริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยสยาม
พ.ศ. 2547	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) การศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ